

הישיבה השלוש-מאות ואחת של הכנסת העשירית

יום חמישי, י"ח באדר ב' התשמ"ד (22 במרס 1984)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

א. חילופי גברי בוועדות הכנסת

- היו"ר מ' סבידור: אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.
 רשות להודעה על חילופי גברי בוועדות הכנסת.
 שלמה הלל (המעריך): את מי מחליפים?
 איתן לבני (יו"ר ועדת הכנסת): אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הגני מבקש את אישורה.
 היו"ר מ' סבידור: של הכנסת לחילופי גברי בוועדות, מטעם סיעת התחיה.
 כוועדת החינוך והתכנון — במקום מר חנן פורת, שהתפטר מן הכנסת, ייכנס חבר הכנסת צבי שילוח. אני מבקש לאשר את זה.
 היו"ר מ' סבידור: אני מקווה שאין התנגדות. הכנסת דשמה את ההודעה לפני.

ב. הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת

- היו"ר מ' סבידור: רשות להודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת.
 איתן לבני (יו"ר ועדת הכנסת): הכנסת החליטה בישיבתה ביום רביעי, י" באדר ב' התשמ"ד, 14 במרס 1984, להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בנושאים דלהלן:
 1. הצעת חוק להבטחת חופש האספה והמחאה, התשמ"ג—1983, מאת חבר הכנסת דב זכין. ועדת הכנסת החליטה בישיבתה מיום ט"ו באדר ב' התשמ"ד, 20 במרס 1984, להעביר את הצעת החוק הנ"ל לוועדת העבודה והרווחה.
 היו"ר מ' סבידור: תודה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

ג. שאילתות בעל-פה

81. מעצרים בקרב בני נוער בכפרים הערביים
 היו"ר מ' סבידור: אנחנו עוברים לשאילתות ולחשובות בעל-פה. חבר הכנסת תופיק טובי מתבקש להשמיע את השאילתא לשר הפנים.
 תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): המשטרה מבצעת כימים האחרונים שורת מעצרים בקרב בני נוער בכפרים הערביים כאשר שונות ומשונות. מאשימים אותם בהעלאת דגל — — —
 שר הפנים י' בורג: זה לא כתוב בשאילתא.
 היו"ר מ' סבידור: חבר הכנסת תופיק טובי, אבקש להישאר צמוד לתוכן השאילתא.
 תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): אלה אמצעי לחץ ואיומים, כדי שלא ישתתפו באירועים האדמה.
 שאילתות: 1. האם מוכן השר להורות על הפסקת גל המעצרים הנ"ל? 2. האם מוכן השר להורות על שחרורם המידי של העצורים?
 היו"ר מ' סבידור: תודה לחבר הכנסת תופיק טובי. אתכבד להזמין את שר הפנים להשיב על השאילתא.
 שר הפנים י' בורג: אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, התשובה היא כדלקמן: לא בוצעו כל מעצרי מנע לקראת 30 במרס 1984. כל מעצר שבוצע, בוצע במסגרת חקירות פליליות, במסגרת החוק. שחרורם של עצורים הוא עניין לכית-המשפט, וכל מקרה יידון לגופו.
 תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): אבקש לשאול נוספת.
 היו"ר מ' סבידור: 'שאלה נוספת לחבר הכנסת תופיק טובי.
 תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): כבוד השר, המעצרים שעליהם שאלתי — רובם היו באשמת הנפת דגל פלשתיני לפני שנה, שנתיים ושלוש. היו שני מקרים בולטים. מקרה אחד: מעצרו של שלושה חברי ברית הנוער הקומוניסטי בראשית החודש, ואומר את שמותיהם: רמזי בסיוני, חוסס סאפיה ויזאר סביח זיאר. הם הוחזקו בחקירה בעיונים, הועמדו עירומים בלילה מחוץ לכותלי בניין החקירה והוכו במכות חשמל באכזריות המין.

הנוספת ולכלול בו אלמנטים שאינם בשאלת המקורית. מה הגדרת השאלה הנוספת שלך, כדי שהשר יוכל להשיב?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
השאלה היא: יש מעצרים אשר מבוצעים בלי כל האשמה ובלי כל הוכחה, והשר מתחמק מלהשיב עליהם.

שר הפנים י' בורג:

מדינת ישראל היא מדינת חוק. כל מעצר מוגבל בזמן והוא יכול להיערך רק על-פי הכרעת שופט. השיפוט איננו תלוי בממשלה ולא במשרד הפנים.

ד. שאלות ותשובות

לגביה, אינני סבור שהדבר הזה לוחץ עתה. כשתקבל החלטה בנרון — תברוצ: אך אם לא תקבל החלטה — לא תברוצ. ב. צריך שהיחסים יהיו טובים בין כל התושבים, ובכל מקום. אני מדגיש זאת במיוחד לגבי חברון. כיוון שאיני רוצה שהמתיחות תשרור שם, מה גם שקיימים יסודות ותנאים לחיים משותפים בין כלל התושבים. סוף הציטוט מאותו ריאיון. —שעלי אתה מסתמך.

אכן — וכאן אני מוסיף מידע — ההחלטה האחרונה שהתקבלה בממשלה בעניין המתיחות היורדים בחברון היא החלטה מספר 553 מיום י' ביוני התש"ס, 23 במרס 1980. לפני ארבע שנים בדיוק. מאז לא קיבלה הממשלה החלטה נוספת בעניין האמור.

היו"ר מ' סבידור:

תודה. חבר הכנסת יעקב צור, האם יש לך שאלה נוספת לשר? זו שאלת רגילה.

יעקב צור (המערך):

ברצוני לשאול את השר, האם הדברים שמניתי בשלושת הסעיפים לגבי השוק, לגבי תחנת האוטובוסים ולגבי תוכנית הבנייה העוסקות בשיקום הרובע יחד עם אנשי חב"ד — האם אין אלה דברים חריגים שנעשים, ושיש בהם חידוש בהשוואה להחלטה של הממשלה משנת 1980?

שר הפנים י' בורג:

זוהי מדינה חופשית, ואין מגיעה ליוזמה כל זמן שהיא אינה נוגדת את החוק.

אמנן רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

אבקש שאלה נוספת.

היו"ר מ' סבידור:

אין שאלות נוספות. זוהי שאלת רגילה, ואני חייבתי להשיב עליה מעל במת הכנסת.

אורה נמיר (המערך):

איוז מין תשובה היא זאת, אדוני היושב-ראש?

שר הפנים י' בורג:

תשובה מדויקת.

היו"ר מ' סבידור:

חברי הכנסת, עלינו להיצמד לנהלים ולתקנונים. סיימנו.

ה. שאלות בעל-פה

אמרי רון (המערך):

אדוני שר האוצר, חלק מהעמותות העוסקות בענייני עזקה ובריאות משותקות בשל הוראת האוצר להקפיא את הזיכוי לתורמים פוטנציאליים, כמפורט בסעיף 46 לפקודת מס הכנסה, גזירה זו מונעת מכמה עמותות — רובן פועלות למען

שר הפנים י' בורג:

אדוני, אם אתה אומר דברים כאלה — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני אומר דברים אלה בכל האחריות, כי הם נאמרו בפני השופט אשר שחרר אותם.

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת תופיק טובי, אני מעיר את חשומתי לכך לנהל הקיים לגבי השאלות. אינך יכול להשיע נאום בשאלה

היו"ר מ' סבידור:

אבקש משר הפנים להשיב עכשיו על שאלת רגילה מס' 3741, של חבר הכנסת יעקב צור.

3741. דברי שר הפנים בעניין המתיחות היורדים בחברון

חבר הכנסת י' צור שאל את שר הפנים ביום י' באדר א' התשמ"ד (13 בפברואר 1984):

בריאיון בטלוויזיה בערבית, ביום חמישי, 2 בפברואר 1984, טענת שלא התקבלה כל החלטה חדשה בשאלת המתיחות היורדים בחברון ולא ננקטו צעדים חדשים. כיצד מתיישבת טענה זאת עם העובדות האלה, שלמדת מגורמים רשמיים:

1. בחברון עומד להיבנות שוק חדש, אשר מקומו כבר אותר, ומתנהל משא-ומתן עם הסוחרים על העברת השוק.

2. תחנת האוטובוסים לא תחזור למקומה הקבוע ושטחה יועמד לבניית דירות ליהודים.

3. כיצד מתיישבת טענתך עם יוזמת האגודה לשיקום הרובע, הפועלת יחד עם אנשי חב"ד להביא לבנייה משמעותית כשטח השוק ובאזור התחנה המרכזית?

שר הפנים י' בורג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני עונה בעל-פה על השאלות. כאשר יושב-ראש הכנסת סבור שזוהי שאלת חשובה, אני מקווה שגם התשובה היא חשובה. לכן היא חנית בעל-פה, אבל לפי הדוגמה של השאלות מקדמת דנא.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הריני מתכבד להשיב על השאלות כדלקמן: בריאיון בטלוויזיה הערבית ביום חמישי, 2 בפברואר 1984, נשאלתי כדלקמן:

"דוקטור בורג, נושא אתר הנוגע ליהודה ולשומרון: הכנסת דנה השבוע בהצעה להעביר את השוק בחברון למקום אחר בעיר. האם אתה תומך בהצעה זו ומה יהיו ההשלכות, עקב ביצוע צעד זה לטובת הקרוב ובמיוחד לאור היחסים המתוחים השוררים בין התושבים הערבים והיהודים באזור הר חברון?"

תשובתי על השאלה היתה — ואני מצטט: "אלו שתי שאלות נפרדות. א. הצעה זו — עוד לא נתקבלה החלטה

82. הפשרת סעיף 46 לפקודת מס הכנסה

היו"ר מ' סבידור:

שאלת בעל-פה מס' 82 של חבר הכנסת אמרי רון לשר האוצר, בבקשה.

על שכם האוצר עצמו. אם כך, אפשר להכניס זאת כסעיף בתקציב, ולפתור את הבעיה.

אנחנו בעיקרון בעד תרומות. אנחנו רק רוצים למצוא את הפורמולה המתאימה — הטיטה כבר נמצאת בוועדת השרים לענייני כלכלה — כדי שהתרומה תהיה באמת תרומה אמיתית ולא תרומה על חשבון משלם המסים.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):
שאלתי האם משרד האוצר יהיה מוכן לשחרר ממס לא רק את התרומות הקטנות אלא גם את התרומות הגדולות, ולא קיבלתי תשובה.

היו"ר מ' סבידור:
חבר הכנסת ז'אק אמיר, זה מעל התקן. האם יש למישהו שאלה נוספת? אני מבין שאין. חודה רבה לסגן שר האוצר.

אמרי רון (המערך):
יש לי שאלה קצרה.

היו"ר מ' סבידור:
בבקשה.

אמרי רון (המערך):
אדוני סגן שר האוצר, לאחר שתקבעו את עמדתכם ותביאו אותה בפני ועדת הכספים לאישור, האם ההמלצה תפעל לגבי השנה המסתיימת ב־31 במרס?

סגן שר האוצר ח' קופמן:
גם על זאת דנים בוועדת השרים לענייני כלכלה — מתי התיקונים יהיו בתוקף, האם עד 31 במרס 1984, או רק חלקם עד 31 במרס 1984, ומה יהיה לגבי השנים הקרובות. כל הנושא נדון בוועדת השרים לענייני כלכלה.

85. שטחי מרעה של הבדואים בנגב

היו"ר מ' סבידור:
חודה לסגן שר האוצר. חבר הכנסת שלמה הלל ישאל את שר החקלאות.

שלמה הלל (המערך):
הכצורת בנגב גורמת למחסור חמור בשטחי מרעה לעדרי צאן של הבדואים. נוסף על ההוצאות שיש בהעברת העדרים לשטחים החליפיים, נדרשים הבדואים לשלם בעד השימוש בשטחי המרעה שאליהם מעבירים את הצאן.

שאלות:

1. האם ניתן להקטין את התשלום בעד המרעה באדמות החליפיות, בין שהחישוב הוא לפי גולגולת ובין שהוא לפי שטח המרעה?

2. האם ניתן לאפשר לעדרים לרעות בשטחים שנפגעו בכצורת לפני תרישתם, כדי לאפשר לעדרים ליהנות ממה שקיים לפני שהופכים את האדמה?

היו"ר מ' סבידור:
חודה. אתכבד להזמין את סגן שר החקלאות, חבר הכנסת דקל. בבקשה.

סגן שר החקלאות מ' דקל:

1. התשלום בעד המרעה הוא סמלי ומזער. למעשה זאת אגרה, ולא תשלום. התשלום הוא 25 שקלים לראש לחודש.

שלמה הלל (המערך):

35 שקלים.

מטרות בריאות חינוך ותרבות — לבצע את שליחותי. מתי ברעת השר לערכן ולאפשר הפעלת סעיף 46 לפקודת מס הכנסה?

היו"ר מ' סבידור:
אני מתכבד להזמין את סגן שר האוצר להשיב.

סגן שר האוצר ח' קופמן:
כבוד יושבי ראש הכנסת, כנסת נכבדה, בתשובה על השאלתה של חברי הכנסת רוד מגן ואמרי רון: ההמלצה בנושא זה נמצאת על שולחן, ועדת השרים לענייני כלכלה. הוועדה כבר התחילה לדון בנושא השבוע והיא תשלים את דיוניה בימים הקרובים.

אני מבקש להדגיש כמה הנושא מורכב. כי רוב התרומות זכו לניכוי מס הכנסה של כ־60%. רובן ניתנו על-ידי מוסדות או מפעלים או חברות בסיים שנת התקציב, והם גם קיוו והקטינו את המקדמות. לכן התברר שחלק חשוב של התרומות בשנים האחרונות היה על חשבון האוצר ולא על חשבון הפירמה שנתנה את התרומה.

היו"ר מ' סבידור:
שאלה נוספת לחבר הכנסת אמרי רון, ואחריו — לחבר הכנסת ז'אק אמיר. אני פונה לאנשים ביצע ומבקש סדר ושקט. שאם לא כן אורה להוציא את האנשים מהציוע. בבקשה, חבר הכנסת אמרי רון.

אמרי רון (המערך):
הרחיבה בקביעת העמדה של האוצר בנושא כבר נמשכת זה שנה. נוצר מצב שבו עמותות העוסקות באופן טהור בנושאים של עזרה לנכים, לרבות לנכים שאין להם ריפוי בארץ ושהריפוי שלהם עולה מאות אלפי דולרים — העמותות הללו אינן יכולות להמשיך לעבוד למטרות חשובות מאוד מאוד, רק מפני שהאוצר חושש שהחברות יקוּו את התרומות מהמסים.

על כן אני שואל: האם יכול סגן השר לקבוע מועד שבו יונח הנושא בפני ועדת הכספים?

סגן שר האוצר ח' קופמן:
אני חוזר ואומר: איננו חוששים; יש לנו עובדות, שסכום די משמעותי קוּו מהכנסות המדינה בגלל שיטת הניכוי וההתרמה עד היום. לעצם העניין, כבר אמרתי שדנו בנושא בוועדת השרים לענייני כלכלה בתחילת השבוע הזה. יש גם משהו די מורכב בנושא של לכי. אנחנו נשלים זאת בישיבת ועדת השרים לענייני כלכלה הקרובה או לאחר-מכן. הנושא הוא בדין אקוטי.

היו"ר מ' סבידור:
חבר הכנסת ז'אק אמיר.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):
מדינת ישראל צריכה להיות רגישה יותר לתרומות מסוג זה, היות שגם אנחנו רוצים תרומות מארצות אחרות, ובעיקר מארצות הברית. לכן אני שואל. בעקבות השאלתה של חבר הכנסת אמרי רון: האם משרד האוצר יהיה מוכן לשחרר ממס לא רק את התרומות הקטנות אלא גם את התרומות הגדולות?

סגן שר האוצר ח' קופמן:
התשובה היא: באופן עקרוני אנחנו רוצים לעודד את התרומות, כתנאי שרוב התרומה לא תוטל על שכם האוצר. במציאות הקיימת היום, כפי שאמרתי, יש 60% עד 66% מס הכנסה, ועם צמצום המקדמה נוצר מצב שמבחניות רבות התורם לא תרם סכום משמעותי, וכל התרומה או רובה מוטלת

סגן שר החקלאות מ' דקל:

כתוב אצלי 25. אם זה לא נכון, אני מצטער.

שלמה הלל (המערך):

סגן שר החקלאות מ' דקל:

כל כבשה, בתנאים נורמליים, זקוקה לכמה דונמים לרעייה. כתנאי בצורת כבשים וזקוקה ליותר מזה. אני מניח שהתשלום בעד דונם רעייה הוא בסדר גודל של 5 שקלים.

2. כן, עקרונית ומעשית מעבירים עדרים לרעייה גם לפני החריש, אבל יש לתאם זאת עם החקלאים שלהם שייד השטח.

היו"ר מ' סבירור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת שלמה הלל, ואחריו — לחבר הכנסת נחמias.

שלמה הלל (המערך):

מאחר שהממשלה משלמת פיצויים בעד השדות שנחרשים בגלל הבצורת, אני שואל את כבוד סגן השר: האם העובדה שהממשלה משלמת בעד שדות אלה איננה ניתנת בידיה סמכות גדולה יותר כעניין שנאמר בתשובה, שיש לתאם את הרעייה עם בעלי האדמות? לממשלה יש בעניין זה יכולת. מדובר פה בצורך אמיתי להקל על הכדורים, משום שלמעשה אין להם מקומות חליפיים. אני גם מבקש מכבוד סגן השר לבדוק מחדש את העניין של התשלום: גם 25 שקלים לראש צאן זה הרבה. מכל מקום, הנתון שהוא ציין איננו תואם את מה שאני שמעתי. האם ניתן בכל זאת לעשות מאמץ בעניין זה?

סגן שר החקלאות מ' דקל:

בקשר לרעייה בשטחי חריש: אמרתי שזה בתיאום עם החקלאים. מעשית — אין אנתנו נתקלים בבעיות בקשר לרעייה.

לידיעתם של חברי הכנסת בנושא הזה: בשביל להציל את עדרי הצאן של הכדורים בנגב, רוב הצאן הועבר צפונה והוכנס לרעייה בשמורות טבע ובצורות הקנה הקיימות. בהשגחה ובפיקוח. כל זה נעשה על-מנת שהעדרים לא ייפגעו יותר מדי. הם ייפגעו, מפני שזו שנת בצורת.

היו"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת נחמias.

אהרן נחמias (המערך):

אדוני סגן השר, לפני שבועות מספר הוזכרו והכריז מנכ"ל חברת "מקורות" על שנת בצורת. האם הדבר הוא לפי החוק? האם הדבר הוא לפי הסדר הציבורי? האם הוא מוסמך להכריז על שנת בצורת?

סגן שר החקלאות מ' דקל:

מכיוון שזו שאלה בנושא שונה, אני מציע להעביר אותה כשאלתא ולא כשאלה נוספת, למען תקבל תשובה מעודכנת.

היו"ר מ' סבירור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אמנון לין.

אמנון לין (המערך):

אדוני סגן השר, עם כל הדאגה והתשיבות לעזור לכדורים מהדרום קיימת בעיה חמורה — אני מקווה ששמתם לב לכך — שאם לא ייעשו סידורים הולמים שהעברת עדרים לצפון תהיה בתיאום ובהסכמה עם חושבי הצפון. יכולות להיגרם צרות רבות עם התושבים המקומיים בצפון. אני מציע מאוד להיחזק שהדבר ייעשה בתיאום.

סגן שר החקלאות מ' דקל:
אני חייב לחזור על חלק מהתשובה שנתתי לפני דקות אחדות. לגבי שטחים שהם רשות שמורות הטבע ויערות הקנה-הקיימת לישראל — התיאום הוא עם המוסדות. לגבי שטחי מורע שונים — התיאום הוא עם החקלאים.

היו"ר מ' סבירור:

לפנים משורת הדין, אני מוכן. אם סגן השר יסכים, לתת לחבר הכנסת נוסף רשות לשאול.

סגן שר החקלאות מ' דקל:

בבקשה.

היו"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת זיאק אמיר.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

בהזדמנות זו רציתי לשאול את סגן שר החקלאות, אם הוא מוכן לשקול להוציא תקנון, שיאסור גידול עזים שחורות שהורסות כל חלקה טובה. בלאו הכי הנגב אינו מושפע כעצים ובירק.

סגן שר החקלאות מ' דקל:

לפי מיטב ידיעתי, יש חקנה כזאת בקשר לגידול עזים שחורות בשטחי יערות. אבדוק את השאלה ואענה בצורה מפורטת יותר. לגבי הנגב — לא הוצאה חקנה כזאת, מפני שתיאורטית העזים אינן יכולות להזיק שם, מפני שאלה שטחים פתוחים ולא שטחי יערות. אני מוכן לבדוק את השאלה ולענות עליה במידת הצורך.

היו"ר מ' סבירור:

אדוני סגן השר, אני מניח שאתה תמציא את התשובה בכתב. יש אליך שאלתא נוספת. חבר הכנסת נעים, שאלתא מס' 87.

87. המושב גבעתי-יערים

רענן נעים (המערך):

שר החקלאות הורה למינהל התכנון ולוועד המושב גבעתי-יערים להוסיף במושב עוד 3 יחידות משק, בניגוד לדעת המושב ולנהלים המקובלים.

שאלות:

1. מה הנהגים לקבלת חברים לאגודה כמושב?

2. בלחץ מי הורה שר החקלאות על ההגדלה?

3. מדוע נקבעו דווקא שלושת השמות המפורטים, ולא אחרים מתוך עשרות בנים אחרים כמושב?

4. האם יהיה השר מוכן לעגל את מספר היחידות, נניח 80 או 100?

סגן שר החקלאות מ' דקל:

אדוני היושב-ראש, לשאלה 1: לפי הנוהל הקיים האגודה היא גוף וולונטרי, והיא מקבלת את חבריה. לפי החוק ולפי הנהל הקיים רשות התכנון היא המקצה יחידות נוספות. לצערי, לא תמיד האינטרס של האגודה המנהלת תואם את הצרכים של כל חברי המושב. לפנינו מקרה כולט של ניגוד אינטרסים כזה.

2. על ההגדלה הוחלט לפי בקשת שלושה חברים ותיקים מאוד במושב. אנו כורכים את העניין בעקבות ערעור האגודה.

3. ראה תשובה לסעיף 2.

4. אם תהיה הצדקה להגדלת היישוב מ־60 יחידות ל־80, רשות התכנון, על בסיס פנייה, חרן בזה.

היו"ר מ' סבידור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת נעים, ואחריו — לחבר הכנסת דוד מגן.

רענן נעים (המעריך):

בידי נמצא מכתב חתום בידי שר החקלאות, המדבר לא על שלוש יחידות אלא על שלוש יחידות עם פירוט של שמות, שלושה אלה ולא אחרים.

שאלתי: מדוע דווקא שלושת אנשים אלה נבחרו, והאם יש קרבת משפחה בין השלושה הללו או אחר מהם לעובד בכיר במשרד?

סגן שר החקלאות מ' דקל:

אדוני היושב-ראש, כרשותך, אשיב על השאלה הזאת אחרי שאבדוק את הנושא.

רענן נעים (המעריך):

אני יכול לתת לך תשובה.

סגן שר החקלאות מ' דקל:

אני פניתי אל היושב-ראש, ולא אל חבר הכנסת נעים.

היו"ר מ' סבידור:

תודה. חבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

כמושב נתיביה-עשרה, מושב חדש, יש מקרה הפוך: שתי משפחות ממפוני חבל-ימית נמצאות שם כלי שקיבלו את הפיצויים, כהתאם לחוק, והן זקוקות לאמצעי ייצור מיוחדים בתמיכה של המושב. מדוע משרד החקלאות מתמהמה להעניק להם את האמצעים המיוחדים. כדי שהם ישתוו לשאר החברים, כפי שכל חברי המושב רוצים?

סגן שר החקלאות מ' דקל:

זה מקרה ספציפי. לא אוכל לענות על השאלה מעל כמה מכובדת זו. גם אינני יודע את הפרטים. לכן אני מציע לחבר הכנסת דוד מגן שיגיש שאלתא בנושא הזה ואנחנו נבדוק.

היו"ר מ' סבידור:

תודה לסגן שר החקלאות.

84. כושים עבריים

היו"ר מ' סבידור:

אני מזמין את חבר הכנסת ז'אק אמיר להציג שאלתא מס' 84.

יעקב ז'אק אמיר (המעריך):

החל בשנת 1969 חיה בקרבנו קהילת הכושים העבריים בשלושה יישובים: ערד ומצפה-ירמון. בני הקהילה, אשר מנו כמה עשרות אנשים כשהגיעה הקבוצה ב־1969, מונים היום כמה אלפים.

שאלותי:

1. האם שירות התעסוקה מטפל בהם, ואם לא — מדוע?

2. בהמשך לחשובה אבקש לדעת: ממה מתקיימים בני הכת? מה הם מקורות התעסוקה שלהם?

היו"ר מ' סבידור:

אני מתכבד להזמין את סגן שר העבודה והרווחה להשיב.

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להשיב על שאלתו של חבר הכנסת ז'אק אמיר בדבר תעסוקתם של הכושים העבריים בדימונה, מצפה-ירמון וערד.

לשאלה הראשונה: שירות התעסוקה איננו מטפל בכושים העבריים, שכן השירות מטפל אך ורק בתושבים, ותושב הוא מי שמציג תעודת זהות. כיוון שלמרביתם — רובם ככולם — אין תעודות זהות וזהם אינם מוכרים כתושבים, אין שירות התעסוקה נוהג להם שירותי תעסוקה.

לשאלה השנייה: ממה הם מתקיימים. שאלה זו אינה צריכה להיות מכוונת למשרדנו, והיא ודאי נושא לחקירה של המשטרה או של גוף אחר: איך ציבור של אלפים מתקיים ללא שירותי תעסוקה מסודרים. אני יכול להשיב תשובה חלקית: ידוע לנו, שחלק מהם עוסק בעבודות מזדמנות במקומות שונים בשלוש הערים הללו; וכדרכו של שירות התעסוקה, כל זמן שאין אנו מקבלים תלונות, לא ממעסיקים ולא מעובדים, אחרים על הסגת גבול. אין שירות התעסוקה מתערב ביחסים הללו. אנחנו יודעים שחלק מהם עובד בעבודות שירותים משוטות במקומות האלה.

היו"ר מ' סבידור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת ז'אק אמיר. אחריו — לחבר הכנסת מיכה רייסר.

יעקב ז'אק אמיר (המעריך):

בהמשך לתשובותיו המלומדות של סגן השר, אני רוצה לשאול באמצעותו את ממשלת ישראל: האם ייתכן, שקהילה המונה מעל 3,000 נפשות, ואשר מחציתה מבוגרים, יכולה להיות מזה 15 שנה במדינת ישראל ללא מקורות תעסוקה, ואוסרים עליהם לעבוד? אני קובע שהם עובדים במקומות שונים, ושהם מנוצלים בצורה מחפירה, שאינה הולמת מדינה נאורה כמו מדינת ישראל.

לכן אני מבקש מסגן השר לבקש מהשר שלו להעלות את הנושא הזה מעל במת הכנסת, ולפתור אחת ולתמיד חרפה זו, המלווה אותנו מזה 15 שנה.

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

נושא הכושים העבריים איננו חדש. הוא עלה פעמים רבות על שולחנה של הכנסת כשבע השנים האחרונות. ועדת הפנים דשה בו ארוכות ככנסת הקודמת. ועדת גלס הציעה שורה של מסקנות. שר הפנים מצוי בנושא זה לפני ולפנים, ואני בטוח שהוא שמע את משאלות הלב של חבר הכנסת ז'אק אמיר ודאי התייזם אליהם. מכל מקום, אני אבקש שיעבירו לו את הפרוטוקול, והוא ייטיב להשיב על השאלות הללו.

היו"ר מ' סבידור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת מיכה רייסר.

מיכאל רייסר (הליכוד):

האם סגן השר מודע לעובדה שהנהגת הכת מחנכת את חבריה בארץ ובחוץ-לארץ לאנטישמיות? אני יכול לצטט מדברים שאמר מנהיג הכת. השאלה היא: מדוע לא יגורשו חברי הכת מהארץ?

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

השאלה הזאת גם היא מאותן שאלות ששר הפנים ייטיב

כאמור, הצו הוצא ללא שום קשר עם תנועת המושבים, ולא יהיה מן הצדק לכרוך אותם בעניין זה, כפי שעשה העיתון. בינתיים — לאחר פרסום צו הפירוק ברשומות, ועד שהוא ייכנס לתוקפו בעוד חודשיים כפי שקובע החוק — נחונות הסמכויות בידי המפקד, הלווא הוא רשם האגודות השיתופיות, והוא הטיל ציקלים על כספי החברים. 25 מתוך 62 משפחות המתגיישים הגיעו — יחד עם, או באמצעות, ארגון הקניות — להסדר פירעון החובות שלהם. חלק מהם, קבוצה של 17 מתגיישים, מינתה חבר אחד, והוא מנהל משא ומתן עם רשם האגודות. היתר באים בדברים אישית להסדרת חובותיהם אצל המפקד.

התהליך מתנהל כרגע לפי כל האמור בחוק. מצער שהגענו לצורך להוציא צו פירוק נגד מושב; אבל יש לנו חובה להסדיר את החיים ביישוב כזה, ואתנו פועלים על-פי החוק.

הי"ר מ' סבירור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת נחמקין. ואחריו — לחבר הכנסת זייגר.

אריה נחמקין (המערך):

ראשית, אני מודה לסגן השר על תשובתו בקטע הראשון. היא חוסכת לי שאלה אחת.

שנית, האם שר העבודה נתן הוראה ברורה לרשם האגודות לנהוג כידי תקיפה עם אלה, אשר במשך שנתיים-שלוש שנים לא שילמו את חובותיהם למושב בכוונה ובמזיד, והם מנסים לחיות על שכונם של אלה שעמדו דרך קבע בתשלום החובות. והם הם הניזוקים העיקריים?

האם אתם תדאגו לכך, שאלה שמסרבים לשלם חובות יהיו חייבים לשלם את חובם, והחברים שעמדו בתשלום חובותיהם לא יסבלו מכך?

הי"ר מ' סבירור:

יש פה שני חברי הכנסת שמפנים את הגב ליושבי-ראש.

רוני מילוא (הליכוד):

הי"ר מ' סבירור:

אתה מחפש את הגיבוי? לא לצורך זה אתה צריך להפנות את הגב.

בבקשה, סגן השר.

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

הורינו לרשם האגודות השיתופיות לנהוג בהתאם לחוק ובהתאם לרוח החוק. הקושי במושב, בכל צורת יישוב כזאת, הוא שהקולקטיב נותן הגנה גם לאלה שרוצים להתחמק מהתחייבויותיהם. הדרך שהלכנו בה, של צו חקירה ובדיקה, של צו פירוק וציקול על הכספים, אומרת שאנחנו נדרוש מכל אחד שיממש את התחייבויותיו עד תום.

הי"ר מ' סבירור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רייסר, ואחריו — לחבר הכנסת זייגר.

מיכאל רייסר (הליכוד):

התשובה של סגן השר התייחסה לתהליך הפורמלי, לעניות דעתי, היא לא התייחסה לתהליך הלא-פורמלי שקרה. השאלה הנוספת שלי היא: האם יש קשר בין פירוק מושב לתפארת — וזה היה מושב לתפארת — לכך העובדה שבצורה דמוקרטית המושב החליט לשווק את תוצרתו שלא דרך ארגון הקניות של תנועת המושבים?

להשיב עליהן ממני. הנושא נדון בוועדת הפנים בתקופת הכהונה הקודמת. היו הצעות והיו פתרונות אחרים, לא דווקא גירוש. אני יודע שמשרד הפנים עושה מאמצים מתמשכים לטפל בסוגיה זו ביסודית.

הי"ר מ' סבירור:

חברת הכנסת עדנה סולודר, האחרונה.

עדנה סולודר (המערך):

כידוע, הוחלט על שולחן הכנסת המסקנות בעניין זה, ויש גם מסקנות של ועדת גלס. האם סגן שר העבודה והרווחה יודע אילו מבין המסקנות האלה יושמו עד כה, ואם לא — האם יודע לו, האם מתכננים ליישם את המסקנות?

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

ועדת גלס דנה בנושא באריכות וביסודיות. היא הציעה שורה ארוכה של צעדים, ביניהם העתקת הכושים העבריים למקומות יישוב אחרים, יצירת צורת התיישבות מיוחדת להם, ודרכי טיפול נוספות בנושא.

שר הפנים אמר בשעתו מעל הדוכן הזה, וגם בוועדת הפנים, שהוא שוקל ביסודיות את יישום המסקנות. היו לו השגות על חלק מן המסקנות, ואני מניח שהוא מתלבט קשה ביישומן.

הי"ר מ' סבירור:

תודה.

86. פירוק שדה-משה

הי"ר מ' סבירור:

שאלתא מס' 86 מאת חבר הכנסת מיכה רייסר לשר העבודה והרווחה, בבקשה.

מיכאל רייסר (הליכוד):

העיתון "חדשות" תיאר בסדרת כתבות אירועים חריגים ביותר הקשורים בפירוק המושב שדה-משה ובהתנהגותה של תנועת המושבים כפרשת הפירוק.

מה האמת בפרסומים? מה בדעת השר לעשות בנדון?

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

סיפורו של המושב שדה-משה שכחל לכיש הוא סיפור עצוב; שכן אנחנו רואים בהתיישבות לא רק מקום מגורים אלא גם הגשמה של חזון ציוני, של שינוי דרך, של תפיסת עולם; ועצם העובדה שמושב הגיע למצב כזה שיש צורך לפרק אותו היא חזיון עצוב.

הכתבה כרכה בעניין את תנועת המושבים — שלא בצדק, כללית, תנועת המושבים לא התערבה בתהליך הפירוק. מכל מקום, לירידת חברי הכנסת ולמען ההגנות אספר בקיצור רב את עיקר הסיפור.

מושב שדה-משה, שהיה בו כ-62 משפחות, שקע בחובות בסך כשלושה מיליון דולר, שלא יכול היה לפרוע אותם. בעקבות תביעה של נושים שדרשו מימוש החוב, ובגלל סכסוכים כלכליים-חברתיים בין הגורמים השונים בתוך המושב, התעורר הצורך לנהוג על-פי סעיפים 43 ו-44 לפקודת האגודות השיתופיות ולהוציא צו פירוק; ואכן, כך נהג הממונה על האגודות השיתופיות במשרדנו — רשם האגודות השיתופיות — אשר הוציא צו בדיקה וחקירה. לאחר הבדיקה ולאחר חקירה הוצא צו פירוק, כדי לאפשר את מימוש החובות ופירעונם.

הן כמצב תקין. וכ-3% בלבד של הדירות הן במצב מסוכן. כל יתר הדירות הן בהחלט טעונות שיפוץ.

משרדנו בנה באופן מיוחד כ-330 יחידות דיור בכפר מאכר, שנועדו לפתור את בעיית הדיור לאזרחים הערבים בעכו העתיקה. הדירות נועדו להיות פתרון נוח לתושבי עכו העתיקה, כיוון שהן נבנו בכנייה לא רוויה, כנייה נמוכה ובעיקרה חד-קומתית.

חלק מהדירות נמסרו בתנאי שכירות וחלקן בתנאי רכישת טובים לתושבי עכו העתיקה, והן אכן אוכלסו על-ידם. הדירים שקיבלו פיצויי פינוי ופינו את הדירות, רכשו את הדירות במאכר. אחרים שהעדיפו לקבל דירות בתנאי שכירות — גם הפתרון הזה עמד לרשותם.

בשלב זה, מתוך 330 יחידות הדיור שהיו בתחילה בכפר מאכר עומדות כ-50 דירות פנויות, אשר טרם אוכלסו, והן מיועדות גם כן למכירה או לשכירות לתושבי עכו העתיקה.

אני רוצה לציין, חבר הכנסת תופיק טובי, כי עד לפני שנתיים היתה התנגדות גדולה של תושבי עכו העתיקה לעבור לכפר מאכר. עיקר ההתנגדות נבעה מהסתה של כל מיני אלמנטים, שהקשו על תושבי עכו העתיקה לקבל פתרונות דיור.

אני שמח לציין, שבתקופה האחרונה התושבים לא נענו לחיזורים של אותם אלמנטים, והחליטו לקבל את פתרונות הדיור המוצעים להם.

הדירות בכפר מאכר גודלן שלושה חדרים, ומתוכם — שלושה מיליוני שקלים. יש דירות של ארבעה חדרים במחיר של 4 מיליוני שקלים. הסיוע שמשרד הבינוי והשיכון מעמיד לרשות תושבי עכו העתיקה הוא סיוע מוערך, ובתנאים טובים. בדרך כלל, הוא מכסה כמעט את מלוא ערך הדיור.

עוד יצוין, כי תושבי עכו העתיקה רשאים למצוא להם פתרונות דיור ברחבי עכו כולה; מדובר באלה מהם שמוכנים לקבל את הצעות המשרד שלנו להתפנות. למשל, בשכונת וולפסון שבעכו, שהיא שכונה חדשה, נבנו כ-400 יחידות דיור. מתוכם כ-175 יחידות דיור נרכשו על-ידי האזרחים הערבים מעכו.

במלים אחרות, אין שום מגבלות לגבי התושבים הערבים של עכו. להיפך, הם נהנים מתנאי סיוע מועדפים בהערכת מחירי הדירות ובהלוואות ובמענקים שהמשרד שלנו מעמיד לרשות תושבי עכו העתיקה, אם הם יחליטו לקבל את פתרונות הדיור.

יתירה מ זאת: אלה מבין תושבי עכו העתיקה הזכאים לדירות בתנאי שכירות — והקריטריונים כדורים — אין לגביהם שום הגבלה. הם יכולים לקבל פתרונות דיור בכל מקום ברחבי עכו.

אני מבקש להסב את תשומת לב חברי הכנסת לכך שעדיין קיימת בעיה של פלישות בתוך עכו העתיקה. בעיה שטרם הצלחנו להתמודד איתה.

היו"ר מ' סבידור: שאלה נוספת לחבר הכנסת תופיק טובי. אחריו — חבר הכנסת שבח וייס.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): כבוד סגן השר לא ענה על השאלה: מה הם הסכומים המוקצבים לשיפור תנאי הדיור של התושבים החיים במצוקה? מה הוא הפתרון המוצע לאלה, שום הסתה בכל זאת אינם רוצים לעזוב את עכו, והרוצים להמשיך לגור בעיר עכו? מה אתם עושים למענם?

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

אנחנו, כמובן, איננו יכולים להיכנס לפרטי הפרטים, שעוסקים בהם רשם האגודות ואנשי. אבל פשוט, כדי למנוע טענה של העדפת קבוצה זו או זו, אני צריך לומר ש-17 מהמתיישבים אומנם פנו לבית-הדין הגבוה לצדק בפנייה להוציא צו על תנאי נגד המפוק, אך צו כזה לא ניתן. נקבע שהדין יישמע לפני שלושה שופטים. הוא עדיין לא נשמע. אני מניח שהבעיה הוואת הדין, ותינתן תשובה.

היו"ר מ' סבידור:

אחרון — חבר הכנסת זיגרי, באותו נושא.

יצחק זיגרי (הליכוד):

שאלתו של חבר הכנסת נחמק מבהירה את מה שאני רוצה לומר. הוא שאל האם השר נתן הוראה לרשם האגודות, ובכן, פעולת פירוק היא פעולה שיפוטית. מקובל שלגבי תאגידים מי שמחליט על פירוקים הוא בית-המשפט המחוזי. דא"ש שלא יתואר ששר יתן הוראה לבית-המשפט.

שאלתי היא: האם אינכם שוקלים את האפשרות להעביר את הסמכויות השיפוטיות מרשם האגודות השיטופיות לבית-המשפט המחוזי, כפי שזה מקובל לגבי חברות, לגבי כל יתר התאגידים?

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

לא, איננו שוקלים כל שיקול כזה. יש שוני מהותי ומרחיק לכת בין חברה בעירבון-מוגבל לבין מושב. כמושב הפעולות השיקומיות צריכות להיעשות בפעולה מתמשכת יסודית, כהתחשב בנקודות האנושיות השונות, כהתחשב בתנועות המושבים.

אנחנו סבורים, שהניסיון הרב שהצטבר עד עכשיו בידי רשם האגודות השיטופיות מצדיק המשך שיטה זאת. ואין לפנות לדרך חדשה, כפי שמתבקש משאלתו של חבר הכנסת זיגרי.

היו"ר מ' סבידור:

תודה לסגן שר העבודה והרווחה.

השאלת האחרונה — שאלת 83 של חבר הכנסת תופיק טובי, לשר הבינוי והשיכון.

83. מצב המגורים בעכו העתיקה

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): כבוד היושב-ראש, חברי ועדת הפנים של הכנסת נדהמו ממצב המגורים המחפיר של עשרות משפחות בעכו העתיקה, ואף העניקו לכך את ההגדרה "תת-דיור של רפתות".

שאלותי:

1. מה הן ההוכחות של משרד השיכון לפתרון מצוקת הדיור החמורה בעכו העתיקה?
2. מה הסכומים המוקצבים לשיפור תנאי הדיור בתוך עכו העתיקה?

היו"ר מ' סבידור:

תודה. סגן שר הבינוי והשיכון, הנך מתכבד להשיב.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, בעכו מתגוררים כ-39,000 נפש, מתוכם 10,000 אזרחים ערבים. בסקר שערכה חברת "עמידר" בעכו העתיקה בתקופה האחרונה נחבר שיש שם 1,125 יחידות דיור. כ-50% מתוכם מצויות במבנים יציבים והדירות

הכנסת שבה וייס, שבתוכניות הסיוע של משרד הבינוי והשיכון בשנה האחרונה יש העדפה למשפחות גדולות. המשפחות הערביות הן בדרך כלל מרובות ילדים. שופרו תנאי הסיוע למשפחות מרובות ילדים. אין שום אפליה בין משפחה ערבית למשפחה יהודית. משתדלים להציע לאזרחים הערבים פתרונות דיוור ההולמים את הררישות שלהם. לפעמים אף מעבר לכך. עם זאת, אני חייב לציין שהערבים מעדיפים לגור אך ורק באזורים מסוימים. אנחנו משתדלים לחת להם פתרונות, שלא תמיד תואמים את הפתרונות שאנחנו מציעים לאזרחים היהודים כמדינת ישראל. לדוגמה, בנייה צפופה, שאנחנו מציעים כפתרון דיוור לאזרחים ישראלים רגילים, יהודים, איננו מציעים לחושבים הערבים. להם אנחנו מציעים בנייה חד-קומתית, לא צפופה. כיוון שאנחנו מכינים שהם זקוקים לפתרון ייחודי.

יש בעיה עם האוכלוסייה הערבית: הערבים רוצים להתגורר באזורים מסוימים מאוד. באזורים אלה אין קרקעות זמינים. אין אדמות פנויות לבנייה. כעלי הקרקעות מקרב האוכלוסייה הערבית אינם ששים להעמיד את קרקעותיהם למכירה. לא למינהל מקרקעי ישראל ולא לחברות בנייה פרטיות. אילו עשו כן, אין ספק שחברות בנייה פרטיות היו בונות על הקרקעות האלה, וכיחד עם הסיוע של משרד השיכון יכולנו להציע לערבים פתרונות דיוור.

אני רוצה להוסיף ולומר, שיש תהליך של הגירה מן הכפר לעיר. זה, כמובן, מתרחף את הכעיה. ביישובים העירוניים שבמגור הערבי מוכן משרד הבינוי והשיכון — מה שהוא בדרך כלל איננו נוהג לעשות בשנה האחרונה — להעביר בנייה, במימון חלקי, לחברות בנייה וליזמים פרטיים. כדי לפתור את בעיות הדיוור של האוכלוסייה הערבית. לדאבוננו הרב, להצעה זאת — שמכחינה כלכלית היא כדאית מאוד — לא נמצאו מספיק דורשים.

היו"ר מ' סבירור:

תודה לסגן השר. סימנו את הסעיף הזה בסדר-היום.

1. הודעת יושב-ראש הכנסת מ' סבירור

הבחירות. החלטתי לאפשר להם ליהנות מאותן זכויות שהמן נהנה חבר הכנסת האחד אשר כבר חזר מארגנטינה כדי להשתתף בהצבעה.

על כן החלטתי להכריז על הפסקה עד שעה 17:00.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הרי היה ידוע על זה קודם.

היו"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת תופיק טובי, תן לי לסיים.

אני מכריז על כן על הפסקה עד שעה 17:00. בשעה חמש נפתח את השיבה בסעיפים הנמצאים על סדר-היום.

2. הצעות לסדר

היו"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת תופיק טובי, אינך מכיר אותי כמי שמפלה לדעה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא, לא.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:

אותן זכויות שיש ליהודים בעכו יש לאזרחים הערבים בעכו. חבר הכנסת תופיק טובי, יש להם שתי אפשרויות: האחת היא לקבל דירה בתנאי רכישה: או הם מנצלים כספי פיצויים בגין הפינוי. הם יכולים לרכוש דירה בכל אזור ברחבי עכו הנראה להם: האפשרות השנייה היא לקבל דיוור בתנאי שכירות במקום. למשרד הבינוי והשיכון יש דירות פנויות, התואמות את הציפיות של התושבים הללו.

שתי אלטרנטיבות עומדות אפוא לרשות התושבים: או רכישת דירה באמצעות כספי פיצויים בגין הפינוי, או קבלת דירה בתנאי שכירות סוציאלים. אלה הפתרונות המיועדים לתושבי עכו העתיקה. אני מקווה שהם יקבלו את הפתרונות הללו. אם יקבלו אותם, הבעיה שלהם תיפתר.

אני רוצה להוסיף ולומר, חבר הכנסת תופיק טובי, כפי שאמרת קודם: הסיוע שמשרד הבינוי והשיכון מעמיד לרשות תושבי עכו העתיקה מכסה כ-95% מערך הדירות, אם יחליטו לרכוש את הדירות.

היו"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת שבה וייס. בבקשה.

שבה וייס (המערך):

ארוני סגן שר הבינוי והשיכון, אתמול שמענו — אגב, בפעם השנייה — הצעה לסדר-היום. על מה שהייתי מכנה כשם החרפה והמצוקה של השיכון בשכונת הרכבת בלוד. שמענו לא אחת גם הצעות בנושא השיכונים הערביים ביפו ובחיפה. מה היא המדיניות הכוללת שלכם לפתרון הבעיות הספציפיות למגורי הערבי, במקומות שבהם הן קיימות?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:

המדיניות היא פשוטה. היקפי המשאבים נקבעים בהתאם לצרכים. מקום שיש בו בעיות חריפות וזכה לעדיפות גבוהה. אבל, אי-אפשר להתעלם מהבעיה, שהיא בהחלט ייחודית לאזרחיה הערבים של מדינת ישראל. אני רוצה לציין, חבר

היו"ר מ' סבירור:

חברי הכנסת, כידוע לכם הועמד על סדר-היום נושא הקדמת הבחירות. והנה אירעה התפתחות מסוימת, שהשפיעה על החלטתי להשתמש בסמכויות הניתנות לי בתקנון, ומה היא ההתפתחות? ארבעה חברי הכנסת נסעו לארגנטינה מטעם הכנסת, כמשלחת ממלכתית. בהתאם לנוהל שנקבע על דעת יושב-ראש הכנסת והסגנים ב-29 בנובמבר 1983, ואשר הובא לידיעת כל הסיעות, אין להפסיק שליחות ממלכתית מטעם הכנסת אלא בידיעת יושב-ראש הכנסת. אומנם הקריאה להפסקת השליחות יכולה להינתן על-ידי יושב-ראש סיעה, אבל היושב-ראש צריך לדעת על כך. והנה, מתוך ארבעה חברים חזר אחד. לא אכנס לפרטים, אך השלושה דורשים את הזכות הלגיטימית להשתתף בהצבעה הגורלית על הקדמת

היו"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת משה שחל ביקש, על-פי סעיף 53 של התקנון, להציע הצעה לסדר. בחפץ-לב אני מענק לו את הזכות.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
גם אני ביקשתי.

הי"ר מ' סבדור:

גם אתה תקבל את הזכות.

חבר הכנסת שחל, בתקנון כתוב שיש לך דקה. לא אפשר אותך גם אם תדבר כמשך דקותיים.

משה שחל (המערך):

אדוני היושב־ראש, ביקשתי רשות להצעה לסדר, ועשיתי זאת בראש ובראשונה על דעת סיעתי. אנחנו חושבים, שהדבר העומד להיעשות עכשיו הוא חקרים חמור מבחינת הכנסת. החלטנו למחות על כך בתוקף, אך אני מודיע בצורה חד־משמעית, כי נקבל כל החלטה שתקבל הכנסת, וכאשר תחליט הכנסת כן יקום. אנו מודגשים, כי לדעתנו ההצבעה צריכה לבטא מצב אמיתי בכנסת, שיעור כוח יחסיים אמיתיים, כפי שהם. לא כחטף ולא על־פי הודמנות וכאי נושא זה להכרעה. כאשר תחליט הכנסת כן יקום. איננו רוצים שיווצר רושם כציבור, שאנו רוצים "להטוף" הצבעה. אנו בטוחים בצדקת תביעתנו, כי טובת המדינה מחייבת הקדמת הבחירות.

ואולם, אדוני היושב־ראש, אני פונה אליך ומבקש שיקול דעת נוסף או הכרעה של הכנסת מהנימוקים האלה:

ההפסקה תהיה חקרים לא מכובד, שלא היה דוגמתו בכנסת מאז כינונה ועד היום. ההחלטה שהישיבה תחליט בשעה 11:00 נתקבלה לאחר שהיתה פנייה אליך לדחות את הישיבה ולא לקיים אותה בשעה הירידה, שעה 11:00. אחת לא נענית, ואני מברך על כך שהשיקול הממלכתי שלך הכריע את השיקולים הסיעתיים. ואכן, החלטת כאשר ידעת ששלושת חברי המשלחת נמצאים באוויר, והם אמורים לנחות בשעה בלתי ידועה בישראל.

אדוני היושב־ראש, כאשר לנימוק שהבאת — המשלחת ידעה על קיום ההצבעה היום ואף על־פי כן, היא החליטה שלא לחזור. המשלחת יכולה לחזור ולהגיע בזמן, אילו רצתה. אבל לגבי השאלה הספציפית, חבר הכנסת מנחם הכהן חזר בידעיתה של המשלחת ועל דעתה, ואף נמסר לי שדיברו עם ראש הממשלה וראש הממשלה ידע על כך שהחבר הכנסת מנחם הכהן חזר, וששלושת חברי המשלחת האחרים נשארים בארגנטינה. הנימוק שהביא לשינוי בעמדת הקואליציה, בקשר לדחיית ההצבעה, כדי לאפשר לשלושה או לאחד מחברי המשלחת להשתתף בהצבעה, איננו מוסף — ואיננו יכול להוסיף — כבוד לכנסת.

אדוני היושב־ראש, כאשר לנימוק האחרון — אין מונעים מאיש מחברי המשלחת להביע את דעתו במהלך תהליך החקירה. אנו מדברים היום על הקריאה הטורומית של הצעות החוק. אותם חברי הכנסת יוכלו להשתתף בהצבעה על החוק בקריאה הראשונה, בקריאה השנייה ובקריאה השלישית. אילו היה מדובר בהצבעה חד־פעמית, הקובעת יחסי כוחות, אולי הצדק היה אתך, אם כי אני חושב שהכנסת אינה צריכה לחכות במקרה כזה לחברים אשר צריכים להגיע להצבעה. אבל כאן יש מקרה מיוחד, מוגדר מאוד. חברי הכנסת הללו יוכלו לקבוע את יחסי הכוחות ויכולו להשתתף בהצבעה ביום שלישי הבא, כאשר החוק יובא לקריאה ראשונה.

אני פונה אליך, אדוני היושב־ראש, ומבקש: או שתשיקול שיקול נוסף להמשיך את הדיון ולשמור על כבודה של הכנסת — דבר שאתה חייב בו על־פי התקנון, וכך עשית רק אתמול — או שתביא את הדבר להכרעה הכנסת והיא תחליט האם לקיים הפסקה אם לאו. אני מודגש — נקבל כל החלטה בצורה המכובדת ביותר.

הי"ר מ' סבדור:

חבר הכנסת תופיק טובי.

משה קצב (הליכוד):

חבר הכנסת שחל, כרגע הודיעו לי שהשלושה סיימו לאכול ארוחת הבוקר.

מנחם הכהן (המערך):

אדוני היושב־ראש, ברשותך, אני מבקש להעיר הערה.

הי"ר מ' סבדור:

חבר הכנסת מנחם הכהן, אני הכרזתי: הצעות לסדר לחברי הכנסת משה שחל ותופיק טובי.

מנחם הכהן (המערך):

אני רק רוצה להתנצל על כך שאני בארץ ושאיני משתתף בישיבת הכנסת.

הי"ר מ' סבדור:

אני מברך אותך, חבר הכנסת מנחם הכהן, ועוד מעט אומר על כך משהו.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב־ראש, חברי הכנסת, מה שעומד להכריע היום, כבוד יושב־ראש הכנסת, הוא דבר שלא היה כמותו — עד כמה שזכור לי — בתולדותיה של הכנסת. זה דבר חמור, ולדעתי, אין לקבלו.

סדר־היום לישיבה זאת נקבע מראש על־ידי היושב־ראש והסגנים. קיבלנו אותו כבר בתחילת השבוע בהודעה רשמית מנוסחת, הקובעת שסדר־היום של הישיבה ביום ה' 22 במרס, בשעה 11:00 הוא: "א. שאלות ותשובות בעל־פה. ב. הצעות חוק להתפזרות הכנסת".

אין כל סמכות תקנונית בידי היושב־ראש להפסיק ישיבה שכונסה ונפתחה לפי החלטת היושב־ראש והסגנים, ואשר עומדת לדון בסדר־היום שנקבע מראש. אין כל סמכות תקנונית לבטל את העלאתו של סעיף או לדחות את העלאתו של סעיף עצמו על סדר־היום של ישיבה זו, אלא אם כן הדבר בא לפי בקשת היוזם, אם זה חבר הכנסת שעומד להציע הצעה לסדר־היום או הצעת חוק פרטית, או אם זו הממשלה שיש לה הצעת חוק או דיון שהיא יזמה אותו.

עקיבא נוף (הליכוד):

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אין דבר אחר. כך נהגה הכנסת. רק במקרים יוצאי דופן השתמש היושב־ראש בסמכותו להפסיק ישיבה, כאשר היתה מהומה והוא רצה להרגיע את הרוחות, או במקרה שהסיעות ביקשו התייעצות.

יוסף רום (הליכוד):

אתה קורא למהומה בכנסת, ואז נוכל לעשות הפסקה?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

לא, אז תהיה הפסקה של עשר דקות.

לא היו מקרים, פרט למקרים אלה שציניתי, שהופסקה ישיבת כנסת. אפילו הממשלה איננה רשאית לבקש דחיית ישיבה או הפסקת ישיבה.

לכן אני פונה ליושב־ראש הכנסת שלא להעביר את החלטתו. זוהי פגיעה בסמכותה של הכנסת ובסמכותם של היושב־ראש והסגנים, כמסגרת שקבעה את סדר־היום. חברי

היו"ר מ' סבידור:
אני מבקש אל חספס לי על ראש הממשלה. הוא איננו גורם פה. אני הגורם פה.
מנחם הכהן (המעריך):
היית בזנבה, ולא מצאו אותך.

היו"ר מ' סבידור:
ביום שלישי. כאשר נחקל המברק, נתבקשו ראשי המערך, מטעם יושב ראש הכנסת, שלא להחזיר איש, ולאפשר להם לקיים את השליחות. ראש הלשכה שלי ניגשה בשמי למי שניגשה. ואמרו: איש אינו חוזר, אין קיוו, הם ממשיכים בשליחות שלהם.

אתמול קיבלתי טלפון מהשגריר, ובו הודיעו לי שאחד כבר נסע בלי ידיעתו של יושב ראש הכנסת ושלושה עולים על אווירן ושומרים לעצמם את הזכות להצביע בהצבעה גורלית זאת. אני שואל: מדברים פה על רצון הכנסת, למה שתינתן הזכות לחבר הכנסת שכן חוזר, ואשר לא מילא את השליחות מטעם הכנסת, ושזכות זאת חילק מהשלושה שרוצים להצביע, ושהודיעו שהם כדרך? למה שאעשה זאת? זה דבר ראשון. זו הסברה.

עכשיו לעצם הנושא. חבר הכנסת תופיק טובי, סעיף 27(ג) אומר: "יושב ראש הכנסת רשאי לשנות זמניה של ישיבה ולקבוע הפסקה של ישיבה". אתמול לא רציתי לשנות את הזמנים, כל זמן שהאינפורמציה הזאת לא היתה בידי. בשעה עשר ורבע קיבלתי את הידיעות על כך שחברת כנסת אחת חוזר ושלושה נוספים מבקשים להצביע. זו זכות, בנסיבות אלה, גם לעשות את הצדק הטבעי וגם להשתמש בסמכות שניתנה לי על-פי התקנון. עכשיו בא אלי חבר הכנסת שחל — חבר הכנסת מלומד וסגן יושב ראש הכנסת, ואני אומר את זה בלי אירוניה — ואומר לי: הבא זאת להצבעה במליאה, האם לנהוג כפי שהחלטת.

חבר הכנסת שחל, סעיף 53, שעל-פי העלית את ההצעה לסדר, אומר במפורש: "יושב ראש הישיבה יכריע אם לקבל את ההצעה לסדר או לדחותה". אני משתמש בשתי הסמכויות שניתנו לי בתקנון, ואני מכריז בזה על הפסקה עד השעה 17:00.

(הישיבה נפסקה בשעה 12:12 ונתחדשה בשעה 17:05).

ח. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

כמו כן, מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא: אפיונים בחינוך במוסדות החינוך של רשת "עמל" על-ידי ההסתדרות הכללית של העובדים; ומסקנות ועדת הכלכלה ועדת העבודה הרווחה בנושא: תשלומי משכנתאות לנוכח האניפלציה המואצת ושחיקת השכר. תודה.

היו"ר מ' סבידור:
תודה למזכיר הכנסת.

ט. הצעת חוק התפוזרות הכנסת העשירית, התשמ"ד — 1984* (הצעתם של קבוצת חברי הכנסת)

שמעון פרס (המעריך):
אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, ביוני 1981 נערכו

הכנסת שרוצים לתת להם את הזכות להשתתף בהצבעה הגורלית — ועוד אינני רואה אותה כגורלית — הם יכלו לחזור בדיוק כפי שחזר חבר הכנסת מנחם הכהן, וכפי שחזר חברי הכנסת האחרים ממרחקים גדולים יותר.

לכן, אני פונה אל יושב ראש הכנסת ומבקש ממנו לחזור בו מהחלטתו.

היו"ר מ' סבידור:
חברי הכנסת, אני מקווה שירשו לי להסביר, ואחר כך להסתמך על התקנון.

רוני מילוא (הליכוד):
אדוני היושב ראש, אני רוצה להשיב.

היו"ר מ' סבידור:
אני צריך להשיב, אני משיב.

חברי הכנסת, כאשר יצאה המשלחת הזאת לארגנטינה, היא יצאה מטעם הכנסת. זה איננו מקרה שחבר הכנסת יצא לחוץ-לארץ וקראו לו לחזור. נאמר פה: קראו חברים לחזור. משלחת זו יצאה מטעם הכנסת. כ-23 בנובמבר נקבע נוהל מפורש מתי וכיצד אפשר להזעיק חבר משלחת לחזור ארצה.

אני מודיע בזה, בלי להיכנס לשמות, שביום ג' נתקבל מברק דחוף מהשגריר בארגנטינה, שבו הוא ממש מתחנן שהמשלחת תישאר כדי לקיים את התוכנית המלאה שנקבעה לה מראש, ובכללה הפגישה עם הנשיא היום.

יגאל הורביץ (רפ"י — הרשימה הממלכתית):
זו באמת שערורייה.

מנחם הכהן (המעריך):
צריך להשאיר את חברי הכנסת בחוץ-לארץ כל השנה.

יוסף רום (הליכוד):
מדוע החזיר את חבר הכנסת מנחם הכהן? אני חושב שזו שערורייה. כל המשלחת היתה צריכה להישאר.

היו"ר מ' סבידור:
כאשר נתקבל המברק — — —

מנחם הכהן (המעריך):
כאחי על דעת ראש הממשלה.

היו"ר מ' סבידור:
אני מחדש את ישיבת הכנסת. הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
ברשות יושב ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה מטעם הממשלה — הצעת חוק מס הכנסה (עידוד להשכרת דירות) (הוראת שעה) ותיקוני חוק (תיקון מס' 2), התשמ"ד — 1984; הצעת חוק התקציב מס' 2 לשנת הכספים 1983, התשמ"ד — 1984.

היו"ר מ' סבידור:
אתכבד להזמין את חבר הכנסת שמעון פרס.

אדוני ראש הממשלה וחברי הממשלה, אתם הלא מכהנים כבר שישה חודשים. מאז נכנסתם לתפקידכם הוכפלה האינפלציה, והגיעה ל-300% — 400%. צפייה לזינוק מטרור כתוצאה מן הגירעון בתקציב המדינה, שכבר ידוע שהוא קיים. וכתוצאה מהפדיון הצפוי של תוכניות חיסכון ואגרות-חוב בהיקף של 1.2 טריליון שקל. אמצעי הריסון שהבטחתם מתו כטרם נולדו. המצב בלבנון החדרדר עוד יותר, ואי-הוודאות מכסה את פני הארץ.

כדי להבריא את המשק דרושים ארבעה תנאים יסודיים, שאינם קיימים עכשיו: ראשית, יש לקבל מהעם מנדט להתמודד באמת עם הבעיות הכלכליות. שנית, יש להקים ממשלה על בסיס פרלמנטרי לאומי וחברתי רחב. כדי להשתחרר מהקפריסות של סיעות ושל רסיסי סיעות. שלישית, צריך מרחב של זמן כדי להציל את התעשייה, החקלאות והתיירות, וכדי להכין מקומות עבודה ל-200,000 אזרחים צעירים, העתידים להצטרף לכוף העבודה של המשק בארבע השנים הבאות. רביעית, יש לעצב ולבצע תוכנית כלכלית ומדינית חדשה, שונה מזו שנכשלה.

אדוני היושב-ראש, אנו מאמינים שניתן לגבור על האינפלציה. כבר ציין הפרופסור פטנקין, שעד שהתחילה האינפלציה המטרופת לפני שבע שנים לא עלה הממוצע האינפלציוני במדינת ישראל, במשך כל שנות קיומה עד לפני שבע שנים, על 6% לשנה.

אנו מאמינים, שאחרי הבחירות אפשר יהיה להקים ממשלה רחבה ואיתנה שתייצג את רוב העם, ולהגיע לאמנה חברתית עם כל גורמי המשק והחברה.

אנו מאמינים שאפשר לבנות משק חדש, המושתת על הישגי המדע והטכנולוגיה המתקדמים ביותר, משק של תחרות יצרני בתעשייה ובחקלאות, משק שישאב את כוחו ממוטיבציה אנושית ושיהיה בנוי על צדק חברתי, משק שיעניק סיכוי עצום לערי הפיתוח ולשכונות המצוקה שבערים, ויחזיר להתיישבות העובדת את ייעודה החלוצי.

אנו מאמינים שניתן לשים קץ למחיר הכבד הכרוך במעורבות שלנו בלבנון, תוך כדי ולאחר הבטחת שלום הגליל.

אנו מאמינים שישאל יכולה — וצריכה — לעמוד קדימה על שתי רגליה: האחת — ההישענות על עצמנו מן הבחינה הביטחונית והשנייה — שלום אמת לנו ולשכנינו, מהבחינה של התכונה המדינית.

חברי הכנסת, לא תכסיסים דרושים היום אלא הכרעות אמת, שיעניקו כבוד לבית הזה. לא רוח של כמה שבועות ישיע את המדינה, אלא קרנציה שלמה של אמן מחודש והחזרת האמונה בעצמנו.

הבה נפנה לעם. הבה ננהל מערכת בחירות חסכנית, הוגנת, מכובדת, ללא השמצות, ללא הפרזות וללא רטוריקה מיותרת, ונאפשר לעם לבחור בלאטרנטיבה הנראית לו, בכנסת מגובשת ובממשלה בעלת כושר פעולה.

אדוני היושב-ראש, אנחנו מציעים אפוא להחליט על פיזור הכנסת הנוכחית ועל קיום בחירות לכנסת האחת-עשרה במאי או ביוני שנה זו.

היו"ר מ' פכידור:

תודה לחבר הכנסת שמעון פרס.

הבחירות לכנסת העשירית. בראש רשימת הליכוד עמד מנחם בגין; שר האוצר המיועד היה יורם ארירור; שר הביטחון בפרוטנציה היה אריאל שרון. מר בגין עמד על טיפוח השלום עם מצרים ועל כינון שלום עם לבנון. מר ארירור הבטיח כלכלת פלא. מר שרון הגה תוכנית גדולה לגבי לבנון. היום, כעבור שנתיים וחצי, אף אחד משלושת האישים המרכזיים הללו אינו מכהן עוד בתפקידו, ואף אחת משלוש התוכניות הללו איננה קיימת עוד. השלום עם מצרים קפא, והאישים המרכזיים בממשלת התחליף הנוכחית לא גילו התלהבות לגבי עצם חוזה השלום עם מצרים וגם לא אמונה בקיומו. הכלכלה הישראלית נמצאת על עברי פי פחת. האינפלציה השתלטה על המדינה, במקום שהממשלה תשתלט עליה. החוב החיצוני תפח במיליארדי דולרים, והחוב הפנימי — בטריליוני שקלים. המטבע הפך לאסקופה הנדרסת. החקלאות במצוקה, התעשייה במצור. התוכנית הגדולה התגלתה ככישלון טוטלי. נורמות ציבוריות כתחום החוק והסדר מתמוטטות לגד עינינו, והעם כאילו מתבקש לשקוע באפתיה ולהשלים עם אובדן העשתונות ואובדן הדרך.

חברי הכנסת, מה מתחייב לעשות במצב כזה, במשטר שהוא דמוקרטי ופרלמנטרי? לא רק אנחנו אלא גם אתם, אנשי הליכוד, צריכים — בעצם, חייבים — לפנות מחדש לעם. עליכם להציג בפני העם לא צוות הקיים בזכות הצוות שנבחר אז, בבחירות הקודמות, אלא צוות שצריך להיבחר בזכות עצמו. עליכם להציג בפני העם תוכניות כלכליות ומדיניות שייחיסו למצב החדש שנוצר, ולא לתקוות השווא שנתברו. אתם ואנחנו צריכים לבקש מהעם מנדט מפורש לצוות, למצע, לפקד הזמן האמיתי הדרוש לצוות לפעול ולבצע מדיניות שתבטיח את המדינה: כי ברור שממשלה התלויה בסיעות קטנות ובכל מה שמתרחש ומשתנה בתוכן, ממשלה התלויה במצב רוחו של נוסע אחד במטוס שטרם נחת, לא תוכל לקבל הכרעות של ממש להצלת המשק. לביצור הביטחון, לחידוש העלייה, לחילוץ של ישראל ממעגל המלחמות החוזרות על עצמן.

אנו נאמר לעם: זו התוכנית שלנו. אנו נבקש ממנו להעניק לנו מנדט וגם אפשרות להקים ממשלה רחבה, ממשלה שתשקף את רצון האחרות בעם, ואשר תורכב מכל הכוחות שיסכימו לתוכנית הכרעה וראשית, ואשר לא תהא תלויה בסיעות קטנות, שכוף המיקוח שלהן עולה על גורל ייצוגן.

אדוני היושב-ראש, אינני יודע מה תהייה תוצאות ההצבעה הזו, אבל דבר אחד ברור: מחצית מחברי הכית הגיעו למסקנה שאין מנוס אלא לפנות לעם, לפנות אליו בהקדם, ולבקש ממנו הכרעה ברורה. לכאורה, יש אפשרות לבחור בין בחירות במאיינוי או באוקטובר-נובמבר השנה. יהיה אשר יהיה, מערכת הבחירות כבר תחלה, והשאלה האמיתית בפני הכנסת היא: כמה זמן תימשך מערכת בחירות זו, וממילא — מה יהיה מחירה האמיתי? אם הבחירות יידחו לאוקטובר-נובמבר, צפויים לנו שישה-שבועות חודשי בחירות שיונמו לבזבז משווע של כספי העם. הכרעות הכלכליות הקשות והאחריות יידחו, ובמקומן תנוהל כלכלת בחירות בזבזנית ובלתי מציאותית. יחסי העבודה במשק יוחרפו ותקציב המדינה — שטרם גובש — לא יהיה קיים כלל. אתם יודעים שאין סיכוי של ממש לשפר את מצב המשק בכשעה חודשים כאלה. ניתן יהיה רק לשאטא את הבעיות אל מתחת לשטיח ולשים פוך על פני המשק במחיר של חממה מסוכנת עוד יותר של המצב בתקופה שלאחר הבחירות.

י. הצעת חוק התפוזות הכנסת העשירית, התשמ"ד — 1983* (הצעתם של קבוצת חברי הכנסת)

אם היו כאלה שהעריכו — בניגוד לרעונם — שהסכם קמפ-דייוויד היה צעד אחד קדימה לקראת השלום, הרי שאם הוא היה צעד אחד קדימה, אין כל ספק שהוא היה גם שני צעדים לאחור. עובדה היא, שהמבצעים באזור הוא על סף התפרצות יותר מאשר אי פעם, ושמבצעים של ישראל גרוע יותר מאשר היה אי פעם בתולדותיה. משמעו של המשך שלטון הליכוד הוא המשך השקיעה בכביצת הלבנון ובסכנת חידוש המלחמה ואף בהרחבתה על סוריה.

חברי הכנסת, אינני יודע אם הספקתם לקרוא היום עיתונים. עזר שר החוץ האמריקני, מר מרפי, אמר אתמול כי קיימת אפשרות ודאית של מלחמה עם סוריה עוד השנה. הוא אמר יותר מזה: שזו עלולה להיות מלחמה כמו בשנת 1967.

חברי הכנסת, האם לא נלמד את לקח המלחמה בלבנון? האם לא ברור כי שום כוח צבאי ושום גיבור אמריקני לא יוכלו לפתור לא את השאלה הפלשתינאית — שהיא השאלה המרכזית — ולא את שאלת קיומה וביטחונה של מדינת ישראל באזור? המשך שלטון הליכוד הוא המשך של דם ורצח, כשביל הגזע של ארץ-ישראל השלמה.

חברי הכנסת, המשך שלטון הליכוד משמעו המשך המשבר הכלכלי והחברתי, הקיטוב החברתי וההתדרדרות המוסרית והעמקתם. והי מדיניות מעמדיה של כח קטנה של בעלי הון, הפועלים לטובת עצמם ולרעת העובדים ושכבות הביניים. המשך שלטון הליכוד הוא המשך התחזקותם של ארגוני הטרור הגלויים והמוסורים, צמצום נוסף של החירויות הדמוקרטיות והתגברות סכנת הפאשיזם. המשך שלטון הליכוד הוא החמרת האפליה והריוח הלאומי בתוך ישראל, המשך הכפייה הדתית והמצפונית והרעת מעמדה של האשה בישראל. המשך שלטון הליכוד משמעו העמקת הפירוד הערתי, שיש לו גם בסיס סוציאלי מסוכן: המשך שלטון הליכוד הוא גם המשך ההרפתקאות הבין-לאומיות באפריקה ובאמריקה הלטינית; המשך שלטון הליכוד הוא גם המשך המדיניות של התגנחות מסוכנת כברית-המועצות ובחבר העמים הסוציאליסטים בכלל.

חברי הכנסת, מכל הסיבות האלו אנחנו מציעים להקדים את הבחירות, כדי לקצר את ימי שלטונו של הליכוד. הפלת שלטון הליכוד היא טובתו של עם ישראל, היא אינטרס לאומי, ולא רק האינטרס של הפועלים ושל שכבות הביניים. אולם הבעיה איננה רק בשינוי השלטון. הבעיה של ישראל, הבעיה של קיומנו, של ביטחוננו באזור ושל כל עתידנו היא לא רק בשינוי השלטון והממשלה, אלא גם בשינוי יסודי ביותר של כל המדיניות ושל כל הגישה לאזור ולעמים השכנים.

גם כשהמערך היה בשלטון הוא לא אפשר התקדמות אל שלום, והוא הביא למלחמה אחר מלחמה. גם היום לא שמענו אלטרנטיבה שתביא לשלום ולפתרון השאלות הכלכליות והחברתיות. איננו מזוהים את הליכוד עם המערך, אבל בשאלות היסוד אין כיניהם כל הבדל מהותי, לצערנו: וכלי שינוי מהותי לא תיפתרנה השאלות היסודיות, וכפני מדינת ישראל תוספנה לעמוד אפילו שאלות קיומיות.

הפתרון הוא אחד ויחיד: שלום צודק, שנפסיק לדגול בתפיסה כאלו אנחנו כול-יכולים, שנפסיק את הגישה שלפיה העזרה האמריקנית להרפתקאות מלחמתיות תוגש לנו לנצח.

הי"ר מ' סבירור: אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת מאיר וילנר לנמק את הצעת החוק כשם כמה חברי הכנסת.

אהוד אולמרט (הליכוד): אדוני היושב-ראש, אני חושב שהואיל וההנמקות הן שונות, מן הדין היה שלכל אחת מן ההצעות תינתן תשובה נפרדת.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): מניין לך שההנמקות שונות?

אהוד אולמרט (הליכוד): אני ביקשתי להשיב על ההצעה הראשונה. אני חושב שזה הגיוני לשלל אחת מההצעות המועלות תינתן תשובה שתתייחס אליה. זה גם הנוהל הקיים במקרים של הצעות חוק פרטיות. זו איננה הצעה לסדר-היום המשותפת לכמה וכמה מציעים אלא אלה הצעות נפרדות, אשר הוגשו במועדים נפרדים, על-ידי מציעים שונים ומנימוקים פוליטיים שונים, וההיגיון מחייב שתניתנה עליהן תשובות נפרדות.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): זה לא כך. מניין לך שיש הצעות שונות? אני אומר שכל ההצעות הן בעצם הצעה אחת.

אהוד אולמרט (הליכוד): אם חבר הכנסת וילנר רוצה לומר שהוא יגיש את הצעתו יחד עם המערך — שיאמר את זה; אבל אני — — —

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): אז תן לי לומר קודם.

הי"ר מ' סבירור: חבר הכנסת אולמרט, שמעתי את ההנמקה. החלטתי, ורשות הדיבור נתונה עכשיו לחבר הכנסת מאיר וילנר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו מציעים, יחד עם סיעות אחרות, שהכנסת תחליט על התפוזותה ועל עריכת בחירות מוקדמות בהקדם האפשרי, אבל אנחנו מציעים לא רק בחירות מוקדמות: חברי הכנסת, אנחנו מציעים לכולכם —

הי"ר מ' סבירור: אני מבקש להסב את תשומת לבם של אנשי העיתונות ביצע לכך שהם מפריעים בדיבורים ובוויכוחים. זה מפרע לנו לדין.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— לערוך חשבון נפש. העניין איננו משחק בחירות חדש: העניין הוא להעריך לאן הגענו, מה הם סיכויי ההתפתחות בעולם ובאזור, מה-מקומה של ישראל, ומתי נגיע סוף-סוף לחיים נורמליים, כלי מלחמות, עם עבודת יצירה, פיתוח, תרבות ושמחת חיים. ראו את חג הפורים האחרון: לא היתה שמחת חיים בעם.

חבר הכנסת, חלפו כמעט שבע שנים של שלטון הליכוד. האם התקדמנו? האם מדינת ישראל בטוחה יותר? האמת היא, ששלטון הליכוד הביא לניסיון במצבה הביטחוני של ישראל, הביא סכנות אשר לא היה להן תקדים.

לבסוף, חברי הכנסת, הצענו — כבר מזמן הצענו את זה, ואנו מציעים שוב — עריכת בחירות מוקדמות כדי להביא ליחסי כוחות חדשים בכנסת ולשינוי המדיניות. במקום זה מתנהל משא-ומתן על ממשלת אחדות לאומית, ועדיין קיימת הסכנה שגם אם תהיינה בחירות מוקדמות, יחזרו אל האשליה ואל הסכנה של ממשלת אחדות לאומית, שתביא למלחמה חדשה מתוך אחדות כביכול.

חברי הכנסת, גורם חדש-ישן הופיע השבוע. אני מתכוון לעזר ויצמן, שהופיע ודיבר נגד המלחמה בלבנון. היום קראתי ריאיון שהוא נתן בעיתון אמריקני, שבו הוא אומר שהמלחמה היא לא צודקת, ולמה הביאו 600 קורבנות וכו'. על זה אני אומר: טוב מאוד מאשר לעולם לא. הוא פוסל את כל חברי הכנסת שתמכו במלחמה, אולם הוא מכניס לרשימה שלו גנרלים ובעלי הון שתמכו במלחמה, ואף הרוויחו ממנה הון תועפות. זאת סתירה הגיונית ומוסרית.

יש לערוך בחירות מוקדמות מהר ככל האפשר: בסוף מאי או ביוני, ולכל היותר בתחילת יולי. אלה שאומרים שיש לערוך את הבחירות בנובמבר מפני שהמצב הכלכלי אינו מתאים לבחירות הם ממש מצחיקים. אם הבחירות ייערכו בנובמבר, זאת אומרת שבמדינה כלכלית ההוצאות יהיו הרבה יותר גדולות ושחוד הבחירות יהיה הרבה יותר מקיף. ואם אומרים שמנימוקים ביטחוניים יש לדחות את הבחירות עד נובמבר, נשאלת השאלה: האם אתם מתכננים עוד מלחמה עד נובמבר? איזה נימוק ביטחוני יכול להצדיק זאת?

יצחק ברמן (הליכוד):

ביולי, הפרולטריון של מדינת ישראל נמצא בסן-מוריץ.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אולי לא הפרולטריון, אלא חלק מהעובדים: אבל בכל זאת, הרוב נשאר בארץ.

שבח וייס (המערך):

זה ההישג של — — —

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הרוב נשאר בארץ.

שנית, העולם עכשיו יותר מודרני. אני רואה פה גם תיירים מאמריקה. פנסיונירים.

יצחק ברמן (הליכוד):

הם יטוסו ביום הבחירות, ויחזרו לסן-מוריץ.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

לא, לא: פנסיונירים אכזריים, שכססכונותיהם מהעבודה הקשה שעבדו במשך כל החיים הם יוצאים פעם אחת לחוץ-לארץ. אין זה לוקסוס בזמנים המודרניים. על כל פנים, זו שאלה צודקת.

אני רק רוצה לקדם בברכה את הצבעתך הצפויה לטובת הקדמת הבחירות. אני מעריך כל חבר הכנסת, מכל סיעה שהיא, שהוא ישר, אמין, ורואה לאינטרס הלאומי ולא לאינטרסים הפרטיים של כיסא נוסף בכנסת הבאה.

יא. הצעת חוק התפוזות הכנסת העשירית, התשמ"ג—1983*
(הצעתו של חבר הכנסת א' אבוהצירא)

אהרן אבוהצירא (תמ"י):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לא כפוזיות אלא לאחר שיקול דעת, לא מתוך ביקורת אלא מתוך ראייה לעומק העניין.

אנחנו מציעים — לטובתנו ולטובת קיומה וביטחונה של ישראל כאזור הזה — להכיר בעובדה שיש עם פלשתינאי, ושלעם הפלשתינאי יש מלא הזכות למדינה עצמאית. כשם שלעמנו יש הזכות למדינה עצמאית. יש להקים כאן שתי מדינות לשני העמים בגבולות 1967. אין פתרון אחר — מלבד דם ודם וסכנה לעתידנו כאזור הזה. זאת הכביעה המרכזית. רמ' תשובה אמיתית, ריאליסטית, לשאלה הזאת — הכול הוא בכחית דיבורים, הכול זה דברי הכל ומשחקי בחירות. אנחנו גם מתריעים מפני אוכדן העצמאות הלאומית. הלא אנחנו מכשיר בידי האמריקנים. קיראו את העיתונות האמריקנית.

היור' מ' סבירור:

אני מבקש להפסיק את ההפרעות. אם זה יימשך, אתה הוראה לסלק את העיתונאים והצלמים. אני מבקש שקט. יגאל הורביץ (רפ"י) — הרשימה הממלכתית):

שר התקשורת מ' צפורי:

— — —

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

חברי הכנסת, כלום לא שמעתם, כלום לא ראייתם גם כשידורים בטלוויזיה הישראלית שלנו מדינאים אמריקנים אומרים: לנו יותר זול שצה"ל יעשה את המלאכה בשבילנו, שיישפך דמם של החיילים הישראלים. זה יותר זול לנו, האמריקנים — כך הם אומרים — גם מבחינת דם וגם מבחינת דמים. הם עושים את החשבון שלהם. אנחנו היינו הסיעה היחידה בכנסת שהצביעה נגד המלחמה. היו אומנם תשעה שנמנעו מהצבעה. מי צדק? אתם זולתם כמה שאמרנו. והתוצאה — 600 חללים, 2,000 או 3,000 פצועים. לו הייתם מקבלים את מה שהצענו כ-8 ביוני 1982, הם היו נשארים בחיים, ומצבנו כולו היה טוב יותר. מה השיגה המלחמה הזאת?

אני אומר שיש דוגמטיות, שיש שמרנות, שחסר האומץ לפתח חשיבה חדשה. כמה דם עוד יישפך כאן עד שתתחילו לתפוס באופן ריאליסטי שאנחנו לא חיים על יד אמריקה? אנחנו חיים בעולם ערבי, וצריך למצוא פתרון ששני הצדדים יוכלו לחיות אותו, ולחיות אותו כביטחון. יחד עם הדרישה לשלום צודק אנחנו רוצים בעצמאות אמת של מדינת ישראל, ולא שהמדינה תחיה מכשיר ביד מעצמה ורה נגד עמים אחרים. אנו רוצים עצמאות, שלום ואי-הזדהות במדיניות החוץ: ובחור ישראל — שוויון זכויות וקדמה חברתית. אין דרך אחרת. זה הפתרון היחיד. וככל שנכיר בו מהר יותר, כן נוכל להתחיל בחיים אחרים, ולהחזיר את שמחת החיים לנוער שלנו, לציבור הרחב בישראל, לעם שלנו, ונוכל לחיות בתוך ישראל מתוך שוויון, אחווה ושלום עם כל שכנינו.

בצד השני — זאת האמת, אלה העובדות כיום — יש נכונות לשלום עם ישראל, לשלום חוזי על בסיס שתי מדינות בקווי של 1967, מצד כל המדינות שכונות ומצד אש"ף. מצדם זו גישה ריאליסטית, גישה רחבת-לב, למרות כל ההיסטוריה. אם לא נקבל את זה, אם לא נסכים לכך, נביא על עצמנו רק נזקים, ואולי גם אסונות.

היור' מ' סבירור:

תודה לחבר הכנסת וילנר. אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת אהרן אבוהצירא.

אני חושב שהליכוד והמערך יכלו, בניגוד לעמדתן של כל המפלגות הקטנות, לסכם ביניהם על תאריך מוסכם שהיה טוב למדינה. לא נמצאה פשרה כזאת, ומכאן הבעיות שאנחנו עומדים בפניהן. עדיין אפשר להגיע לפשרה.

אני רוצה לומר לחברי הקואליציה: אני יודע שיש אחדים, יש מפלגות בתוך הקואליציה, החושבים שתמ"י היתה צריכה להיוועץ אתם לפני הכרעתה. תמ"י התייעצה ודיברה עם השותף הבכיר שאתו היא חתומה על ההסכם הקואליציוני. איננו מחויבים, עלי-פי כל ההסכמים, להודיע דבר לשום שותף אחר בתוך הקואליציה. עשינו זאת בצורה מכובדת. היתה לנו עמדה ברורה בנושא הזה, ושקלנו את הדברים.

ועל כך, רבותי חברי הכנסת, מתוך הראייה הכוללת הזאת, מתוך האמונה שאפשר להבריא ולהתגבר על כל הקשיים ומתוך התקווה שגוף לבחירות קצרות ומהירות, בוויכוח אידיאולוגי אבל גם ברמה תרבותית וכיחסים אנושיים טובים בין כל המחנות, נעמוד כולנו בפני הציבור, והציבור יכיר ויחליט לגבי כל אחד מאתנו ולגבי כל תנועה. ואם ירצה, אני מקווה שנעשה זאת בצורה הזאת. אני חושב שעם ישראל זקוק מאוד לאווירה טובה זו, ויהיה זקוק מאוד לכך שאתם, שני הגושים הגדולים, תיאלצו לקחת את האחריות על עצמכם לאחר מכן, כי בעינינו, כפי שאמרתי, הפכו לבעיות שעלינו לקבל עליהן הכרעות, והכרעות קשות.

ומתוך הדברים האלה אני מציע שהכנסת תעביר את ההצעה שהבאתי לפניו לוועדה מתאימה.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

תודה לחבר הכנסת אהרן אכוחצירא. חברי הכנסת, ועדת הכנסת מתכנסת לדיון להמשך סדר-היום.

ישיבת הכנסת נפסקת. אני מכריז על הפסקה. בתום ההפסקה תהיינה תשובות והצבעות.

חברי הכנסת, אני מכריז על הפסקה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא קיבלנו שום הודעה שיש ישיבה.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

יש ישיבה, של ועדת הכנסת. זה גם על דעת היושב-ראש. ועדת הכנסת מתכנסת, כדי לדון בהמשך סדר-היום.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא קיבלנו על זה שום הודעה.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

חברי הכנסת, ועדת הכנסת מתכנסת. היא מתכנסת בעוד כמה דקות. אתם תקבלו את ההודעה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, אני חבר ועדת הכנסת, לא קיבלתי שום הודעה.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת טובי, הודעתי על הפסקה. בתום ההפסקה ימשך סדר-היום. תהיינה תשובות והצבעות.

(הישיבה נפסקה בשעה 17:43 ונחתרשה בשעה 18:35.)

הי"ר מ' כהן-אבידב:

אני מתכבד לחזש את ישיבת הכנסת. אני מזמין את חבר הכנסת אולמרט להשיב על הצעת החוק שהביא חבר הכנסת שמעון פרס.

גם לא כאופוזיציה לממשלה. אלא דווקא כתברים שותפים לקואליציה — אנחנו מציעים היום לכנסת שתחליט על פיזורת וקביעת בחירות חדשות.

אמרתי: לא בפזירות. אנחנו שקלנו ובדקנו שבועות, ניתחנו את הנושא גם כשותפים, וכעיקר כשותפים. העמדנו בפנינו את כל הבעיות שבהן אנחנו עוסקים כרגע וכיצד ומה הסיכוי לפתרון בזמן הקצר או בזמן הבינוני — הגענו למסקנה שבעיותינו אינן ניתנות לפתרון בשיטה של מהירות הבזק. גם אין סיכוי שנוכל לעשות זאת, משום שהממשלה, הנושעת על רוב מצומצם בכנסת והחלוצה במפלגות ובחברי כנסת יחידים, אינה יכולה לקבל על עצמה את הכוח להכריע באותם נושאים לא קלים.

אני אומר זאת כנציגה של מפלגה קטנה. אינני רוצה ואינני רוצים שהממשלה תהיה חלופה בנו, כפי שאיננו רוצים שהיא תהיה חלופה בגוף אחר, שדעותיו שונות מדעותינו.

אנחנו עומדים בפני צורך של הכרעות קשות בנושאים כלכליים וחברתיים. אנחנו חייבים לקבל על עצמנו החלטות בנושאים מדיניים, ואין צורך להיכנס לפירוט. או בנושאים ביטחוניים, וגם אותם אין צורך לפרט. כי כולנו מכירים אותם.

כשותפים לממשלה הגענו למסקנה, שהדרך היחידה, לוא היא היתה ניהנת לנו ולכנסת הזו, היתה להגיע בימים אלה להכנה בכך הליכוד לבין המערך על לקחת העול במשותף. כי הבעיות כבר אינן בעיות של מפלגה זו או זו, אלא בעיות של כולנו. כתושבי מדינת ישראל וכאזרחיה. אבל לסיכוי הזה כרגע אין סיכוי.

רק בחירות חדשות יכולות לתת לאחת המפלגות את הכוח לקבל על עצמה את ההכרעות. לאחר הבחירות אין אחת משתי המפלגות הגדולות, בין שתהיה מפלגה מנצחת או מפלגה מפסידה, לא תוכל להתעלם מהראייה הלאומית, ולא תהיה בפניכם כל ברירה, רבותי חברי הכנסת משתי המפלגות הגדולות, לא תהיה בפניכם כל אפשרות, איש מכם לא יוכל להתגבר לבדו על הקשיים האלה ולפתור את הבעיות בלי קונסנסוס מלא גם אחרי בחירות. אתם תצטרכו או להתיישב יחד, ואני מכיר את שתי המפלגות הגדולות ואני יודע את האחריות הלאומית. אתם תצטרכו להתגבר על הוויכוחים ולהחזיר לעם הזה את הקונסנסוס שהוא איבד.

היות שאין סיכוי לכך לפני בחירות, הרי אם יש בידינו הסיכוי, עלי-די ששאנחנו נגרום לבחירות חדשות ונביא אתכם למחרת לדבר הזה — אנחנו, כתנועה פוליטית. כתמ"י, נראה בזה את ההישג הגדול שלנו.

אם אנחנו מגיעים למסקנה הזאת, אני חייב לומר: לא עשינו את חשבונה של המפלגה ואיננו עושים את חשבונה של מישור. עשינו את חשבונה של המדינה ועשינו את החשבון של הראייה הלאומית. לאור העובדות ולאור הנתונים.

חבל שמפלגות אחרות — מפלגות קטנות אחרות כגדולה של תמ"י ואחרות — נמצו במשך היום את האפשרות שהליכוד והמערך יגיעו להסכם על תאריך מוסכם לבחירות חדשות.

אני יודע, מתוך שיחות עם ראשי שתי המפלגות האלה, שהיה רצון ויש רצון. אני מצטרף על שלא יוכלו להגיע לדבר הזה, אם כי ישיבת מליאת הכנסת עדיין נמשכת, הדיונים נמשכים, ויש בידינו האפשרות להגיע להכנה. בחירות אינן צריכות להיעשות כאשר יש עימות בין שני גושים. ואי-אפשר לערוך אותן לפי רוב או למנות אותן כרוב של אחד לצד זה או אחר.

אומר שגם אתה וגם חבר הכנסת אבן חושבים על טובת המפלגה, לא פחות.

אני אינני מעמיד פנים, חבר הכנסת אבן, אני אפילו אינני מתיימר, אינני מטיף מוסר. אינני בא אליך ואומר לך שאני מוכן להקריב את האינטרסים של מפלגתי, ובלבד שיהיו בחירות מהר, כי זו טוב למדינת ישראל. אתה פחות או יותר עומד במין פוזתו כזו.

יתירה מזו, אדוני היושב־ראש, אם מדובר על תקדים היסטורי, חבר הכנסת פרס טען טענה שאני אינני מזלזל בחשיבותה. הוא אמר: לפני שנתיים — שלוש שנים הלכנו לבחירות. בראש הליכוד עמדה הנהגה מסוימת. היתה חלוקת תפקידים בממשלה. והנה עתה בראש ממשלת ישראל עומדים אנשים שלא עמדו בראשה בעת שהממשלה או הכנסת נבחרו לפני שלוש שנים. זה נימוק.

אני זוכר שב־1973, ב־31 בדצמבר, מדינת ישראל הלכה לבחירות. בראש המערך, תנועת העבודה, עמדה גולדה מאיר כראש ממשלה, משה דיין כשר ביטחון, אבא אבן כשר חוץ, והנה, לא שלוש שנים לאחר מכן אלא שלושה־ארבעה חודשים לאחר מכן, כל הצמרת הזאת התפטרה והכנסת בחרה ממשלה אחרת, שבראשה עמד חבר הכנסת רבין. הוא לא היה מועמד לראשות הממשלה בבחירות שהיו ארבעה חודשים קודם לכן. הוא היה, כך נדמה לי, במקום ה־20 כרשימה, מקום מכובד מאוד.

היו"ר מ' כהן־אביב:

חברי הכנסת, חבר הכנסת אהוד אולמרט צרוד, לכן קשה לו להגביה את קולו. אני מבקש מכם שלא להפריע, ולאפשר לי לשמוע את דבריו.

אהוד אולמרט (הליכוד):

ובכן, שלושה־ארבעה חודשים לאחר הבחירות נבחר יצחק רבין להיות ראש הממשלה; שמעון פרס נבחר להיות שר הביטחון; יגאל אלון המנוח — שר החוץ, וכל ה"כוורת", או כל הצמרת, שרצה לבחירות נעלמה כלא היתה. ואף אני זוכר שבא אבן — שלמטב זיכרוני, איני בטוח, אבל למיטב זיכרוני לא היה מאושר מן השינויים שחלו בממשלה — בא לכנסת ואמר, שמוכרחים מייד לקיים בחירות, כי יש ממשלה חדשה, ולא זו שנבחרה ארבעה חודשים קודם לכן לכנסת.

אפשר לומר שזה נימוק, אבל עם כל הכבוד לכם, רבותי

יצחק רבין (המערך):

לא באתם — — —

אהוד אולמרט (הליכוד):

אגיד לך למה לא באנו, חבר הכנסת רבין.

יצחק רבין (המערך):

משום שלא הצלחתם.

אהוד אולמרט (הליכוד):

לא. משום שבאופן טבעי זה רצוי לבריאות הדמוקרטיה בכל מדינה. אני אומר את זה גם בהנחה שבעוד שנה עשוי אולי להיווצר מצב פרלמנטרי אחר בכנסת, אינני יודע; אבל ברא לדמוקרטיה שיהיו בחירות פעם בארבע שנים. לא ייתכן שבכל פעם שיש קוניונקטורה פוליטית, איזה שהוא מצב פוליטי, יחליטו ללכת לבחירות.

יותר מזה: הנורמה, ההופכת אצלנו הרגל, מעודדת כל מיני גורמים פוליטיים שוליים ליצור מצבים פרלמנטריים

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת הנכבדים, כרשותך, אדוני היושב־ראש, ברצוני להעיר הערה אחת בראשית הדברים. יש סיכוי — אינני יכול לדבר על ודאות — שכתום הדיון הממושך והיום הארוך הזה, כאשר נצביע, תקבל הכנסת החלטה המבקשת להעביר את הצעות החוק לדיון בוועדה. פירוש של דבר יהיה — אם כך תחליט הכנסת — שמרבית חברי הכנסת מבקשים להקדים את הבחירות. ואם כך תחליט הכנסת, אדוני היושב־ראש, יהיה המועד אשר יוסכם בסופו של דבר על־ידי הכנסת אשר יהיה, בצדק ניתן יהיה לומר שהדיון הזה, לפחות, ייתן קריאת כיוון למה שעתידי להתפתח במערכת הבחירות.

על כן, אני רוצה רק להוסיף, שכשם שדברי יושב־ראש מפלגת העבודה, חבר הכנסת שמעון פרס, נשמעו בהקשבה ובלא הפרעה — שכן ימשך הדיון כולו. הוויכוח קיים. חילוקי הדעות הם מהותיים, אבל אם מדברים על אווירה של התמודדות, בואו נבקע אותה בדיון הזה היום, ויהיו חילוקי הדעות, הוויכוחים ואי־ההסכמה כאשר יהיו.

אדוני היושב־ראש, אחד הנימוקים הבולטים, המובהקים, שהעלו גם בדיון של היום וגם בהצעות שהושמעו בימים האחרונים כהצדקה להצעות החוק שהוגשו, היה המצב הקשה של מדינת ישראל. שורה נכבדה של אנשי ציבור, בכמות שונות, לרבות הכמה החשובה הזאת, מסכימים לנו, שהטעם המכריע החשוב ביותר שבגללו הם מבקשים לקיים בחירות מוקדמות הוא מצבה הקשה של מדינת ישראל.

אני רוצה לומר, רבותי, עם כל הכבוד הראוי לכל הנימוקים, עם כל הכבוד הראוי לכל הדוברים, הנימוק היחיד המכריע שצומד מאחורי כל ההצעות להקדמת הבחירות, הוא נימוק מפלגתי, הוא נימוק של נוחיות פוליטית. לפעמים מציאות פוליטית או נוחיות פוליטית מטעה או משלה, אבל זאת נוחיות, כפי שמבין אותה מי שמעלה את ההצעה, כאשר הוא מעלה אותה.

כשאני שומע את הפניות לליכוד ולגורמי הקואליציה השונים בנוסח של "בואו נעזור למדינת ישראל. נקיים בחירות מייד" — אני שואל את עצמי: אם חבר הכנסת שמעון פרס היה חושב שהקדמת הבחירות עלולה אולי לפגוע בסכני מפלגתו כבחירות, האם גם אז היה בא בפתוס עמוק כל כך ורגשני כל כך ומציע לכנסת להקדים את הבחירות?

אדוני היושב־ראש, זאת איננה שאלה היפותטית. היא עלתה על סדר־היום הציבורי בשנים האחרונות לא אחת. היא נדונה גם כאן. אני שמעתי, בנסיעות פוליטיות שנראו באותו זמן אחרות, נימוקים כבדי משקל מצד זה של הבית, מדוע זה לא קונסטיטוציוני. מדוע זה איננו נכון, מדוע אסור בשום פנים ואופן ליצור נורמה של הקדמת בחירות, כאשר לאחד הגורמים הפוליטיים נראה שנוח לקיים בחירות כמועד מסוים ולא כמועד אחר.

אני יכול להבין שמפלגת העבודה וגורמים אחרים מניחים שהמועד הזה, או בקרבת זמן לימים הללו, עשוי להיות נוח פוליטית למפלגת העבודה. זה אפשרי. זו לא הפעם הראשונה שמפלגת העבודה חושבת כך. אני מקווה — אינני יודע — אני מקווה בכל לבי, שגם הפעם החישובים הללו יתבדו. אבל להעמיד פוזתו של מישהו שמגן על מדינת ישראל, שכל מה שמניע אותו הוא טובת המדינה — הייתי אומר, חבר הכנסת פרס, שלא הייתי שולל את ההנחה שאדם דואגים לטובת המדינה, אבל אתה לא תכעס עלי ולא תחשוב שזו הפרזה אם

משה קצב (הליכוד):

מי שרוצה הצבעה גלויה זה מי שהכטיח משהו למישהו.

מנחם הכהן (המערך):

עוד אפשר לך מי הכטיח משהו למישהו.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חברי הכנסת, אתם מפרעים להמשך הישיבה. אם יאלץ להכריז עוד פעם על הפסקה, הרי זה כגלל ההפרעות. אל תכריחו אותי לעשות זאת.

מיכאל ברזיהר (המערך):

אדוני היושב-ראש, הוא מדבר כבר ארבעים דקות.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת ברזיהר, לכל הנואמים שדיברו קודם ניתנו למעלה מעשר דקות: גם לחבר הכנסת פרס, גם לחבר הכנסת וילנר וגם לחבר הכנסת אבוזצירא. אם כיום כזה ניתן לנואמים לדבר מעל מכת הזמן — אל תעמוד על המקח.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

אדוני היושב-ראש, זו הגנה על הדמוקרטיה.

יוסף רום (הליכוד):

איפה הדמוקרטיה שלכם?

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תן להמשך בישיבה. זו תהיה דמוקרטיה.

חברי הכנסת, בצורה כזאת לא ניתן להמשך בישיבה. אני מודיע שאם לא תינתן אפשרות לחבר הכנסת אהוד אולמרט להמשיך, אכריז על הפסקה. אני פונה אליכם, חברי הכנסת.

אהוד אולמרט (הליכוד):

חבר הכנסת רובינשטיין, אני רוצה, כמסגרת התשובה שלי, לפתוח דיון ולהגביר על הצעתך: קודם כול משום שאיני מדבר על זה. איני יודע על מה אתה מגיב.

שולמית אלוני (המערך):

אתה משפטן, כדאי שתדבר על זה.

אהוד אולמרט (הליכוד):

יכול להיות, כאשר תעלה הצעה לגבי צורת ההצבעה, והנושא יובא למליאת הכנסת, אתיחס לזה, אם היושב-ראש יניח לי.

אני משיב תשובה. זה רבע שעה שאני מנסה, במסגרת המאמץ הקולקטיבי שלנו, לקבוע נורמות של דיבור. אתם הייתם אלה שאמרתם — בצדק, לשיטתכם — שאחם רואים בדיון הזה פתיחתה של מערכה ציבורית, שאחם קוראים לנהל אותה בדרך הגונת ועניינית. יכול להיות שיש ריכוז ויכול להיות שיש מחלוקת.

משה שחל (המערך):

אדוני היושב-ראש, כמה זמן — — —

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת שחל, זו הערה שנשמעה גם קודם לכן. הפריעו והיו הפסקות. הוא מדבר בסך הכל רבע שעה. כבר הסכרתי, שגם לחברי הכנסת אחרים שהעלו הצעות נתנו זמן מעל ומעבר למגיע להם. נתנו לכל אחד לדבר הרבה מעבר לעשר הדקות שלו. איני רוצה לקפח גם את האחרים כדיבור. ידברו עוד כמה רגעים.

אהוד אולמרט (הליכוד):

חברת הכנסת אלוני, עם כל הכבוד, כאשר יעלה הנושא

המכתיבים לשני הגושים הגדולים אורחות התנהגות פוליטיים, שהם בלתי רצויים לשניהם כאחד ולדמוקרטיה הישראלית בכלל. אני אומר שרק בגלל הנימוקים החשובים הללו, אם יש לכם הזדמנות שאתם מעריכים אותה — — —

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חברי הכנסת העומדים ליד הפתחים, אבקש מכם להפסיק את השיחות. או שתיכנסו פנימה ותשבו, או שתעזבו את האולם.

רסאל סויסה (המערך):

חבר הכנסת אולמרט, החברים מארגניטנה זה עתה הגיעו.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מודיעים לי עכשיו — אני מבין שזו הודעה רשמית, — שחברי הכנסת עוזי ברעם, דרור זייגרמן וגאולה כהן חזרו משליחות הכנסת בארגנטינה. אני מנצל את ההזדמנות לקדם אותם בכרכה ולשבח אותם — — —

אלעזר גרנות (המערך):

נציע לחבר הכנסת גולדשטיין שההמנון יהיה "רר אלינו אווירון".

יעקב גיל (המערך):

חבר הכנסת אולמרט, אמן את הרעיון הזה.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, מה שוועדת הכנסת זוממת זה הרס הפרלמנטרים הישראלי.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש שיינתן לי זמן נטו, כי איני יכול להתמודד עם התגובות.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

הצבעה חשאית.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, אתם מפרעים. אני רוצה להקשיב לדברי חבר הכנסת אולמרט.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

הצבעה חשאית, הצבעה של חברי הכנסת באופן חשאי — זה הרס הדמוקרטיה. זה בניגוד לתקנון, וזהו פגיעה בדמוקרטיה. עומדים לעשות מעשה נבלה.

אהוד אולמרט (הליכוד):

חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, הרשה לי רגע.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

הצעה שלפיה בהצבעה על חוק לפיזור הכנסת יצביעו חברי הכנסת באופן חשאי, ללא מתן דוח — לא היה כדור הזה. אדוני היושב-ראש, זהו מעשה, שכל מי שנמצא בנשיאות הכנסת צריך להתקומם נגדו. זה הרס הדמוקרטיה הישראלית. זו פנייה ליצרים — — —

שבח וייס (המערך):

אין דבר כזה בשום פרלמנט בעולם.

גד יעקבי (המערך):

עוד יהיו דברים נוספים שאין בשום פרלמנט בעולם.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

מי שיתן להם לעשות זאת — זה יהיה כעוכריו. לא ניתן להם לעשות זאת.

אהוד אולמרט (הליכוד):

לטעון שהמלחמה, שאחת מתוצאותיה היא העמקת היחסים הצבאיים והמדיניים בין ממשלת ישראל לארצות-הברית, היא מלחמה שיש בה רק כישלונות, שהכול בה שחור, שאין בה הישגים, זה לענות את המציאות מידע. אנחנו לא נתבייש להתמודד אתכם על הצגת המציאות הזאת כפני הציבור הישראלי. עשרות אלפי אנשים שגרים בצפון הארץ, חבר הכנסת פרס, לא ילכו שולל אחרי טענות, שהמצב היום טוב כשבילים פחות מאשר היה לפני שנתיים.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת אולמרט, אני פונה אליך, אני חס על גורגן, דיברת מעבר לזמן, גם לסבלנותי יש קץ. אני מבקש.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אנו נתמודד אתכם על הצגת המציאות הזאת, ואנו מאמינים שהציבור ידע להעריך את תוצאות המלחמה הזו לא רק מצדן השלילי, לא רק מהצד האפל, כפי שאתם מנסים בשיטתיות, לאורך זמן, לתאר אותה, אלא גם מצד אותם הישגים שאי-אפשר לזלזל בהם.

אנחנו ניאבק על כך שסיומה של השהות הישראלית בלבנון יהיה מלווה בהסדרי ביטחון כאלה, שהמציאות שהיתה העילה למלחמה לא תחזור ותשרור בדרום לבנון. אנחנו לא שמענו, לא היום, לא לפני חודש ולא לפני חודשיים, משום דובר מוסמך של מפלגת העבודה איך אפשר לסגת מיד, בתוך שבועות ספורים, מדרום לבנון, ובעת וכעונה אחת להבטיח את הסדרי הביטחון הללו.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת אולמרט, אני מבקש לסיים.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לקראת סיום — — —

היו"ר מ' כהן-אבידב:

אני מבקש לסיים.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הטעם המרכזי לכך שממשלת הליכוד והליכוד בראש ובראשונה, סברו שאין מקום לערוך בחירות בשכונות או בחודשים הקרובים הוא, שממשלת ישראל והכנסת כולה אישרו מדיניות כלכלית, שבעצם הימים האלה נמצאת בעיצומה של ביצוע, כאשר בא חבר הכנסת פרס בנאום שהוא מעין נאום פרוגרמטי של ערב בחירות, שעיקרו המשבר הכלכלי, אנכי מתחית ביקורת לגיטימית על מדיניות הממשלה — רציתי לשמוע ממנו מה האלטרנטיבה שהוא מציע. אנחנו הבאנו תחזיק ביש בו קיצוצים משמעותיים, אתם תומכים בזה? אנחנו הבאנו מדיניות כלכלית שמטילה הגבלות על שכבות מבוססות באוכלוסייה, וזה אינו קל ואינו פשוט, אבל הבאנו את זאת — — —

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת אולמרט, אני איאלץ להפסיק אותך. אני מבקש, עם כל הכבוד, לסיים.

אהוד אולמרט (הליכוד):

האם מפלגת העבודה תומכת בזה או לא?

קריאה:

לא תומכת בזה.

אהוד אולמרט (הליכוד):

נאומים ככנסת, עם כל חשיבותם, אינם יוצרים מצב-יח

— יתייחסו אליו. אני עומד כאן רבע שעה, ודיברתי אולי שלוש דקות. אינני רוצה להיגרר לא לחילוקי דעות אלה ולא לחילופי דברים אלה.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר בהערה אחת גורפת, שעם כל הכבוד לגימוקים הפרוצדורליים, הציבוריים כביכול, הנימוקים המהותיים של המדיניות הם נושא הוויכוח בינינו ובין המערך ועליהם ניאבק במערכת בחירות זו, בין שתהיה בחודש מאי או בחודש ספטמבר או במועד החוקי, אינני יודע. לא נתחמק מבירור שאלות אלו. אבל אני מרשה לעצמי שלא להתגרש מיתר הנימוקים הפרוצדורליים שהועלו כאן. לכל אחד מהם יש תקדים — ואף יותר מתקדים אחד — בהיסטוריה הפוליטית של מדינת ישראל, והכול יודעים שכאשר באים לנמק קריאה לבחירות מוקדמות, צריך להעמיד פנים שהאינטרסים הגדולים של העם היהודי ושל ההיסטוריה היהודית ושל מדינת ישראל עומדים מאחורי היוזמה הזאת, ובעצם מה ששוקב ומכתוב את ההחלטה זאת היוזמה הוא שיקולים של נוחות פוליטית לגיטימית, חבר הכנסת פרס, יש שיקולים של נוחות של מפלגה, איך המפלגה עומדת נגד מפלגה אחרת: יש שיקולים של נוחות של מנהיג, איך הוא עומד היום, אם תהייה בחירות מוקדמות לעומת אפשרות של בחירות מאוחרות, כאשר מדובר במנהיגים אחרים ובתמודדות. הכול לגיטימי, אבל זהו זה, ולא משהו אחר.

הצד הזה של הכית, בדיוק באותה מידה, ולא פחות מהצד הזה, רוצה בטובתה של המדינה, ויש לו הזכות המלאה לחשוב שטובתה של המדינה אינה מחייבת לערוך בחירות בתוך שלושה חודשים, ואיש פה איננו פטריט גדול יותר מזולתו, ואיש פה אינו רוצה פחות את טובת מדינתו מזולתו.

אדוני היושב-ראש, בפני מדינת ישראל ניצבות כמה בעיות מהותיות, שאחן נצטרך להתמודד בחודשים הקרובים, ובראש ובראשונה — הנושא הלבנוני, ממשלת ישראל מעולם לא התיימרה לטעון ולא טענה — לא כאן ולא בשום מקום אחר — שמלחמת לבנון היא סיפור שאין בו קשים, כישלונות ובעיות — — —

שולמית אלוני (המערך):

— — —

אהוד אולמרט (הליכוד):

אבל ממשלת ישראל והליכוד, כאשר יפנו אל העם, יציגו את התמונה הכוללת של מלחמה זו.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

המלחמה הזאת כולה — — —

אהוד אולמרט (הליכוד):

לפי שיטתך, יש לי כישרון מפליא לראות הכל שחור. אנו רואים את הדברים בצורה מציאותית, ואנחנו מאמינים שמרכיב הציבור במדינת ישראל רואה בצורה מציאותית, לא באתי לכאן לומר, מתוך העמדת פנים, שהכול בסדר. אבל לטעון שהמלחמה, שבלא ספק חיזקה את ביטחון הגליל ושכרה את כוחו הפוליטי והצבאי של הארגון, שהוא האויב המסוכן ביותר והקיצוני ביותר של מדינת ישראל — — —

מיכאל בריזר (המערך):

אדוני היושב-ראש, מה קורה כאן, כמה זמן הוא ידבר?

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת בריזר, אני מבקש שלא להעיר הערות. כאשר אחרים דיברו חצי שעה, לא הערת. למה לא שמעתי הערתך כאשר דיברו אחרים?

שושנה ארכלי-אלמוזלינו (המערך):
אדוני היושב-ראש, הצעה לסדר.

משה קצב (הליכוד):
באמצע הנאום הצעה לסדר? זה לא מקובל באמצע הדברים.

היו"ר מ' שחל:
רבותי, אני מאוד מצטער: עם כל הכבוד: נתבקשתי ואני נענה. אני רוצה לדעת מה חברת הכנסת. שושנה ארכלי-אלמוזלינו מבקשת בהצעתה לסדר.

קריאות:

היו"ר מ' שחל:
חברי הכנסת, אני מבקש קצת ללמוד איך להתנהג אל יושב-ראש הכנסת בצורה מכובדת.

שר התקשורת מ' צפורי:

היו"ר מ' שחל:
אדוני השר, לא מקובל ששר יעיר הערה. חברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמוזלינו, גשי למיקרופון והציעי את ההצעה.

משה קצב (הליכוד):
איך אפשר להגיש הצעות לסדר באמצע נאום?

היו"ר מ' שחל:
נכבד קרו מקרים כאלה.

משה קצב (הליכוד):
לא קרו מקרים כאלה.

היו"ר מ' שחל:
אני יושב-ראש מאוד ליברלי.

משה קצב (הליכוד):
עם כל הכבוד, אדוני היושב-ראש, ואני מקווה שתהיה ליברלי: דבר כזה עוד לא קרה.

היו"ר מ' שחל:
בבקשה, חברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמוזלינו.

יב. הצעה לסדר

הישיבה רשות להציע הצעה לסדר ניהול הישיבה או הצבעה, יחליט היושב-ראש אם להיענות לבקשה.

יודה פרח (הליכוד):
האם הנאום שלו — — —

היו"ר מ' שחל:
"יושב-ראש הישיבה יכריע אם לקבל את ההצעה לסדר או לדחותה". חברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמוזלינו שאלה אותי בקשר לאופן ההצבעה, האם ניתן להצביע בהצבעה חשאית או בהצבעה גלויה.

סעיף 62 לחקון מתייחס לנושא ההצבעה. נאמר בו: "(א) מצביעים בהרמת ידיים: (ב) על-פי דרישת 20 חברי הכנסת לפחות, או על-פי דרישת הממשלה, תיערך הצבעה אישית: (ג) בחירות הנערכות על-פי חוק, או הצבעה להסרת חסינותו של חבר הכנסת על-פי חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א—1951, ייערכו בהצבעה חשאית ככתב".

ובכן, אני נענה להצעתה ואומר כך: על-פי החקון אין אפשרות אלא לקיים הצבעה גלויה. הצבעה חשאית נמנעה.

לאומי. יש מי שנתפס לאשליה כאילו כאן, באווירה של הכנסת, כשמצביעים ברוב כזה או במיעוט כזה, קובעים תוצאות של בחירות. הליכוד יכבד את ההחלטה של הכנסת היום. אנחנו נגד הקדמת הבחירות ונצביע נגד הקדמת הבחירות. אבל אם הכנסת החליט שיש להקדים את הבחירות, אנו כמובן נפעל על-פי החלטת הכנסת. נפעל למצוא מכנה משותף לקביעת מועד מוסכם לבחירות. עם יתר הגורמים הפרלמנטריים. נצא להתמודד אתכם. חבר הכנסת פרס, לא תהיה במה אחת, לא יהיה מושב, כפר, עיר, עיריית פיתוח, יישוב: שלא נגיע אליהם ונציג את הדברים בהגינות, באיפוק, בלי שום ניסיון של אלימות. אנו מגנים את האלימות ושלללים אותה לא פחות מכל גורם פוליטי אחר. אנו איננו זקוקים לה. אנחנו נבוא לציבור במערכת בחירות, כשם שבאנו לפני שבע שנים ולפני שלוש שנים, ויהיה מועדה של מערכת הבחירות כאשר יהיה. אני מקווה שהחשובה שהציבור יתן במערכת בחירות זו תהיה כפי שהיתה בשתי מערכות הבחירות האחרונות.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום. תודה.

היו"ר מ' כהן-אביב:
תודה לחבר הכנסת אהוד אולמרט. אני מזמין את חבר הכנסת משה קצב להשיב על הצעת החוק שהגיש חבר הכנסת אהרן אבוחצירא.

משה קצב (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נראה כי ההחלטה נפלה. כפי הנראה אנחנו בפתחה של מערכת בחירות. אנו, הליכוד, העדפנו לדחות את מועד הבחירות, אך למרות זאת אנחנו גם איננו נרתעים ממערכת הבחירות. נפשיל שרולים ונצא למערכת בחירות. נדאג ונפעל כדי שמערכת הבחירות תהיה הוגנת, גם אם ברור לנו, רבותי חברי הכנסת, שמערכת הבחירות תהיה קשה ולוהטת.

עד כה, מאז כינונה של הממשלה הנוכחית, אנשי המערך שיחקו לבדם במגרש.

שושנה ארכלי-אלמוזלינו (המערך):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נודע לי שוועדת הכנסת יושבת עתה, בזמן ישיבת המליאה, ודנה בהצעה לערוך הצבעה חשאית בתום הדיון על הצעות החוק שהוגשו היום בכנסת. אני חושבת שזה איננו נושא שצריך להיות מוכרע על-ידי ועדת הכנסת. זה נושא שהכנסת תחליט עליו: כיצד להצביע וכיצד לסיים את הדיון היום בהצעות החוק. אני מבקשת מהיושב-ראש להתייחס לנושא הזה.

שר הפנים י' בורג:
אדוני, זה לגמרי לא בסדר.

היו"ר מ' שחל:
אני מבקש משר הפנים שלא יעזור לי.
חברי הכנסת, אני מבין שחברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמוזלינו מתייחסה לסעיף 53(א) לחקון.

קריאות:

היו"ר מ' שחל:
בסעיף זה נאמר כך: "ביקש חבר הכנסת מיושב-ראש

רוני מילוא (הליכוד):

לא תחטפו הצבעות. בכוח לא תחטפו הצעות לסדר. די בכך ששיחתם חברי הכנסת מהליכוד, ובגלל זה יש לכם רוב.

היור"ר מ' שחל:

חבר הכנסת רוני מילוא, אני קורא אותך לסדר.

קריאות:

על מה אתה קורא?

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להעיר שתי הערות בעקבות מה שקרה פה.

קריאות:

היור"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, הירגעו, שימרו על קור רוח.

משה קצב (הליכוד):

אני מבקש למחות על כך שהפסקתם את הנאום שלי כאמצע, כדי לבצע תרגיל אשר תואם בין חברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמולינו לבין היושב-ראש.

אהוד אולמרט (הליכוד):

ביקשתי הצעה לסדר.

היור"ר מ' שחל:

אני אתן לך.

משה קצב (הליכוד):

הערה שנייה שאני מבקש לומר, אדוני היושב-ראש, היא: מי שחושש מהצבעה גלויה הוא רק מישהו שהבטיח משהו למישהו. רק אדם כזה חושש מהצבעה חשאית. מי שלא חושש — שיצביע. מי שהבטיח משהו למישהו, הוא זה שדורש הצבעה גלויה, כדי להוכיח לאלה שהוא הבטיח להם שהוא עומד בהבטחתו. זו המסקנה היחידה שאפשר להסיק מכך.

רוני מילוא (הליכוד):

מדוע אתם מפחדים מהצבעה חשאית? נכון, לא תוכלו לפרוע את ההבטחות שלכם.

היור"ר מ' שחל:

חבר הכנסת רוני מילוא, אני לא רוצה לקרוא אותך שוב לסדר.

רוני מילוא (הליכוד):

החזירו את חברי הכנסת לין ופרץ, ואין הצבעה חשאית.

היור"ר מ' שחל:

חבר הכנסת רוני מילוא, אני יושב כאן כיושב-ראש הישיבה, ואני מבקש לאפשר לי לנהל אותה כראוי.

מאחר שיש סעיף מפורש בתקנון, האומר מתי מותר לערוך הצבעה חשאית. יתר על כן: היתה פנייה — בתקדים שהיה בכנסת — לערוך הצבעה חשאית על בחירתו של יושב-ראש הכנסת. הכנסת דנה, והחליטה כי אין אפשרות לעשות כן. מפני שיש סעיף מפורש בחוק שאינו מאפשר לערוך הצבעה חשאית.

סעיף 148, המדבר על סדרי דיון התורגם מהתקנון. איננו יכול לכלול את עניין ההצבעה, בשעה שיש סעיף מפורש בנושא הזה. יתר על כן, אני אומר שיש היגיון בתביעתה של חברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמולינו. ההיגיון אומר: תארו לעצמכם שיהיה נושא — דתי או אחר — וחברי הכנסת ידרשו לערוך הצבעה חשאית בנושא כזה, הנמצא במסגרת הסכם קואליציוני: עלול להיווצר מצב שבו חברי קואליציה, אשר חתמו על הסכם, יתחבאו מאחורי הצבעה חשאית כדי להתחמק מקיומו.

הכנסת — מאז היווסדה ועד היום — נמנעה מלחגוג מעניין ההצבעה החשאית.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, האם מותר לי לדעת מתי אני רשאי להמשיך? אולי אחזור למקומי?

היור"ר מ' שחל:

לפיכך אני קובע, שההצבעה היחידה שיכולה להתקיים היא הצבעה גלויה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

לא יכול להיות דבר כזה.

היור"ר מ' שחל:

אני מבקש מחבר הכנסת קצב שימשיך בנושא.

קריאות:

היור"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, אני מבקש לשבת.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

לא ניתן לך.

שר החקלאות פ' גורמר:

אתה מתנהג כמו בשוק.

היור"ר מ' שחל:

חבר הכנסת קצב, אני מבקש להמשיך בדיון. אדוני שר החקלאות, שב בבקשה.

משה קצב (הליכוד):

אני מבקש למחות על כך שמפסיקים אדם כאמצע הנאום שלו כדי להכניס הצעה לסדר, שתואמה בין חברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמולינו לבין יושב-ראש הישיבה.

יג. הצעות חוק של חברי הכנסת להתפזרות הכנסת העשירית*

(המשך)

ניהול תעמולת בחירות, בעוד שמפלגות הקואליציה היו עסוקות בניהול יזמוימי של ענייני המדינה.

אם כן, ידידי חברי הכנסת מן המערך, מהיום ואילך הזירה כבר לא תהיה ריקה, על המגרש לא תשחק קבוצה אחת בלבד.

היור"ר מ' שחל:

אני מבקש מסגן השר משה קצב להמשיך.

משה קצב (הליכוד):

מאז כינונה של הממשלה הנוכחית "מגרש" היה ריק. חברי הכנסת של המערך והאופוזיציה שיחקו לבדם בזירה; הם

לעשר שנים, המחת הפוליטי יהיה הרבה יותר נמוך, נוכל להבטיח שיהיה יותר שקט בחברה הישראלית, נוכל להבטיח שהחברה הישראלית תהיה מלוכדת יותר וממוגנת יותר.

מפליא במיוחד ששותף קואליציוני כמו תמ" — אשר נהנתה מאז יום הבחירות מיחס מיוחד בתוך הקואליציה, שהשפיעה על המדיניות מעבר לכוחה היחסי, שזכתה לקבל תפקידים ומשרות בכירות מעבר לכוחה היחסי, שני משרדי ממשלה, שר וסגן שר — למרות היחס ההוגן של הליכוד כלפיה מאז הבחירות לא מצאה תמ" לנכון להתייעץ עם הליכוד כשהחליטה על הקדמת הבחירות לכנסת האחת-עשרה. ידידי חברי הכנסת מתמ"י, כשמה של אותה הגינות שנהגנו כלפיכם במשך כל השנים, בשל היחס המיוחד שנהניתם ממנו, בשל העוצמה המיוחדת שממשלת הליכוד העניקה לכם — אף שזה היה מעל ומעבר לכוחכם היחסי כציבור הישראלי — האם לא היינו רשאים לתבוע מכם ולבקש מכם לנהוג אתנו לפחות ביחס מינימלי של הגינות, להתייעץ עם השותפים שלכם בקואליציה לפני שיוצאים בהודעה לציבור הרחב, להתייעץ עם חבריכם השרים בממשלה לפני שחובעים את הקדמת הבחירות, לפני שמתאמים את העניין עם אנשי המערך? ואני יודע בוודאות מוחלטת, מאחד מראשי המערך, שאכן אנשי תמ"י תיאמו את מועד הקדמת הבחירות יחד עם המערך לא רק בארבעים ושמונה השעות האחרונות, אלא במשך השבועיים האחרונים.

מערכות הבחירות, שאנחנו עומדים כנראה בפתחה, תשקן בוודאי את המערכה על הכלכלה, שאנחנו עושים כל כך הרבה מאמצים כדי לייצב אותה, רק אתמול הביאה הממשלה הצעה להעלות את מס הנסיעות לחוץ-לארץ —

שלמה הלל (המערך):
ותקציב נוסף.

משה קצב (הליכוד):

— חוק לא קל, ודאי שזה יהיה נטל על הציבור, אבל ההחלטה שלנו להביא את החוק לאישור דווקא אתמול נובעת מתחושת האחריות. זה אחד הצעדים הנכונים כדי להביא את המצב הכלכלי, כמובן, הממשלה לא תוכל, בשבועות ובחודשים הקרובים שנותו עד יום הבחירות, להמשיך באותו מאמץ כדי להביא להבראת המצב הכלכלי.

אנחנו נצא למערכת הבחירות, ידידי חברי הכנסת, ונדבר על הישגי הממשלה הזאת, על הישגי ממשלת הליכוד; וההישגים שלנו, רבותי חברי הכנסת, הם רבים, ממשלת הליכוד רשמה לזכותה שיא עולמי —

קריאה:

באינפלציה.

משה קצב (הליכוד):

— בכל מה שנוגע לביקור של תלמידים במערכת החינוך, 60% מהילדים בני השנתיים מבקרים במערכת החינוך, ואין לזה אח ורע בעולם כולו. 90% מהילדים בני השלוש מבקרים במערכת החינוך, ואין לזה אח ורע בעולם כולו. 100% מבני הארבע מבקרים במערכת החינוך, כמוסדות החינוך, ואין לזה אח ורע בעולם כולו. ולא רק זאת, ידידי חברי הכנסת, לא רק השיא הזה: מספר טעוני הטיפוח במערכת החינוך מאז תקופת שלטון הליכוד ועד היום ירד בלמעלה מ-11% — בעצם בשיעור כולל של 25% — מ-41% ל-30%. היקף הגשירה במערכת החינוך במשך שבע השנים האחרונות, רבותי חברי הכנסת, צומצם פי שלושה. מספר חסרי ההשכלה ובעלי ההשכלה של עד ארבע שנים, מאז לפני שלטון הליכוד ועד היום,

ישחקו שתי קבוצות, הזירה תהיה תפוסה עלי ידי שני הצדדים, אנחנו ואתם יחד ניאבק על קולו של הבוחר.

אברהם הירשזון (הליכוד):

ארוני היושבי-ראש, למה אינך קורא אותם לסדר?

הי"ר מ' שחל:

אני מבקש שקט. חבר הכנסת כ"ץ-עזר, חברת הכנסת אלוני, אני קורא אותך לסדר, חבר הכנסת יוסי שריר, חבר הכנסת שבח וייס.

משה קצב (הליכוד):

אני מבקש שכולם ישבו, ארוני היושבי-ראש.

הי"ר מ' שחל:

אני מבקש מכולם לשבת, אתה צודק בהחלט, חבר הכנסת יוסי שריר, חברת הכנסת אלוני, את רוצה שאקרא אותך שוב לסדר?

שולמית אלוני (המערך):
לא.

הי"ר מ' שחל:

אם כן, אני מבקש.

משה קצב (הליכוד):

זו דרכה של האופוזיציה וזו דרכה של הקואליציה: האופוזיציה, בתקופה שאיננה ערב בחירות, יכולה להרשות לעצמה לנהל תעמולה בחירות באופן חופשי. הקואליציה איננה פנויה אלא להתגונן, איננה פנויה אלא להגיב על התקפות האופוזיציה. אבל משתחל, ידידי חברי הכנסת מהמערך, מערכת הבחירות, כולנו יחד ננהל את מאבקי הבחירות, כפי שאמרת, בהגינות, ואני בטוח שכולנו ניאבק על קולו של הבוחר, ולי אישית אין ספק מה תהיה החלטתו של הבוחר.

חבר הכנסת אהרן אכוחצירא דיבר היום בהרחבה על הצורך בהקמת ממשלת אחדות לאומית. חבר הכנסת מרדכי בן-פורת דיבר במשך עשרים וארבע השעות האחרונות בהרחבה על הצורך בהקמת ממשלת אחדות לאומית. יש פה סתירה, ידידי חברי הכנסת, בדרישה שלכם להקמת ממשלת אחדות לאומית, אנחנו, אנשי הליכוד, שתומכים בממשלת אחדות לאומית, אנחנו מוצאים אתכם, באופן פתאומי, שכם אחד עם אנשי המערך, כאשר המערך מונע את הקמת ממשלת האחדות הלאומית.

אני רוצה לומר לכם, ידידי חברי הכנסת מן המערך: אנחנו בליכוד איננו זקוקים לכם כדי לנהל את המדיניות היומיומית. לא משום כך אנחנו צריכים ממשלת אחדות הלאומית. אנחנו זקוקים לממשלת אחדות לאומית כדי להוריד את המתח הפוליטי שגואה והולך בשנים האחרונות. מאז עברתם לאופוזיציה, המחת הפוליטי הולך וגובר כמדינת ישראל. צאו לשטח וראו את היחסים בין הנציגים שלכם, בין התומכים שלכם לבין התומכים שלנו. זו תוצאה ישירה של היחסים במערכת הפוליטית בין הליכוד לבין המערך, והיחסים האלה בין הליכוד למערך החרפו דווקא מאז אתם עברתם לאופוזיציה. חוסר היכולת שלכם לנהל מאבקי אופוזיציה הוגנים וחוסר היכולת שלכם להתחייס למפלגת הליכוד כאל מפלגת שלטון הם שהביאו להחרפה הזאת במערכת היחסים. דווקא משום כך נחוצה היום ממשלת ליכוד לאומי, כדי להרגיע את החברה בישראל, כדי להוריד את המתח הפוליטי, כדי להבטיח יותר שקט חברתי, והיום, אם תסכימו לממשלת האחדות הלאומית — ושוב, לא משום שאנחנו זקוקים לכם לניהול השוטף והימיומי של המדיניות — הרי נוכל להבטיח שבמשך קרוב

משה קצב (הליכוד):

אני מבין שהדבר קצת מדגדג אותך, חבר הכנסת בריזהר, אבל התאפק ושמע, כי על הנושא הזה לא תהיה לך תשובה במערכת הבחירות. את זה אנחנו נאמר — ולא רק את זה, כי יהיו לנו עוד כמה הפתעות בשבילך.

אורה נמיר (המערך):

יש לנו חדשות בשבילך.

משה קצב (הליכוד):

ידידי חברי הכנסת, לפי דעתי ההישג החשוב ביותר של ממשלת הליכוד במשך שש-שבע השנים האחרונות הוא, שמאז עליית הליכוד לשלטון, כשליש מאוכלוסיית מדינת ישראל מרגישים עצמם שותפים מלאים בחברה הישראלית. הם מזדהים לחלוטין עם המדינה ומרגישים עצמם שותפים בשלטון. זה הישג אדיר, שאתם אפילו לא מסוגלים להעריך את חשיבותו. תחת שלטון המערך — בצדק או שלא בצדק, באופן פסיכולוגי או מכל סיבה אחרת, חלק מהאוכלוסייה לא הרגישה עצמה כחלק מהחברה הישראלית ולא הרגישה שייכות לשלטון; ואילו היום אותה אוכלוסייה רואה עצמה כחלק שווה ערך, מזדהה עם המטרות ועם המשימות הלאומיות של מדינת ישראל, ומרגישה עצמה כחלק מהחברה הישראלית; זה הישג אדיר, שכולנו חייבים לו תודה גדולה מאוד כשאנחנו מדברים על העשור הרביעי להכרזת עצמאותנו.

המערך יחייב במערכת הבחירות מול ההישגים החשובים האלה, ידידי חברי הכנסת, מה תאמרו במערכת הבחירות לציבור הרחב? האם תעזו לומר לציבור הישראלי בבחירות מה היא תוכניתכם להבראה כלכלית, או שמא תמשיכו להסתגר, כפי שהסתגרתם במערכת הבחירות ב-1981, שבה לא הצווחתם לומר לציבור מה הן התוכניות שלכם? האם תעזו, ערכ הבחירות הנוכחיות, לומר לציבור אילו צעדים ואילו אמצעים תנקטו כדי להבריאה את המצב הכלכלי, או שתחששו לומר את האמת לציבור, כיוון שתחששו לאבד את קולות הבוחרים?

שלמה הלל (המערך):

חבר הכנסת קצב, אולי תציע לנו מה להגיד?

משה קצב (הליכוד):

האם תהיו מוכנים להעז ולומר לציבור הישראלי הרחב, ערב הבחירות הנוכחיות, שאתם תיסוגו נסיגה חד-צדדית, מיידית וללא תנאי מדרום לכונן — כפי שדורש חבר הכנסת יוסי שרד — או שתנסו להתפתל בכל מיני ניסוחים דרמטיים, ותנסו להטעות את הציבור עם תורה שבעל-פה ועם תורה שבכתב, כפי שעשיתם במערכת הבחירות האחרונות?

שלמה הלל (המערך):

אולי תציע לנו מה להגיד?

משה קצב (הליכוד):

חברי הכנסת מן המערך, מה תאמרו למלך חוסיין? האם תאמרו לו מה שלא אמרתם במשך עשר השנים שלאחר מלחמת ששת הימים? האם יש לכם מה לחדש למלך חוסיין, בנוסף על מה שלא אמרתם לו בין 1967 ל-1977, או שאתם — — —

היז"ר מ' שחל:

חבר הכנסת קצב, הייתי באמת סבלני כלפיך, ונתתי לך כמעט חצי שעה.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני עומד לסיים. אני מבקש לאפשר לי לסיים את הדברים, כי הדיון הוא יותר מדי חשוב ורציני.

צומצם פי שניים וחצי. מספר בעלי ההשכלה שלהם יותר מתשע שנות חינוך גדל במשך שבע השנים האחרונות ב-20%, ומתקרב היום לשיעור של כ-90% מהיקף האוכלוסייה. בני עדות המזרח בעלי השכלה גבוהה — מספרם גדל פי שלושה במשך שבע השנים האחרונות, חברת הכנסת חמר אשל. בעלי השכלה תיכונית כקרב בני עדות המזרח — מספרם גדל פי שניים.

כתחום הרווחה, רבותי חברי הכנסת: מספר הקשישים בבתי-האבות ובמועדני הקשישים גדל בשש השנים האחרונות פי שלושה. רבותי חברי הכנסת, עם זה נלך לבחירות. כן.

יהודה חשאי (המערך):

אז למה אתה מפחד מבחירות?

יאיר צבן (המערך):

מעולם לא היה טוב יותר.

משה קצב (הליכוד):

ב-1977 היו פחות מ-10,000 קשישים בבתי-אבות ובמועדני קשישים, והיום — כ-30,000 קשישים בבתי-האבות ובמועדני קשישים.

כתחומי השיכון, רבותי חברי הכנסת: היקף צפיפות הדיוור פחת פי שלושה. לעומת 28,000 משפחות שגרו בצפיפות של למעלה משלוש נפשות לחדר לפני שבע שנים, היום פחות מ-9,000 משפחות גרות בצפיפות של מעל שלוש נפשות בחדר. זה הישג של ממשלת הליכוד הזאת. 80% מהמהגורים בדיוור פגום עברו לדירות הולמות יותר, דירות טובות יותר וראויות למגורים.

ולא רק זה, רבותי: אין הנחתום מעיד על עיסתו, אבל הרשו לי לקרוא לכם כותרת בעיתון "דבר", לפני שבועיים בלבד, על תוכנית שיקום השכונות. כתבת עיתון "דבר" מירושלים מצטטת את הפרופסור דניאל אלעזר, שמדויע ממחקר, וזו הכותרת הראשית: "שיקום השכונות בישראל — המוצלח ביותר בעולם". כך קובע הפרופסור דניאל אלעזר במחקרו וכך התפרסם בעיתון "דבר" לפני שבועיים.

יעקב גיל (המערך):

ראה כמה ש"דבר" הוא אוניקטיבי.

משה קצב (הליכוד):

ובכלכלה, רבותי חברי הכנסת, הבה ונמסר את החוב החיצוני של מדינת ישראל בשש השנים האחרונות של ממשלת המערך לעומת שש השנים האחרונות של ממשלת הליכוד: בתקופת שלטון המערך החוב החיצוני של מדינת ישראל גדל כל שנה, נומינלית, בשיעור ממוצע של 21%. בשש השנים האחרונות של שלטון הליכוד החוב החיצוני של מדינת ישראל גדל גם כן, אבל בשיעור פחות מהגידול השנתי הממוצע בשש השנים האחרונות של שלטון המערך — 13% בממוצע שנתי.

יעקב גיל (המערך):

חבר הכנסת קצב, למה, אם כן, אתה מפחד מבחירות?

משה קצב (הליכוד):

ידידי חברי הכנסת, אנחנו המדינה היחידה בעולם המערבי שעדיין לא מתפתלת עם אבטלה המונית מעל ל-10%. כפי שיש במערב אירופה ובארצות-הברית.

מיכאל בריזהר (המערך):

היז"ר מ' שחל:

אני מבקש שלא להפריע לחבר הכנסת קצב.

— הצעות חוק של חברי הכנסת להתפזרות הכנסת העשירית (המשך):
— הצעה לסדר —

שכרצו ב-48 השעות האחרונות, ושהביאו בסופו של דבר להכרעה — שתהיה בעוד כמה שעות — ביחס להקדמת הבחירות. אני משוכנע, רבותי חברי הכנסת, שהציבור הרחב במדינת ישראל יבחר מתוך תחושת אחריות ולאחר שיקול דעת. הציבור הישראלי הוא ציבור נכון, תהליך הדמוקרטיזציה במדינת ישראל מעמיק והולך. מספרם של חסרי ההשכלה מתמעט והולך. הכוח הישראלי יודע היטב לאן הוא צועד, ואין לי שום ספק שביום הבחירות, בבואו לקלפי לבחור, הוא ידע בוודאות מלאה שאין אלטרנטיבה טובה לליכוד. הוא יודע כי המערך פחות טוב מהליכוד. הכוח ידע, ללא שום ספק, שאנחנו טובים יותר מכם, והוא יפקיד בידאו את ההנהגה גם לקדנציה הבאה.

אהרן הראל (המערך):
לא יפה, חבר הכנסת קצב.

היו"ר מ' שחל:
תודה.

יד. הצעה לסדר

אורה גמיר (המערך):
אבל יש לה שחל.

אהוד אולמרט (הליכוד):
יש לה שחל, אבל לפעמים חוסר שחר ושחל בנושאי תקנון הכנסת מתלכדים יחד. עם כל הכבוד, אדוני היושב-ראש —

מיכאל בר-זהר (המערך):
הפעם לא יצא לך.

אהוד אולמרט (הליכוד):
מיקי, בחרוים אתה יותר טוב ממני, זה נכון.

היו"ר מ' שחל:
אני מבקש לקרוא לחבר הכנסת בר-זהר כשמו.

אהוד אולמרט (הליכוד):
סליחה, חבר הכנסת בר-זהר הוא באמת הרבה יותר מוצלח בחירוים.

היו"ר מ' שחל:
יפה, תן חן.

אהוד אולמרט (הליכוד):
אני רוצה לסיים. לכן אני קובע, שהודעת היושב-ראש לגבי נוהל ההצבעה איננה תופסת. איננה מחייבת ואין לה שום משמעות לגבי הדרך שבה תהגה מליאת הכנסת היום. תודה.

היו"ר מ' שחל:
אני מודה לך, חבר הכנסת פרס ביקש להעיר הערה.

שמעון פרס (המערך):
אני רוצה להשיב למשיכים.

היו"ר מ' שחל:
בסדר, אני רק רוצה להשיב לחבר הכנסת אהוד אולמרט.

אהוד אולמרט (הליכוד):
אולמרט.

היו"ר מ' שחל:
אני חושב שהגיע הזמן שהשם יהיה עברי. זה לא היה מזיק.

היו"ר מ' שחל:
בהחלט; אבל יש לך עשר דקות, וכבר נתתי לך עשרים דקות יחצי שעה.

אלעזר גרעט (המערך):
תשאיר משהו לבחירות.

שלמה הלל (המערך):
אדוני היושב-ראש, חשוב שהוא יגיד לנו מה נגיד לכוח. האם דווקא עכשיו אתה רוצה להפסיק אותו?

משה קצב (הליכוד):
אני שואל אתכם, חבר הכנסת שלמה הלל: מה תאמרו לבוחרים? האם תעזו לומר את האמת, או שתנסו להטעות את הציבור? האם אתם תיעזו לפניות של המלך חוסיין, הדורש הקמת מדינה פלשתינאית — וזה התנאי היחיד שלו לשיתות ולמשאומתן — או שתסתירו את העובדה הזאת מידיעת הציבור הרחב?
הימים והשבועות הקרובים יחשפו ודאי את העסקאות

היו"ר מ' שחל:
רשות להצעה לסדר לחבר הכנסת אהוד אולמרט.

אהוד אולמרט (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, אני חייב להעיר הערה, שמאוד קיוויתי שלא יהיה צורך להעיר אותה בדיון של היום.

היו"ר מ' שחל:
או אל תעיר אותה.

אהוד אולמרט (הליכוד):
ברשותך, אילו כיושב-ראש הישיבה היית נוהג אחרת, ממילא לא היה צורך בהערה הזאת. אתה הפסקת נואם — שנאם מכוח רשות הדיבור שניתנה לו — כאמצע דבריו, בשעה שהוא דיבר על נושא שהיה על סדר-היום. הפסקת את דבריו, ונתת לחברת הכנסת להציע הצעה לסדר בנושא שלא היה לו שום קשר לתוכן הנאום ושום זיקה — מבחינת הזמן המידי — למה שנאמר בנאום: סדר! ההצבעה.

קודם כול אני רוצה לקבוע, שבכך ניצלת לרעה את תפקידך כיושב-ראש הישיבה, וזה דבר מצער; משום שקיוונו שלפחות ישיבה זו, שבה צופה כל עם ישראל, תנוהל על-פי נורמות אחרות.

יכול להיות שיהיה ויכוח, אשר יובא בפני מליאת הכנסת, לגבי צורת ההצבעה. אם הוויכוח הזה יתקיים — כלל לא ברור אם הוא יתקיים, אבל אם תחליט ועתה הכנסת מה שתחליט, אם וכאשר היא תחליט — והעניין יובא, לצורך ביצועו, למליאת הכנסת, ולאדוני תהיה דעה אחרת לגבי, יהיה מקום להעיר הערות לגבי נוהל ההצבעה.

היו"ר מ' שחל:
מה אתה מציע?

מנחם הכהן (המערך):
מה היא ההצעה לסדר?

אהוד אולמרט (הליכוד):
אל תפרע לי, אני מדבר ברשות. היות שהיושב-ראש הודיע הודעה אקס-קתדרה, שאין לה שום בסיס בתקנון, שום שחר, ושום בסיס בתקדימים של הכנסת — — —

שבת ויס (המערך):
אבל יש לה שחל.

אני מוכן להעמיד את השאלה שהעלתה חברת הכנסת ארבלי-אלמוזלינו להצבעה במליאה, וחברי מליאת הכנסת, שהחלטתם גוברת על כל החלטה של ועדת הכנסת, יכריעו. וכדי למנוע ספק, אכן כך אעשה.

אהוד אולמרט (הליכוד):

סליחה, אבל שאלת שאלה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, אבקש לשבת. אני נענה להצעתך, אבקש ממך לשבת.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אין שום הצעה.

היו"ר מ' שחל:

אם אין לך הצעה, אתה השתמשת בתקנון שימוש לא יפה. אילו זה היה בבית-המשפט, השופט היה נוזף כך, חבר הכנסת אהוד.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אינך יכול להעמיד שום דבר להצבעה.

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, אעמיד להצבעה את השאלה שהעלתה חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו, ואבקש לצלצל בפעמון. כדי למנוע ספק מי הסוכרן האמיתי.

אהוד אולמרט (הליכוד):

הצעה לסדר.

קריאה:

אי-אפשר כך.

היו"ר מ' שחל:

מליאת הכנסת היא הגוף שיחליט על אופן ההצבעה שהוא רוצה בו, וכך יוחלט.

אהוד אולמרט (הליכוד):

הצעה לסדר.

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (המערך):

אין הצעה לסדר.

היו"ר מ' שחל:

הצעה לסדר תגיש בכתב על-פי סעיף 53 לתקנון הכנסת, ורק אז אני אענה.

חברי הכנסת, אני מבקש מחבר הכנסת — — —

אהוד אולמרט (הליכוד):

נהנה מהצעה בכתב, אדוני היושב-ראש.

היו"ר מ' שחל:

אחרי שאני — — —

רענן נעים (המערך):

אסור לתת את זה ישר ליושב-ראש.

היו"ר מ' שחל:

גם זה נכון.

אהוד אולמרט (הליכוד):

הצעה לסדר על-פי סעיף 56.

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, רק כדי ללמדכם, חבר הכנסת אהוד ביקש להעלות הצעה על-פי סעיף 56.

חברי הכנסת, על-פי סעיף 149 לתקנון, "התעורר בשעת הדיון בכנסת ספק בפירוש הוראה מהוראות התקנון או התקדימים — — —"

אהוד אולמרט (הליכוד):

לא התעורר שום ספק, אתה עוררת אותו.

היו"ר מ' שחל:

אני מבקש שתקשיב בשקט ובנחת.

" — — — יכריע יושב-ראש הישיבה, והכרעתו באותה ישיבה תהיה מחייבת".

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מה היתה ההודעה של — — —

היו"ר מ' שחל:

היושב-ראש הכריע, והכרעתו תהיה מחייבת, ולא יועיל כלום, ולא ישנה כל מה שייאמר כאן על ידי כל מאן דהוא, גם אם שמו חבר הכנסת אהוד אולמרט.

קריאות:

אולמרט, אולמרט.

היו"ר מ' שחל:

אני לא אשנה את זה. כך אני מבטא את השם, מה לעשות? במקום שממנו באתי לא היו שמות מן הסוג הזה. אני מצטער מאוד.

יתר על כן, חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו שאלה הנוגעת לסדרי ההצבעה. השיבותי על שאלתה נקבעתי מה הוא הנוהל. אם אתה תבקש, אני מוכן, — — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

היו"ר מ' שחל:

— — — מאחר שזו גם זכותי, יושב-ראש הישיבה יכריע אם לקבל את ההצעה לסדר או לדחותה.

אהוד אולמרט (הליכוד):

באמצע דברי נואם.

היו"ר מ' שחל:

מייד אשיב על שאלה זאת.

אהוד אולמרט (הליכוד):

במקום לבקש סליחה מהכנסת אתה מתחכם.

היו"ר מ' שחל:

אני מבקש, דיברת. אני מבקש ממך, חבר הכנסת אהוד — איני רוצה לקרוא שוב בשםך, מפני שאני מבטא אותו לא נכון וזה מרגיז אותך.

אהוד אולמרט (הליכוד):

מה שאתה עושה אינו נכון.

היו"ר מ' שחל:

אתה מכרית אותי לקרוא אותך שוב לסדר, ואני חייב לקרוא במלוא שמך.

חברי הכנסת, החלטתי היא בת-תוקף על-פי כל נוהג בסדר. אם יש טענה, הרשות בידי חבר הכנסת, בתוך 15 יום אחרי הישיבה, לערער על הפירוש שניתן על-ידי יושב-ראש הישיבה לפני ועדת הפירושים, המורכבת מיושב-ראש הכנסת ומשמונה חברי הכנסת, שייבחרו על-ידי ועדת הכנסת. אבל מאחר שהתעורר ספק, חבר הכנסת אהוד, אם אתה רוצה,

אהוד אולמרט (הליכוד):

מה, אתם עושים צחוק מהכנסת?

(יושבי ראש הכנסת מ' סבירור עולה על הדוכן.)

היו"ר מ' שחל:

אבקש לשבת.

בסעיף 56 נאמר: "בדיון על נושא שאיננו הצעת חוק רשאית כל סיעה שלא השתתפה בהצבעה או נמנעה ממנה למסור הודעה" — מייד, מייד, הרי אינך חושב להדיח אותי. אדוני יושבי ראש הכנסת, אני רק משיח לחבר הכנסת אהוד אולמרט. על-פי סעיף 56, חבר הכנסת אהוד אולמרט, זו הודעה של מי שנמנע מהצבעה. לא ברור לי על סמך מה הגשת.

אדוני יושבי ראש הכנסת — — —

שר הבריאות א' שושטק:

— — — אדוני היושבי ראש, זה בדיון הכנסת.

היו"ר מ' שחל:

אדוני שר הבריאות, אבקש לשבת, אני עדיין יושב על הכיסא. שב בבקשה. אני מבקש לשבת.

טו. הצעות חוק של חברי הכנסת להתפזרות הכנסת העשירית* (המשך)

היו"ר מ' סבירור:

אני מבקש להפסיק את ההסתדרויות בעמידה. אני מבקש סדר.

שמעון פרס (המערך):

למעשה שני חברי הכנסת הודו שיש רוב בכנסת בעד הקדמת הבחירות, ואינני מבין לאן מובילים ראשי המפלגות, חברי הממשלה וראש הממשלה. הלוא כל אחד מכם יודע ששישה חודשי בחירות הם אסון למשק, הם קושי אדיר למפלגות. ממחר בבוקר יתחילו להוציא סכומי כסף עצומים לחברות פרסום ולמודעות בעיתונים — חודש אחד, חודש שני, חודש שלישי, חודש רביעי, חודש חמישי, חודש שישי.

שר המדע והפיתוח י' נאמן:

למה אתם עושים בחירות?

שר התחבורה ח' קורפו:

אסור להוציא כספים.

שמעון פרס (המערך):

בשכיל מה?

מיכאל דקל (הליכוד):

אתה צודק. למה אינכם מחכים עד 1985?

שמעון פרס (המערך):

הבעיות העומדות בפני המדינה אינן רק בעיות פילוסופיות ותיאורטיות. כל אורח במדינה יודע במה דברים אמורים. מותר לתרום, מותר שכל חברי הכנסת יתרומו למזרכת בחירות תרבותית, לא כובזנית.

לא ייתכן שסיעה אחת — וזה מה שקורה בבית הזה — המפחדת מבחירות מוקדמות, תכריח את כל הבית ללכת בעקבותיה. אני פונה לד"ר יוסף בורג, לא ייתכן ששיקולי המפד"ל, והם בלבד, יכניסו את המשק לסחרור אינפלציוני שלא ידענו כמותו. מותר גם לכם לעשות שיקול כזה.

רשות הדיבור לחבר הכנסת פרס.

שמעון פרס (המערך):

אדוני היושבי ראש, אני משתמש בזכותי להשיב על הדברים שנשמעו כאן באולם. קודם כול, בנושא ההצבעה. אני רוצה לומר לחברי הקואליציה שלא נשמע בדבר הזה.

שן הבריאות א' שושטק:

בטח.

שמעון פרס (המערך):

יש רוב בכנסת, ומשתמשים ברוב מלאכותי בוועדת הכנסת כדי לנסות להפר את הרוב. אבל לגופו של עניין — — —

יגאל כהן (הליכוד):

הרוב אינו מלאכותי.

היו"ר מ' סבירור:

אבקש שלא להפריע.

שמעון פרס (המערך):

— לפי חקנון הכנסת, רשאים 20 חברי הכנסת לבקש הצבעה שמית ואישית, וועדת הכנסת אינה יכולה למנוע מהם את הזכות הזאת. כבר הגשנו בקשה של עשרות חברי כנסת להצבעה שמית ואישית, וממילא השאלה אינה עומדת, ואני מציע להימנע מתכסיסים: שאינם מוסיפים כבוד לכנסת.

קריאה:

זה לא תכסים.

שמעון פרס (המערך):

עכשיו — לגופו של עניין. גם חבר הכנסת אהוד אולמרט וגם חבר הכנסת משה קצב הודו, כעצם, שיש רוב בכנסת בעד הקדמת הבחירות, ואני רוצה לשאול את חברי הכנסת מכל הספסלים. רבים מהם — — —

חוברת כ"ג, ישיבה ש"א

— הצעות חוק של חברי הכנסת להתפזרות הכנסת העשירית (המשך):
— הצעה לסדר —

חיים קופמן (הליכוד):

בגלל מלחמת יום כיפור — — —

מיכאל דקל (הליכוד):

— — —

היו"ר מ' סבירור:

רבותי סגני השרים, בשכנות טובה, אני מבקש מכם, תנו לחבר הכנסת פרס להתבטא.

חיים קופמן (הליכוד):

— — —

מיכאל דקל (הליכוד):

הרגתם את — — — ואתם אומרים: אני יחוס.

שמעון פרס (המערך):

אני פונה לראש הממשלה: גם לך יש אחריות לדבר הזה. תאפשר לנהל מערכת בחירות תרבותית, קצרה, עניינית, מכובדת למדינה, כנהוג באנגליה, כנהוג בצרפת, ונוסף כבוד למדינה.

היו"ר מ' סבירור:

תודה.

טז. הצעה לסדר

אהוד אולמרט (הליכוד):

לא כל כך.

היו"ר מ' סבירור:

אולי משהו יגש להתאים את הרמקול לקול צודד?

אורה נמיר (המערך):

זה עוד כל כך ימצא חן בעיניו, שהוא יסרב לדרת מהדוכן.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני היושב ראש, אני רוצה לומר דברים קצרים ולהציע נוהל מסוים לסיום מכובד של הישיבה.

באמצע דברים של נואם — שעל-פי הנוהל השיב על הצעת חוק פרטית, כמקובל — התערב יושב ראש הישיבה, הפסיק אותו באמצע דבריו, ואפשר לחברת הכנסת להעלות הצעה בנוגע לסדר ההצבעה, הצעה שכלל לא נגעה לעניין שחבר הכנסת עסק בו באותו רגע. לאחר שחברת הכנסת העלתה הצעה, הוא מסר הודעה אשר, כמובן, אין לה שום שחר, והוא לא התייחסה — — —

היו"ר מ' סבירור:

אין לה שום שחר?

אהוד אולמרט (הליכוד):

גם שחר וגם שחר. שניהם ביד, אדוני היושב ראש. בישיבה זאת כלל לא עמדה לדיון השאלה איך צריך לנהוג בהצבעה.

הצעה לסדר, אדוני היושב ראש, היא פשוטה מאוד: כרגע זה מתקיים הדיון בהצעות החוק. הוצלו שתיים שלוש הצעות חוק. ניתנו שתי תשובות. אני מבין שחברת הכנסת גאולה כהן מבקשת להעלות את הצעתה. לאחר שהיא תעלה את הצעתה, ודאי יהיה מי שירצה להשיב לה.

לאחר שיתמם הפרק הזה של התשובות — רק אז בכלל תכביל הישיבה לכלל דיון בנוהל ההצבעה.

שר האוצר י' כהן-אורגד:

אתה מכניס את המשק לסחרור אינפלציוני. מה אתה מתחסד?

מיכאל דקל (הליכוד):

— — —

יוסף רום (הליכוד):

— — —

שמעון פרס (המערך):

שר האוצר יגאל כהן-אורגד, אתה משמש שר אוצר שישנה חודשים. קיבלת מיוסם ארדור אינפלציה של 200%, ואתה מחזיר לכנסת אינפלציה של 400%. לא אני אלא אתה עשית את זה.

יוסף רום (הליכוד):

חבר הכנסת פרס, כמה שווה ההצבעה שלכם, 30 מיליון דולר?

שמעון פרס (המערך):

ובכן, תהיה גם אתה קצת צנוע, תסתכל על המספרים. הם מדברים בעד עצמם.

בחודשים אלה צריך לשלם מאות מיליארדי שקלים.

היו"ר מ' סבירור:

הצעה לסדר לחבר הכנסת אהוד אולמרט. אחר-כך אבקש את השר בורג. אחר כך אפסוק. אחר כך נצביע. חבר הכנסת דן תיכון, זה מנהג חדש שעוד לא היה בכנסת.

יעקב גיל (המערך):

האם רק זה, אדוני היושב ראש?

היו"ר מ' סבירור:

עוד כמה דברים קרו היום.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני היושב ראש, הואיל ואני צודד, איני יכול לצעוק, ואומר את הדברים — —

מנחם הכהן (המערך):

דבר בצורה חשאית. עשה זאת באופן חשאי.

היו"ר מ' סבירור:

היום חבר הכנסת אולמרט נואם ואינו צועק. בכקשה.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני היושב ראש, התעוררה בעיה פרוצדורלית, שלפי דעתי, למיטב זיכרוני, במשך אחת-עשרה שנות חברותי בכנסת אני לא נתקלתי בה. יושב ראש הישיבה, חבר הכנסת שחל — שהוא סגן יושב ראש כנסת מנוסה ומיומן — הפסיק נואם באמצע דבריו, ומסר הצהרה — —

היו"ר מ' סבירור:

חברי הכנסת, אני מבקש שלא להפריע.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני היושב ראש, ברשותך אמחין עד שהרוחות יירגעו קצת.

היו"ר מ' סבירור:

האם הרמקולים מותאמים לך?

הישיבה הזאת לכלל הכרעה של היושב-ראש על הדרך שבה צריכים להצביע. לכן היתה זאת ירייה מוקדמת, בלתי מכוונת, חוץ ניצול ברוטלי של העובדה שאדם יושב ברנע מסוים על כיסא היושב-ראש. אני לא רוצה להוסיף עוד.

היו"ר מ' סבידור:

אני מבקש.

מנחם כהן (המערך):

אילו נימוסים הם אלה? איך מדברים על היושב-ראש?

אהוד אולמרט (הליכוד):

כן, לצער, נהג חבר הכנסת שחל.

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת אולמרט, אני מבקש שלא לעלות ביושב-ראש הישיבה. אם יש לך טענות, אתה יודע את הכתובת. אל תעשה זאת מעל במת הכנסת. מה היא הצעתך לגבי הסדר?

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, קודם כול אני מודה לך על הערתך. אני לא עלבתי ביושב-ראש. אני קבעתי עובדה.

הצעתו היא מאוד פשוטה. אני מבקש שיושב-ראש הכנסת יואיל לאפשר למשיכים ולמציעים לסיים את הדיון, ואחר כך — אם יהיה צורך בכך — נתחיל לנוהל ההצבעה בישיבה הזאת. תודה, אדוני.

יז. הצעות חוק של חברי הכנסת להתפזרות הכנסת העשירית* (המשך)

היו"ר מ' סבידור:

חברת הכנסת גאולה כהן, את רוצה לדבר? בבקשה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מבקש הצעה לסדר.

היו"ר מ' סבידור:

יש לה הצעת חוק, חבר הכנסת תופיק טובי.

יעקב גיל (המערך):

אדוני, הצעה לסדר.

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת תופיק טובי, חבר הכנסת תופיק טובי, כשחברת הכנסת גאולה כהן לא היתה — מחקו. עם שובה היא ביקשה להעלות, וזכותה לדבר. אני מבקש לשכת. פסקתי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מבקש הצעה לסדר.

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת תופיק טובי, אתה יודע שלאחר שאני פוסק אז —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אולי תשמע הסבר שישכנע אותך.

היו"ר מ' סבידור:

אני מבקש שלא להתווכח עם היושב-ראש.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ההצעה שלה נמחקה.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

לכן, ברנע זה אין מה להציע ואין מה לפסוק. איני יודע האם יש הצעות לגבי נוהל הצבעה. אדוני היושב-ראש, אין שום תקדים — אמרתי זאת קודם, ואני חוזר ואומר זאת: יש חברי הכנסת ותיקים ממני, אבל איני מהדשים בבית הזה — איני זוכר שבחמש-עשרה השנים האחרונות הגיבתי וישוב-ראש כאמצע הישיבה הידעה על נוהל הצבעה מבלי שמישהו העלה כלל הצעה בנוגע לנוהל הצבעה, ואיני סבור שיש לזה איוו שהיא נפוקת.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

ועדת הכנסת העלתה.

אהוד אולמרט (הליכוד):

חבר הכנסת רובינשטיין, אתה משפטן כל כך מלומד וחבר-כנסת בעל חזק מסוים. איפה העלתה כאן ועדת הכנסת הצעה כלשהי?

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

ועדת הכנסת התכנסה. לדון — — —

אהוד אולמרט (הליכוד):

חבר הכנסת רובינשטיין, ועדת הכנסת התכנסה לדון; עדיין לא נמסר לכנסת עליידי יושב-ראש ועדת הכנסת — עליי הנהל — שוועדת הכנסת קיבלה המלצה או החלטה. אם וכאשר תהיה החלטה כזו — אראו יכשיל התהליך של

היו"ר מ' סבידור:

תודה. מבלי להיכנס לפרטים, הדעת נותנת שיש הצעות; יהיו הצעות אשר יהיו, קודם כול צריך לשמוע אותן. אחר-כך צריך לשמוע את התגובות, ואחר-כך ניגשים להצבעה. לפני ההצבעה יכולות להיות כל מיני הצעות כיצד להצביע, וכמובן שהתקנון יקבע. אני שומע ממזכיר הכנסת שחברת הכנסת גאולה כהן — שאיננה נוכחת ברנע באולם — ביקשה את רשות הדיבור.

חבר הכנסת וילנר ביקש את רשות התגובה, ואני נותן לו זאת. קיבלתי פתק שהוא מבקש רשות תגובה. אחר-כך תגישו לי כל מיני הצעות לסדר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מה שאני רוצה להציע כתשובה הוא — לגשת להצבעה. אני חושב, שכל מה שמתרחש כאן אינו לכבוד הכנסת. יש רוב ברור בעד הקדמת הבחירות. מי שרוצה להציע הצבעה חשאית, מציע דבר של שחיתות. הוא בונה על זה שהרוב ישתנה עליידי כך שחברי הכנסת יתנכרו להצבעתם האפשרית, הגלויה, מתוך חשבון אישי. זאת ממש שחיתות. נתאר לעצמנו שהיו מציעים שתהיה הצבעה חשאית על שכר חברי הכנסת: היינו אומרים שזאת שחיתות.

לא פחות מזה, אלא יותר מזה, שחיתות היא להציע הצבעה חשאית בנושא הקדמת הבחירות. זה מה שרציתי להציע.

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת תופיק טובי, יש לך עוד מה לומר?

יעקב גיל (המערך):

נו, עכשיו אדוני היושב-ראש, מי ירבר? הנה הגאולה באה.

חוברת כ"ג, ישיבה ש"א

— הצעות חוק של חברי הכנסת להתפזרות הכנסת העשירית (המשך):
— הצעת חוק התפזרות הכנסת העשירית —

שמע היטב, אלא שחבר הכנסת וירשובסקי אפילו נרשם לדבר
נגד הצעתה של חברת הכנסת גאולה כהן.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ההצעה שלה נמחקה.

היו"ר מ' סבידור:

תן לי לומר משהו.

מנחם כהן (המערך):

זה הורד מסדר-היום.

היו"ר מ' סבידור:

אחרי הגיעה ארצה — זכותה לעלות ולנמק את הצעתה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ההצעה שלה נמחקה.

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת תופיק טובי, מי מחק?

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

היא מעלה הצעה שכולם יודעים שהיא עומדת להצביע
נגדה.

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת רובינשטיין, חבר הכנסת רובינשטיין, עם כל
הכבוד לחבר כנסת שאני מאוד מכבד, ואני אומר את זה בלי
אירוניה, למה לא מחיתם כשנתי רשות הדיבור לכל מיני
חברים, שאין להם כלל נגיעה לעניין. מעבר לסעיף 58 שבו
מדובר על הצעה לסדר על-פי סעיף זה וזה, למה לא מחיתם?
מה פתאום אין לחברת הכנסת גאולה כהן רשות להתבטא,
כשהיא היתה אחת ממציעות ההצעה להקדמת הבחירות? על
כן אני פסקת. בבקשה. מעניין. איש לא מחה קודם.

יח. הצעת חוק התפזרות הכנסת העשירית, התשמ"ג — 1983 *

(הצעתה של חברת הכנסת ג' כהן)

היו"ר מ' סבידור:

דקה. חברת הכנסת גאולה כהן — — —

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

גאולה כהן (התחיה):

אתה מאלה שמדברים ודוגלים כל הזמן בדמוקרטיה ושרץ
בדם. כל הזמן מגלגלים עיניים למעלה.

היו"ר מ' סבידור:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני מבקש, תחזרי בך מהמלה
"שתוק". העניין הזה אפילו איננו בפרודגטיבה של
היושבי-ראש, וגם הוא נכשל לפעמים. אני מקווה שאת מקבלת
את זה, אני שואל: את מקבלת?

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושבי-ראש, אני העליתי — — —

יעקב גיל (המערך):

את תחזרת כך או לא?

היו"ר מ' סבידור:

אני שואל: האם את מקבלת את זה?

היו"ר מ' סבידור:

נדמה לי שנתתי לכל אחד אפשרות להתבטא.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת רובינשטיין, חבר הכנסת רובינשטיין, לא פעם
אתה ולא פעמים, כשחבר הכנסת איננו — מוחקים את
הצעתו. הוא שב — יש לו הזכות לדבר.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

לא נכון. אדוני היושבי-ראש, אתה נוהג בניגוד לתקנון. זה
כלתי אפשרי. הסעיף שלה נמחק מסדר-היום.

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת תופיק טובי — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אין לה רשות ואין לה זכות, ואתה אינך יכול לתת זאת.

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת תופיק טובי, תצביע על הסעיף בתקנון שאתה
מסתמך עליו ואומר שזה בניגוד לתקנון.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

זה איננו בסדר-היום.

היו"ר מ' סבידור:

צ"ן. את הסעיף.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

זה איננו בסדר-היום. זה סעיף שאיננו בסדר-היום. אינך
יכול להעלות סעיף שאיננו בסדר-היום.

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת תופיק טובי, יש לי בשכילך חדשות. שב.
קודם כול — שב. לא זו בלבד שזה היה בסדר-היום בבוקר.

היו"ר מ' סבידור:

רשות הדיבור לחברת הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, אולי צריך היה להרחיק
עד ארגנטינה כדי לראות את הכנסת בהשפלתה.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

את מטיפה לנו מוסר? את מטיפה לנו מוסר?

גאולה כהן (התחיה):

אתה תשתוק עכשיו כשאני מדברת. תשתוק.

יעקב גיל (המערך):

לא בסגנון כזה.

אורה נמיר (המערך):

לא במלים כאלה.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

גאולה כהן (התחיה):

תשתוק. צביעות כזאת מפין. אני אוכיח לך את זה.

יוצרים כאן מסורת שמנהלים משאומתן עם חברי הכנסת של מפלגות אחרות, כדי שהם ימעלו ויבגדו. איזו דמוקרטיה היא זאת?

שלמה הלל (המערך):

מי גנב את זייגרמן? אתם גנבתם אותו.

גאולה כהן (התחיה):

איזו דמוקרטיה היא זאת, לנהל משאומתן עם חברים מן הליכוד כדי להפיל את הממשלה.

שלמה הלל (המערך):

שר המדע והתפתחות יי נאמן:

כשהוא נשמע למשמעת קואליציונית, זו גניבה? איך אפשר לעלות את האמת בצורה כזאת?

היו"ר מ' סבידור:

אדוני שר המדע, אדוני שר המדע, אתה מפריע לחברה מסיעתך.

גאולה כהן (התחיה):

אתה מאשים אחרים בכלגתריזם? זה נכון, גם חברי מפלגת הליכוד שעושים את זה בהחלט אינם ראויים לשום שבח. הם ראויים לגינוי. אבל הפרצה קוראת לגנב. אתה, כיושב ראש מפלגה בישראל, שרוצה להיות ראש הממשלה, אתה מנהל משאומתן במחתרת, כגנבה, עם חברים ממפלגות אחרות, כדי להגיע לבחירות — — —

שמעון פרס (המערך):

מהיכן את יודעת את זה?

גאולה כהן (התחיה):

אל תשאל אותי מהיכן אני יודעת, כי אני אומר לך.

יעקב גיל (המערך):

תאמר, אדרבא.

שמעון פרס (המערך):

אל תרדי לסגנון כזה.

גאולה כהן (התחיה):

לגיטימי לרצות להפיל את השלטון.

בני שליטא (הליכוד):

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת שליטא, אפשר לבקש ממך שתשלוט על עצמך ולא תפרע לי?

גאולה כהן (התחיה):

האמת היא, שאחרי שהתאוששתם קצת, אתם כמשך כל הזמן מתייחסים — — —

אורי סגן (המערך):

אני מבקש להנמיך את קול הרמקולים. אנחנו יכולים להתפוצץ.

יעקב גיל (המערך):

כהונת צועקת.

היו"ר מ' סבידור:

אני מבקש לשבת. חבר הכנסת רובינשטיין, כשאתה משנה את המקום שלך, זה מתחיל להדאיג אותי.

גאולה כהן (התחיה):

זה לגיטימי לרצות להפיל את השלטון. זה לגיטימי

גאולה כהן (התחיה):
מקבלת.

היו"ר מ' סבידור:

בסדר, נמרנו.

חבר הכנסת מאיר כהן-אבידב, אני שמח מאוד שיש לך שכנות טובה, אבל תואיל בטובך לתת לי לנהל את הישיבה.

חברת הכנסת גאולה כהן, בבקשה.

גאולה כהן (התחיה):

מייד בתחילתה של מלחמת לבנון, בגלל הביקורת והמלחמה הקשה נגדה מבית, העליתי את הרעיון לקיים בחירות.

אדוני, חבר הכנסת מר פרס, אתה ומפלגתך הייתם אז נגד

הבחירות. הליכוד היה אז בתנופה — — —

שמעון פרס (המערך):

גאולה, סליחה — — —

יעקב גיל (המערך):

למה אז לא הבאת הצעה?

גאולה כהן (התחיה):

אז היו הישגים וניצחונות במלחמה.

שמעון פרס (המערך):

גאולה כהן (התחיה):

סליחה, תן לי לגמור.

שמעון פרס (המערך):

אנחנו הצבענו בעד ההצעה של תמ"י להקדים את

הבחירות, ואז את אמרת — — —

גאולה כהן (התחיה):

סליחה, אני מדברת — — —

שמעון פרס (המערך):

גאולה כהן (התחיה):

בחירות אינן עיקרון שירך מהר סיני. זה עיקרון על דעת המקום והזמן. מתי נוח לך ללכת לבחירות? — כשאתה חושב שיש לך סיכויים טובים יותר, אז אתה מדבר על בחירות וכמה הן חשובות לדמוקרטיה. כשהן אינן נוחות לך — אז אתה "מוריד פרופיל" על הדמוקרטיה. אז הייתם נגד. פתאום אתה עומד כאן ומדבר ואומר ששישה חודשי בחירות — — —

שמעון פרס (המערך):

גאולה כהן (התחיה):

אז לא דיברת כך. אילו היה לך נוח היום, מאשלויות, אולי מחקורות, אולי מעובדות, אילו היה לך נוח היום לא ללכת לבחירות — לא היית אומר את הדברים שאמרת פה היום. אתה יודע שלא היית אומר אותם. יש בבית הזה רוב להקדמת הבחירות? — לא, אדוני. יש בבית הזה רוב שנוצר בגלל גניבת סוסים מאורוות.

מנחם הכהן (המערך):

מה?

גאולה כהן (התחיה):

זה בדיוק מה שקורה כאן. בגלל זה אתם, בפעם הראשונה,

גאולה כהן (התחיה):

היצר להתנחל מחדש בשלטון הוא כל כך גדול עד שהוא

מעוות — — —

מיכאל חריש (המערך):

— — —

יעקב גיל (המערך):

מה היא מטרת החוק שלך?

מיכאל חריש (המערך):

זה תיאטרון האבסורד, מה שהיא מציגה.

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת מיכה חריש.

מיכאל חריש (המערך):

— — —

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת חריש, שמע אותי רגע: כל ההצעות הוגשו

בתקופות שונות. לפני שבעה חודשים ולפני שמונה חודשים.

אילו היתה הצעה אחת, זה משהו אחר. היו כל מיני הצעות,

שהועלו בתאריכים שונים. לחברת הכנסת גאולה כהן יש זכות

לומר מה שהיא רוצה לומר, למה היא הציגה את מה שהציגה,

ומה עמדתה.

מיכאל חריש (המערך):

אני מבקש לדבר בעד הצעת החוק של חברת הכנסת

גאולה כהן.

שלמה הלל (המערך):

אדוני היושב-ראש, מאחר שחברת הכנסת גאולה כהן היא

נגד הצעת החוק שלה, אני מבקש לדבר בעד הצעת החוק.

היו"ר מ' סבידור:

מישהו כבר נרשם.

גאולה כהן (התחיה):

לדעתי יש מקום לבחירות מוקדמות — — —

היו"ר מ' סבידור:

אן, הנה.

מיכאל חריש (המערך):

בספטמבר 1985.

גאולה כהן (התחיה):

היחסים בבית הזה, והמתח הציבורי שיצא מהבית הזה,

כבר העכירו את האווירה במדינה, וגם הליכוד עצמו לא התנגד

עקרונית להקדמת הבחירות. אבל אם נחליט על בחירות

באווירה ובנסיבות שנוצרו היום על-ידי המערך, הבחירות יהיו

בחירות שיבטיחו כנסת קשה יותר וגרועה יותר מהכנסת

היוצאת.

יעקב גיל (המערך):

למה את אומרת את זה?

גאולה כהן (התחיה):

כי מה שהורחו בעול אינו יכול להוליד שום דבר טוב.

יעקב גיל (המערך):

למה את מתנבאת?

גאולה כהן (התחיה):

אני יודעת — ואמרת קודם — שבחירות הן לא דבר

שיוצרות השמים. בחירות זה לא אחד העקרונות שעליהם

להחליף את השלטון. אבל כל המהלכים שלכם במשך השנה האחרונה היו דה-לגיטימיזציה של השלטון. לא קיבלתם את השלטון באופן לגיטימי. לכן עשייתם לעצמכם מין "היתר עסקא" שכזה, של כל מיני עסקות להורדת השלטון גם בדרכים פסולות כאלה.

יעקב גיל (המערך):

האם זה רציני? האם את מאמינה במה שאת אומרת? מה

הפחד הזה, חברת הכנסת גאולה כהן? מה הפחד?

גאולה כהן (התחיה):

בעניין הזה — — —

יאיר צבן (המערך):

האם את תצביעי בעד הצעת החוק שלך?

גאולה כהן (התחיה):

מיידי אסביר מה אני רוצה מבחירות. בהצעת החוק שלי אין

תאריך, ואני אומר עכשיו מה התאריך שקובע.

יאיר צבן (המערך):

האם את תצביעי בעד החוק שלך?

גאולה כהן (התחיה):

אני מצטערת מאוד — — —

קריאה:

גם אנחנו.

גאולה כהן (התחיה):

— על כך שהמשלחת לארגנטינה עלתה לכותרות

בנסיבות כאלה. משלחת זו, בעיני, היתה המשלחת החשובה

ביותר שיצאה מכנסת ישראל, בפעם הראשונה — — —

קריאה:

כי את היית בה.

גאולה כהן (התחיה):

— — משלחת של מדינה ציונית אל העם היהודי. אבל

בבית הזה יש קהות חושים ביחס — — —

מיכאל בריזר (המערך):

נכון.

גאולה כהן (התחיה):

— — לשלומי של עם ישראל, לגורלו, וגם לעניין

העלייה. המפלגה היא מעל לכול, שאם לא כן, מדוע מר פרס

קרא לי ולחבר הכנסת עוזי ברעם לחזור? הלוא היינו מקדוים

בקדוזה אמיתי, שעליו חשבנו עוד לפני שיצאנו. חשבנו על זאת

לפני שיצאנו, וחבר הכנסת ברעם הבטיח לי, שהוא לא יחזור גם

אם ייקרא לחזור. מבחינה פורמלית, זה לא היה משנה שום דבר

בהצבעה. וזה היה עוזר למשלחת למלא את שליחותה — וזו

היתה משלחת חשובה ביותר, ואימהות שכולות עומדות בשדה

התעופה, וממשיכות לככות עכשיו גם על כך שהמשלחת לא

הספיקה לטפל בהן.

מיכאל בריזר (המערך):

האם את תומכת בחוק שלך או לא?

יאיר צבן (המערך):

הרי שניכם בעד הקדמת הבחירות.

מיכאל חריש (המערך):

האם את בעד או נגד הצעת החוק שלך? קרושה מעונה,

האם את בעד הצעת החוק שלך או נגדה?

העובדה שהוא אמר שרוצים לקיים את הבחירות לפני התאריך הקבוע בחוק אין בה שום רכות. כל ההצעה שלה לא היתה אלא על-מנת לדבר ולחקון את האופוזיציה. אדוני היושב-ראש, זה לא חלק מהדיון שהיינו צריכים לקיים כאן היום.

הי"ר מ' סבירור:

הכול היה לפי — — —

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
אדוני היושב-ראש, הדחייה שהיתה, רק כדי לשמוע את דברי הביקורת של חברת הכנסת גאולה כהן! היא בדיון הכנסת. הייתי מוכן לדחייה כדי שחברי כנסת ישתתפו בדיון. אילו היתה זו קריאה ראשונה. אבל, כדי לשמוע את הנאום הצדקני הזה? לא היתה שום הצדקה לדחות את ישיבת הכנסת ולבטל עצמנו מכל מלאכה.

דבר שני. אדוני היושב-ראש, שמעתי עכשיו שרוצים לקיים הצבעה חשאית על החוקים האלה. אני נכנס עכשיו לשאלה החוקית או המשפטית. אני שואל מבחינה מוסרית: האם הצעה כזאת יכולה כלל לעלות במשטר דמוקרטי תקין. שבו הדמוקרטיה היא באמת נר דלגלי המפלגות? הרי אנחנו עומדים להחליט כאן גם על גורלם האיש של חברי הכנסת. בעניינם האיש. האם בעניין כזה צריך לערוך הצבעה חשאית? האם בעניין כזה צריך לאפשר לכל אחד לעשות את החשכון האיש והפרטי. רחוק מעיני הבורחים והציבור? איזה חוסר אומץ זה להציע שפוליטיקאים, שצריכים ליהנות מאמון העם, יחליטו איך ללכת לבחירות ובאיזה תאריך? מציעים לעשות זאת בקלפי סגור ולשים פתקה. עצם העלאת הצעה כזאת היא בושה ותורפה לדמוקרטיה הישראלית. במשך שלושים וחמש שנות עצמאות לא קרה כדבר הזה. אני קורא לכל חברי הבית להוקיע את הדבר הזה. את עצם העובדה שהצעה כזאת הועלתה.

יצחק זיגור (הליכוד):

רק סבלים בחרו אותך. אתה מבזה סבלים?

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
כל מה שאני אומר הוא, שאם אני בוחר באופן אישי לתפקיד מסוים, כפי שכתוב בתקנון, זה בסדר.

בני שליטא (הליכוד):

בחרו אותך בצורה חשאית.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
זה דבר אחד לגמרי. אבל אני, שצריך להיבחר, שצריך לעמוד בהתמודדות — זה לא רק אני. אלא כל מאה ועשרים חברי הכנסת: אני, ראש הממשלה והשר הנצחי בורג — כולנו, צריכים להראות שאיננו חוששים להתמודדות בבחירות. אין לעשות זאת במחשכים ובמסתרים. זה גרעל נפש. אני מציע לכם, רבותי, לחשוב על מה שיחשוב הציבור עלינו. איזו דוגמה אתם נותנים.

בני שליטא (הליכוד):

— — —

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
חבר הכנסת בני שליטא, איזו דוגמה אתה נותן?

לאחרונה, אדוני היושב-ראש, הגענו למצב שאנחנו צריכים ללכת להתמודדות מחר ככל האפשר. האם יש משהו בבית הזה, שאחרי מה שקרה ביומיים האחרונים יכול לחשוב, שבהרכב הזה של הכוחות הפוליטיים, של הקואליציה ושל

נהרגים. היום זה יכול להיות טוב. מחר זה יכול להיות רע. גם כשאני העלתי — מייד עם תחילת המלחמה, חודש או חודש וחצי אחרי שפרצה — את רעיון הבחירות, ידעתי שזהו הימור. היה שקלול של הסיכון ושל הסיכוי, אבל השקלול של הסיכון ושל הסיכוי היה כזה, שההימור היה בסופו של דבר — לדעתי — לטובת האינטרס הלאומי.

היום אתם לא עורכים את השקלול הלאומי, כי אילו הייתם עושים זאת הייתם רואים, שאין לכם בשורה חדשה בשום נושא מן הנושאים: לא בנושא לכנון, לא בנושא הכלכלה, לא בנושא ממשלה קואליציונית חדשה ומיוחדת: בשום נושא מן הנושאים אתם לא באים עם בשורה.

מה הבשורה שלכם? בנושא העיקרי, היחיד והאמיתי של מדינת ישראל — בנושא, שכל הנושאים האחרים וכל הקשורים האחרים נולדים ממנו — בנושא ארץ-ישראל וההתיישבות בארץ-ישראל, בנושא הזה יש לכם בשורה. באמת: לסגת, להקפיא, לוותר, להתפשר. זו הבשורה היחידה שאתם מביאים לשלטון. שום בשורה אחרת אינכם מביאים.

מיכאל בריזהר (המערך):

אבקש עצה. מה לעשות עם החוק שלך. מה את מציעה לנו?

גאולה כהן (התחיה):

בשעה כזאת ובנסיבות כאלה, ומתוך סיבות כמו אלה שאתם מביאים היום — — — אילו לא הסתדרתם עם חבר כנסת זה או זה, האם הייתם מביאים היום הצעה לבחירות מוקדמות? למי אתם מספרים סיפורים? האם אז הייתם עומדים ואומרים כמה חשוב לערוך היום בחירות?

בנסיבות אלה, הבחירות המוקדמות הן מוקדמות מדי. מה שמוקדם מדי לא יהיה היריון שילדי שום דבר טוב, אלא רק נפל.

הי"ר מ' סבירור:

איזה תאריך זה, מתי היא הציעה את זה?

מיכאל בריזהר (המערך):

אוקטובר 1983. מה את מציעה לנו?

גאולה כהן (התחיה):

אני מציעה, אדוני היושב-ראש, שהבית יחליט עקרונית על בחירות מוקדמות לפני הבחירות ב-1985: אבל את התאריך, מתי ואיך, תקבע ועדת הכנסת.

הי"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת וירשובסקי, האם אתה עדיין מעוניין להשיב או להגיב? חבר הכנסת רובינשטיין, אני מקווה שאתה לא מתנגד שחבר הכנסת וירשובסקי ידבר. אתה רואה, נותנים את רשות הדיבור גם לו.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אם יש סיבה אחת מספקת להקדמת הבחירות לתאריך המוקדם ביותר האפשרי, הרי אלה הם היוםיים האחרונים. זאת אינה כנסת, זאת אינה דמוקרטיה. זו אנרכיה כלתי מאורגנת. הגורמת נזק לחיים הציבוריים שלנו. אנו יושבים כאן מן השעה 11 בבוקר, כסבלים בשדה התעופה, ומחכים לאורחים שיגיעו מארגנטינה. ואז אנחנו נכנסים לפעולה, ואז אנחנו צריכים לשמוע מחברת הכנסת גאולה כהן שיש לה הישר, הצדק, הגדולה והילת הקדושה, והיא מותחת ביקורת קשה על מה שאנחנו עושים. זאת — כאשר עכשיו היא דיברה על חוק שהיא כעצם נגדו.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חושב שהחלטת ועדת הכנסת, או הרוב בוועדת הכנסת, לבקש מהיושב-ראש לקבוע הצבעה חשאית בנושא זה היא מנוגדת לתקנון והיא שימוש בלתי חוקי בסעיף 148 לתקנון, שהיא מסתמכת עליו. והיושב-ראש, במצב הנוכחי, לדעתי, היה צריך לקבל את פנייתם של 60 חברי הכנסת שביקשו לקיים הצבעה שמי, על-פי סעיף 62 של התקנון ולדחות את החלטת ועדת הכנסת. זאת החלטה מפוקפקת, החלטה שאין לה שום בסיס תקנוני, ואסביר זאת לכנס.

מה אומר סעיף 148, שעליו מסתמכים יוזמי ההצעה הבלתי תקנונית והבלתי חוקית הזאת? סעיף 148 אומר:

"הכנסת לא תדון בשום עניין — הקשיבו, חברי הכנסת — בצורת דיון החורגת מהוראות התקנון או מהתקדימים — שימו לב, צורת דיון — אלא אם כן דנה והחליטה ועדת הכנסת על כך".

לכן, סעיף 148 לא בא לתת לוועדת הכנסת סמכות להתעלם מהתקנון, לדרוך על התקנון ולהחליט כפי שעולה על דעתו של חבר הכנסת רוני מילוא, אלא מדובר בצורת דיון ואדוני היושב-ראש, כאשר ציטט את הסיפא של סעיף 62, הדברים על הצבעת האי-אמון באותו יום — מדובר בסעיף זה על צורת הדיון וסיומו, ולא על צורת הצבעה.

לכן, ההסתמכות על סעיף 148, כדי לערוך הצבעה חשאית בדיון טורמי על הצעת חוק, מנוגדת בתכלית הניגוד לתקנון, ללשונו ולרוחו; כי, חברי הכנסת, התקנון קבע במפורש מה יהיו סדרי ההצבעה בכנסת. סעיף 62 של התקנון, עמוד 23 — ואני מפנה את תשומת לב יושב-ראש הכנסת, אומר: "(א) מצביעים בהרמת ידיים".

זו ההוראה הראשונה הכללית, המחייבת את הבית כגוף ציבורי, כגוף שצריך לתת דין-וחשבון לעם. כל חבר הכנסת צריך לתת דין-וחשבון איך הוא מצביע בעניין ציבורי, על חוק או בדיון על נושא ציבורי.

סעיף 62 אומר באילו תנאים יכולות להיות הצבעות חשאיות. הוא אינו משאיר את ההצבעה החשאית מרחפת בשמים, לנוחותו של רוב זה או זה, או של קביעה בנושא כזה או כזה, אלא אומר במפורש באילו תנאים יכולים להצביע הצבעה חשאית. סעיף 62 (ג) אומר:

"(ג) בחירות הנערכות על-פי חוק או הצבעה להסרת חסינותו של חבר הכנסת על-פי חוק חסינות חברי הכנסת, וזכויותיהם וחובותיהם, החשי"א — 1951, ייערכו בהצבעה חשאית בכתב".

זאת אומרת, בחירות שיערכו בכנסת על-פי חוק, ומדובר בבחירת נשיא המדינה, בבחירת קארים, בבחירת דינים — בחירות אלה הוטלו במפורש על הכנסת — והסרת חסינותו של חבר הכנסת, אלה ייערכו בהצבעה חשאית. אינם מקרים אחרים שאפשר להחליט עליהם את ההוראה של הצבעה חשאית, אם נלך בכיוון ההצעה הזאת, המנוגדת לחוק ולתקנון ולמהותה של הכנסת, שחייבת לקיים הצבעות גלויות על נושאים ציבוריים, אפשר לבוא ולהשתמש בתקנון הזה וכסעיף הזה ולומר: אפשר גם לבטל את ההוראה של הכנסת מותרת על הקריאה השנייה ועל הקריאה השלישית של חוק, והיא מסתפקת בהצבעה בקריאה הראשונה, או אפשר לוותר על איה שהוא סעיף אחר קבוע בתקנון.

לכן, אי-אפשר להשתמש בסעיף זה אלא לגבי צורת הדיון ואי-אפשר לבטל סעיפים קבועים וברורים בחוק. זה הצד

האופוזיציה, אנחנו יכולים בכלל לקיים עוד משטר דמוקרטי וממשל? הרי מי דוחף להקדמת הבחירות? מפלגה המשתתפת בקואליציה. איני מתפעל מהאנשים היושבים במפלגה זאת, שפרצו את הדרך והביאו לכך שיהיה רוב, אבל זו מפלגה שמשתתפת בשלטון. איזה שלטון יש לנו? איזו מדינה יש לנו היום, שהמפלגה הראשית חייבת להתגודד, כדי להילחם עם אחד הפרטנרים שנשאר בתוכה, כדי לדחות את הבחירות?

אדוני היושב-ראש, אני מציע להסיר את הצעתה של חברת הכנסת גאולה כהן מסדר-היום, לא מפני שאני מתנגד לקיום הבחירות מחר, אלא מפני שאני חושב שהיא הוגשה בצביעות. המטרה של חברת הכנסת גאולה כהן היתה אך ורק לעלות לדוכן, לדבר ולנגח את האופוזיציה ואת הרצון הכן, שאכן קיים בעם, לקיים בחירות. האם עם לדחות ממשלה כזאת? אומרים תמיד שלכל עם יש הממשלה שהוא ראוי לה. עם ישראל אינו גרוע עד כדי כך.

היו"ר מ' סבירי:

תודה לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי.

חברי הכנסת, לפני מכתב מיושב-ראש ועדת הכנסת: "אדוני היושב-ראש, ועדת הכנסת החליטה כישיבתה היום, בהתאם לסעיף 148 לתקנון, שתערוך הצבעה חשאית בתום הדיון בהצעת חוק להתפוזרות הכנסת". נא לא להפריע לי. אני מצטט החלטה של ועדת הכנסת, לא אני אמרתי זאת. אני מבין ששני חברי הכנסת מערערים על ההחלטה. אתן את רשות הדיבור לחבר הכנסת תופיק טובי.

שמעון פרס (המערכ):

אדוני היושב-ראש, האם אין לפניך גם הצעה עם תביעה להצבעה שמיט ואישית?

היו"ר מ' סבירי:

יש לי גם את זה.

חברי הכנסת, נשאלתי על-ידי חבר הכנסת פרס, ואני רוצה שהבית ידע זאת: יכולים להיות חילוקי דעות בין סעיף 62 לתקנון לבין סעיף 148. סעיף 62 אומר בדיוק כיצד מצביעים. חברי הכנסת, טרם עליתי לחדש את הישיבה, ביקשתי לשמוע לא רק את היועצים בבית אלא גם את הסמכות המקובלת כמדינה: האם סעיף 148, שאומר כך: "הכנסת לא תדון בשום עניין בצורת דיון החורגת מהוראות התקנון" — אני יכול לומר שזה אולי חורג מסעיף 62, שעליו אנחנו מדברים — "או מהתקדימים", אלא אם כן דנה והחליטה ועדת הכנסת על כך". אם מישו יעיין בתקנון, יראה גם שבחתימת העמוד יש כוכב, ויש הסתמכות על בג"ץ מן העבר. בעבר, אף שכתוב כיצד צריך להצביע על-פי סעיף 62, היו הצבעות על הצעות אי-אמון שלא על-פי הכתוב בתקנון, אבל על-פי החלטת ועדת הכנסת. נזקקו לבג"ץ והבג"ץ פסק: דיון ואופן הצבעה — היינו הך. לכן קיבלתי את הייעוץ שהספיק, שאסוף 148 גוברים על סעיף 62.

אמר לי, ולא אומר מי, שאקבל פנייה על-פי סעיף 62, לא מעשרים חברי הכנסת אלא מרוב הבית. אילו הייתי מקבל פנייה מרוב הכנסת, היה אצלי שיקול שפנייה של רוב הכנסת גוברת על פסיקה של ועדת הכנסת. לפני חתימות על-פי סעיף 62, לפני החלטת ועדת הכנסת, אני רוצה לשמוע מה יש למערערים לומר.

רשות הדיבור לחבר הכנסת תופיק טובי, ואחריו — לחבר הכנסת משה שחל.

חבר הכנסת ברעם, ברוך הבא, אבל שכ במקומך ואנא, אל תפריע. בפעם הראשונה אני אומר: ברוך הבא, ואני מצטער שאירע מה שאירע.

הטלפון, ולא בצורה מסודרת. אדוני היושב־ראש, לא יכול להיות לעניין הזה כל פירוש אחר. כולכם עיינתם בתקנון הכנסת, ואיש לא טרח לפנות לחוק־יסוד: הכנסת.

סעיף 25 בחוק־יסוד: הכנסת אומר: "הכנסת תחליט ברוב דעות של ריבוי הקולות בהצבעה. כאשר הנמנעים אינם כאים במניין ההצבעה. סדרי ההצבעה" — וכאן אני מבקש לשים דגש. — "ויקבעו בתקנון". סדרי ההצבעה נקבעו בתקנון הכנסת בסעיף מיוחד, סעיף 62. על כן סעיף 148 איך לו כל נגיעה לעניין הזה, אני בטוח, שאילו היית עורך הפסקה והיית מאפשר לי ללכת לוויכוח או להסבר עם אותם יועצים משפטיים שאתה מסתמך עליהם — — הרי התוצאה של העצה שנתנו לך נבעה ממחירות. מחסור יכולת לבחון את העניין כראוי. חוק־יסוד: הכנסת גובר על כל מה שיש. הוא לבטח חזק מסעיף 148, והוא אומר בצורה מפורשת: "סדרי ההצבעה יקבעו בתקנון". הסדרים האלה נקבעו על־פי סעיף 62. לא יעלה על הדעת אחרת.

שר התחבורה ח' קרמר:
לרבות סעיף 148.

משה שחל (המערך):

סלח לי. אדוני שר התחבורה, תיכף תשמע את הנימוק הבא שלי. אני לא זקוק לפירושים. אני יודע אומר לך, בפנייה של הרגע האחרון: אל תיתנו את ידיכם להרס הנכס היקר ביותר — לדעתי — המשטר הדמוקרטי. התחלתי היום לפחד מכם, שמא אתם — או חלק מכם — באמת מסוגלים לעשות את כל מה שהזהירו אותנו מפניו מימים ימימה, כי ראיתי שאין כל גבול כלל.

קריאה:

מה שאתם מסוגלים לעשות, איש אינו מסוגל לעשות.

משה שחל (המערך):

לדעתנו, דחיית הישיבה הבוקר — כל התרגילים, מטוסים ולא מטוסים — לא היו לכבודה של הכנסת. לא צריך היה לעשות זאת. מחינו בצורה חרבונית ומאופקת. אמרנו מראש: נקבל את התחלטה, אבל, אדוני היושב־ראש, אני בא אליך כרגע — —

משה קצב (הליכוד):

על מה שעשית באמצע הנאום שלי אתה לא מדבר.

יוסף רום (הליכוד):

על הכללתרומם בחיפה — — —

משה שחל (המערך):

חבר הכנסת רום, אתה לא תגרוג אותי לרמה שלך. אני מציע לך להתווכח עם חברך, מאיר כהן־אביב, על הכללתרומם ב"חרות" בחיפה. לא תגרוג אותי בלשונך.

משה שחל (המערך):

אדוני היושב־ראש, אתה התחייבת לפני הבית הזה ואמרת, שלו פנו אליך רוב חברי הבית בבקשה להצביע על־פי סעיף 62(א) (ב) — כלומר הצבעה בהרמת ידיים והצבעה אישית — היית שוקל אחרת.

אדוני היושב־ראש, בידי רוב חברי הבית. נוסף על 20 החתימות שהוגשו לך, אני מגיש לך כזה 60 חתימות של חברי הכנסת. בכנסת יש היום 119 חברי הכנסת. זהו רוב של חברי הבית התובע ממך לנהוג בצורה מכובדת, להצביע בגלוי ובלי פחד. אל תתחילו להטיל אימה. זה לא ייעיל לכם. לכן כל הנימוקים לא היו נחוצים. העניין הלוא הוכרע. יש רוב.

התקנוני, שהכנסת חייבת לכבד אותו, ולא לקבל את ההצעה שהובאה על־ידי ועדת הכנסת, שהיא בלתי תקנונית, בלתי חוקית, ואני מוסיף — וכזה אני רוצה לסיים — בלתי מוסרית.

בוועדת הכנסת הביאו נימוקים לטובת ההצעה הזאת, כי אומרים שהיא יכולה למנוע סחטנות, יכולה למנוע קניית קול זה או קול זה. אני חושב שהיפוכו של דבר הוא הנכון, כי חבר הכנסת המצביע בגלוי, בהרמת יד, עושה זאת מתוך השתכנונות חופשית, ומה שאתם רוצים לעשות על־ידי ההצעה הזאת הוא לעודד כלנתרומם, לעודד קניית קולות וזריקת הבטחות.

אני בטוח בהצבעה, גם שאיתך, ואני יודע איך היא תהיה. אבל אתם, בהצעה זו, נוקטים צעד בלתי מוסרי, צעד של כלנתרומם, צעד שמנוגד לאופי הציבורי שחייב להיות להצבעה כזאת, במיוחד על נושא של קיום בחירות או אי־קיום בחירות.

ובסיום, אדוני היושב־ראש, אני רוצה לומר שההצעה הזאת, אם תתקבל, היא הרס התקנון, אבל היא איננה רק הרס התקנון, היא הרס הדמוקרטיה, שעליה מתבססת הכנסת. אם ההצעה הזאת באה מצדו של הבית, שרצה בכל תחבולה שהיא להחזיק בשלטון רופף, בשלטון מתמוטט, על־ידי תחבולות כהנחלת הישיבה ועל־ידי פגיעה גסה בתקנון, זה אומר שאתם מוכנים על־ידי כך, ללכת ולעשות עוד צעד אנטי־דמוקרטי, אפילו נגד הבית וקיומו, נגד החוקים והתקנון, שעליהם מסתמך המשטר הדמוקרטי שהכנסת קיימת עליו. ניצני פאשיזם מכבצבים מהצעד הבלתי דמוקרטי והבלתי חוקי שלכם.

ולכן אני מציע לכנסת, מתוך כבוד לעצמה, לדרוח את ההצעה הזאת.

היו"ר מ' סבירד:

תודה לחבר הכנסת טובי.

רשות הדיבור לחבר הכנסת שחל, ואחריו — האחרון בדיון זה, על־פי ההצעה לסדר לפי סעיף 53 — חבר הכנסת ארידור.

משה שחל (המערך):

אדוני היושב־ראש, חבר הכנסת, אדוני ראש הממשלה, אדוני ראש הממשלה, דווקא אליך אני פונה, אבל אתה עוזב את האולם. אתה כנראה חושש לשמוע את האמת כמות שהיא. הפנייה היא אליך, שתאמר לחברך שלא יהרסו כל רקמה פרלמנטרית.

אדוני היושב־ראש, בבוקר הודעתי — על דעת סיעת המערך, ואני מקווה שגם על דעת רוב חברי הבית — כי אנחנו נקבל כל הכרעת הרוב. אין לנו עניין בחטיפת הצבעה. בנושא כזה צריך לקבל תשובה ברורה על יחסי הכוחות האמיתיים בבית.

היו כאן כמה דברים, שאני לא ראיתי דוגמתם בכנסת, וזו לי כבר הכנסת השלישית שאני חבר בה. היו ויכוחים; היו ויכוחים קשים ומרים. אך היה גבול של כללים שאיש לא עבר אותו. יושב מולי שר המשפטים, כאשר הייתם באופוזיציה, כשבאתם ופיתתם, האם היה עולה על הדעת לחרוג מאיסורים, לעשות דברים שלא ייעשו?

חבר הכנסת, אינני רוצה לצטט מה שקרה היום זה, למעשה, התרח כל רסן. אדוני היושב־ראש אמר, שהוא התייעץ עם יועצים משפטיים. אני בטוח בכך, כי אין לי ספק בדברים שהוא אמר בשם. אבל אני בטוח, חברי הכנסת, שהיועצים המשפטיים אשר יעצו ליושב־ראש הכנסת, לא היה סיפק בידיהם לעיין בכל החומר. אני משער, שהעצה ניתנה דרך

הכנסת שחל, הצבעה חשאית היא הצבעה המנוגדת לתהליך הפרלמנטרי.

יוסי שריד (המערך):

אני מציע שנשמע אותו בשקט, כי הוא מומחה לבחירות. סוף סוף עלה אדם המבין בבחירות.

יורם ארידור (הליכוד):

אני אינני מבין מדוע הצבעה חשאית היא הצבעה מנוגדת לדמוקרטיה.

שלמה הלל (המערך):

כי היא מנוגדת לתקנון, ואתה יודע את זה. אתם מווייפים את התקנון, מסלפים אותו.

היור' מ' סבידור:

למה אתה מפריע לו?

שלמה הלל (המערך):

אתם מתעלמים מהתקנון.

יעקב גיל (המערך):

כל הקולות בקצו משם כל הזמן.

יורם ארידור (הליכוד):

יכולה הכנסת לדרון בהצבעה גלויה, יכולה לדרון בהצבעה חשאית — שתי צורות ההצבעה הן לגיטימיות.

שלמה הלל (המערך):

לא לפי התקנון.

קריאה:

למה לא נותנים לו לדבר?

יעקב גיל (המערך):

כל הזמן אתה הפרעת, מה אתה מתחמם?

היור' מ' סבידור:

אינני מבין, תנו לו להסביר. אני שמעתי הסברים אחרים, אני רוצה לשמוע גם את ההסבר הזה.

יורם ארידור (הליכוד):

ראה, אדוני היושב-ראש, איך, בשם התקנון, רוצה חבר הכנסת הלל למנוע מחבר כנסת אחר לדבר.

אורה נמיר (המערך):

לא, את זה החברים שלך יעשו.

יורם ארידור (הליכוד):

לפי התקנון קיבלתי עכשיו את רשות הדיבור.

אורה נמיר (המערך):

דבר, יש לך בעיה רק אצל החברים שלך.

יורם ארידור (הליכוד):

אז מותר לי לדבר.

יש אפשרות להצביע הצבעה חשאית, יש אפשרות להצביע הצבעה גלויה, אבל עצם הרעיון של הצבעה חשאית, גם בנושא של חוק לפיזור הכנסת ולעריכת בחירות חדשות, הוא רעיון לגיטימי, והוא איננו עומד בסתירה לדמוקרטיה. עד 1972 היה סעיף בחקנון שאפשר קיום הצבעה חשאית גם במקרים מהסוג הזה.

רוני מילוא (הליכוד):

האם בגין אינו חבר הכנסת?

משה שחל (המערך):

יש רוב לחברי הכנסת הנוכחים בבית. יש 119 חברי כנסת, 60 מתוכם, מול 59 —

רוני מילוא (הליכוד):

איפה יש 60? אני מבקש לבדוק את הרשימה.

משה שחל (המערך):

חבר הכנסת רוני מילוא, יש 60 חברי הכנסת, ולא יועיל לכם דבר. אני הבטתי בעלבונוכם, בהופעה העלוכה שלכם.

מיכאל דקל (הליכוד):

האם חבר הכנסת ברמן רשום שם?

משה שחל (המערך):

איבדתם את היקר מכול, את הכבוד העצמי. אתם תהיו מיעוט. התרגלו להיות מיעוט. התרגלו לנהוג לפי הכללים, כפי שאנחנו נהגנו.

חיים קופמן (הליכוד):

— — —

משה שחל (המערך):

אתה יודע מה, כל אחד רואה מהרהורי לבו. אצלכם קיים משטר של פחד.

רוני מילוא (הליכוד):

נלך להצבעה חשאית, ונראה את הפחד.

משה שחל (המערך):

הוויכוח תם. חבר הכנסת רוני מילוא, שמעתי אותך בכוכר, אתמול בלילה, שלושם. היית בטוח בעצמך.

רוני מילוא (הליכוד):

אמרת בכוכר, שאם יקנו את כן-פורת, זה לא בטוח. קנו אותו. אתמול בערב קניתי אותו.

משה שחל (המערך):

חבר הכנסת רוני מילוא, אני מציע לך להתחיל להתרגל לדבר בצורה קצת תרבותית וצנועה. זה לא זיך לך, כי העניין הוכרע.

משה שחל (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני הגשתי לך 60 חתימות, רוב חברי הבית. ההצבעה תהיה כפי שכתוב בתקנון. אני טוען — ואחזור על הטענות שלי: תהיה הזדמנות להתווכח עם הייעוץ המשפטי — אני משוכנע שהיתה טעות בידי מי שנתן לך את העצה. מפני שהוא לא הופנה — או לא ראה, אני לא יודע מה היתה השאלה שהופנתה אליו — אל סעיף 25 לחוק-יסוד: הכנסת. אבל מעבר לכול, כקשת הרוח בבית הוגשה לך, וההצבעה תהיה כפי שאתה הבטחת.

היור' מ' סבידור:

רשות הדיבור לחבר הכנסת יורם ארידור, ואחריו — בטעות לא הזכרתי את חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. הוא יהיה אחרון.

יורם ארידור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לא הבינתי את הטענות הנלהבים של חברי הכנסת שחל וטובי נגד הצבעה חשאית. בעיקר קשה היה לי להבין מדוע לפי דעתו של חבר

קריאה מספסלי המערך:
וביטלו אותו.

שלמה הלל (המערך):
שידבר באופן רציני.

יורם ארידור (הליכוד):

ועד 1972 אפשר היה להצביע, כלי צורך בסעיף מיוחד ובהחלטה מיוחדת של ועדת הכנסת, בהצבעה חשאית גם על סעיף כזה.

שולמית אלוני (המערך):
אבל עצם הביטול מעיד.

יאיר צבן (המערך):
עצם הביטול אומר את זה.

יורם ארידור (הליכוד):

ואיש לא טען שלא היתה דמוקרטיה בישראל עד 1972. מאז השתנה הסעיף הזה ב-1982, יש סעיף שאומר מתי יש הצבעה חשאית לפי התקנון ויש סעיף שאומר מתי מותר לסטות מהתקנון. אני רוצה לדעת: האם יש שתי איכויות של סעיפים כהן? סעיף אחד הוא סעיף 62. המערך מוכן לקבל אותו, כשהוא חלק בלתי נפרד מתקנון הכנסת, אבל את סעיף 148 המערך רוצה היום לבטל.

מיכאל בריזר (המערך):
מה ההצעה?

יורם ארידור (הליכוד):
המערך רוצה למחוק מתקנון הכנסת את סעיף 148 —

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
הוא איננו מדבר על ההצבעה.

יורם ארידור (הליכוד):

— לבטל את סמכותה של ועדת הכנסת ולהתעלם מחלק חשוב מהתקנון.

תמר אשל (המערך):

זה על הדיון, זה לא על ההצבעה.

שלמה הלל (המערך):
על צורת הדיון.

אהוד אולמרט (הליכוד):
דיון כולל ההצבעה.

יורם ארידור (הליכוד):

זו אותה שיטה בדיוק — — —

שלמה הלל (המערך):

אפשר להצביע גם במחאות כפיים. חבל שוועדת הכנסת לא החליטה להצביע במחאות כפיים, כמו בכמה דמוקרטיות שאתם מכירים.

יורם ארידור (הליכוד):

זה מתאים כאמת למי שאיננו בטוח בעצמו. אני אינני יודע מה יהיה בהצבעה חשאית, אני אינני יודע מה תהיה התוצאה, וצריך יהיה לקבל את התוצאה שתהיה בהצבעה החשאית, תהיה אשר תהיה. אבל ממתי יש סעיף תקנון סוג א' וסעיף תקנון סוג ב'? זה מוכיר לי את ההמצאה החדשה שהמציא חבר הכנסת שחל, שלפיה רוב מ-120, הוא 60.

שלמה הלל (המערך):

מה עם ההמצאה שהמציא מרידור?

קריאה:

ועם ההמצאה שהמציא ארידור?

יורם ארידור (הליכוד):

וכן מתחילים לבוא ולומר ליושבי-ראש הכנסת שחתימות של 60 חברי הכנסת הן רוב, מכיוון שיש כביכול רק 119 חברי כנסת. כלומר, לפי השיטות שמוצעות היום לניהול הדמוקרטיה הישראלית מציעים למחוק, ראשית כול, סעיף מהתקנון, ואחר כך למחוק חבר הכנסת אחד ממניין חברי הכנסת, שישארו רק 119, וזאת 60 הופך לרוב. זאת זה, באים ואומרים, עושים בשם הדמוקרטיה.

יהודה חשאי (המערך):

אם אתה לא מאמין, תספור.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

הוא אמר: מן הנוכחים.

יורם ארידור (הליכוד):

כשאומרים — רוב של חברי הכנסת, זה רוב רק מהנוכחים?

אורה נמיר (המערך):

תמיד, אתה יודע.

יורם ארידור (הליכוד):

כשיש הצבעה — זה הרוב מהנוכחים, אבל כשסופרים את רוב חברי הכנסת — זה רוב של כל חברי הכנסת.

רני מילוא (הליכוד):

בחוקי-היסוד — זה 61.

מיכאל בריזר (המערך):

אדוני היושבי-ראש, מה ההצעה?

יורם ארידור (הליכוד):

אדוני היושבי-ראש, אינני מבין מה הפחד הזה מהצבעה חשאית.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

מה הפחד שלכם?

יורם ארידור (הליכוד):

עוד יותר, אינני מבין מה היא ההתנגדות להצבעה חשאית בשם הדמוקרטיה. באים ואומרים שאנחנו לא נדמה למשטרים מסוימים, אבל באותם משטרים, אילו היתה כהם הצבעה חשאית, אולי יכלה להיות תוצאה אחרת בבחירות שלהם. אינני אומר שהיום, בהצבעה חשאית, תהיה תוצאה שונה מההצבעה גלויה, אבל אם באמת לא היו הבטחות, אם באמת לא היו קניות, אם לא היו תהליכים חוזרים של מעשים שכבר נעשו בכנסת הזאת ושבועותם ניסה המערך להפיל את הממשלה בהודמניות קודמות, גם כן מתוך אי-ציות לצו הבחור ולהחלטתו, מה הפחד שתהיה הצבעה חשאית? אני אינני יודע מה יהיו התוצאות. יכול להיות שגם בהצבעה חשאית תהיה הצבעה בעד החוק, אבל נניח שבהצבעה חשאית לא תהיה הצבעה בעד חוק פיזור הכנסת, אז מה רוצה המערך — לסלף את רצון הרוב בכנסת? הרי אם התוצאה תהיה אותו דבר, מה אכפת להם אם תהיה הצבעה חשאית? אבל אם התוצאה תהיה שונה, אתם באים ואומרים: נסתיר מעיני העיבור את רצון הרוב בכנסת ולא ניתן לרוב בכנסת לבוא לידי ביטוי. או, זה דבר מדיני מאוד אם זוהי התוכנית של המערך להצלת הדמוקרטיה.

שמעון פרס (המערך):

יורם, אתה כבר הצלת פעם אחת את הכלכלה. די, למה לך להציל את הדמוקרטיה?

יורם ארידור (הליכוד):

אני מודה, חבר הכנסת מר פרס, שיש לי חלק מסוים בזה שאתה משמש היום בתפקיד יושב-ראש האופוזיציה. אשתדל לעשות ככול יכולתי שתמשיך בתפקידך.

שמעון פרס (המערך):
רוקנת את הקופה.

מיכאל בריזהר (המערך):
תביא עוד טלוויזיות?

רפאל סויסה (המערך):
הרסת את המדינה. תחבייש לך, לדבר ככה.

שמעון פרס (המערך):
לקחת מיליוני דולרים מהאמריקנים, מאות מיליוני דולרים.

יוסי שריד (המערך):
— — — איפה הם היום?

רוני מילוא (הליכוד):
איפה הכסף של בנק הפועלים?

שמעון פרס (המערך):
— — — תהיה עם קצת כבוד עצמי.

רוני מילוא (הליכוד):
איפה הכסף של בנק הפועלים, איפה? בשווייץ? באמריקה?

אורה נמיר (המערך):
בקרן תל-חי.

שמעון פרס (המערך):
גיבור גדול של המשק, הצלת את המשק.

רוני מילוא (הליכוד):
איפה הכסף הזה?

היו"ר מ' סבידור:
חבר הכנסת רוני מילוא.

רוני מילוא (הליכוד):
בשווייץ ובאמריקה, שם נחפש את הכסף של בנק הפועלים.

רפאל סויסה (המערך):
גמרתם למלא את הקופה של תל-חי? גמרתם?

היו"ר מ' סבידור:
חברי הכנסת.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
רוני, פורים נגמר. קי.

יורם ארידור (הליכוד):

אני מציע, אדוני היושב-ראש, לכבד שלושה דברים: לכבד, ראשית כול, את התקנון, וזה אומר — את כל התקנון על כל סעיפיו. שנית, אני מציע לכבד את החלטת ועדת הכנסת, וזה אומר לכבד את החלטת ועדת הכנסת גם אם היא לא מוצאת חן בעיני המערך. דבר שלישי, אדוני היושב-ראש: אני מציע לכבד את החלטת הרוכב בכנסת ולתת אפשרות לרוכב בכנסת להתבטא בהתאם להחלטת ועדת הכנסת בהצבעה חשאית.

היו"ר מ' סבידור:
חודה, חבר הכנסת רובינשטיין.

שמעון פרס (המערך):

אני רוצה לשאול שאלה.

היו"ר מ' סבידור:
את מ, אותי?

שמעון פרס (המערך):

כן. אני מבקש לשאול את יושב-ראש הכנסת, שאותו אני מאוד מכבד, האם יש איזה שהוא סעיף בתקנון, המורה שוועדת הכנסת יכולה לשלול את זכותם של 20% מחברי הכנסת לתבוע הצבעה שמי?

עקיבא גוף (הליכוד):
כן, סעיף 148.

שמעון פרס (המערך):
האם נתונה סמכות כזו בידי ועדת הכנסת? איפה זה כתוב, באיזה סעיף?

רוני מילוא (הליכוד):
סעיף 148.

דב שילנסקי (הליכוד):

— — —

היו"ר מ' סבידור:

אני אשיב. חבר הכנסת שילנסקי, אדוני סגן השר, אני שומע; ועכשיו אשמע גם את חבר הכנסת רובינשטיין, ואולי אחכים בעניין הרמת ידיים, הצבעה אישית, הצבעה סודית וכל השאר. רשות הדיבור לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שלטון כא ושלטון חולף, אבל עקרונות פרלמנטריים חייבים לשרת אותנו זמן ארוך. עניין ההצבעה החשאית של נבחרים הוכרע ברוב הפרלמנטים בעולם. אצטט מתוך הספר "Parliaments" — שהוצא לאור עליידי הארגון הבין-פרלמנטרי, אשר משלחת של הכנסת תצא בקרוב לוועידתו השנתית; הפרסום הזה סוקר את עניין ההצבעה החשאית בכל הפרלמנטים בעולם, והוא אומר את מה שבצעם ידוע לכל אחד: שיש הבחנה בין בוחר לבין נבחר. לבוחר חייבים לשריין את חשאיות ההצבעה, לנבחר — ההיפך הגמור מכך. מכיון שהוא חייב דין-יחשבון לנבחרים, אסור לו להצביע באורח חשאי. מתי מותר לפרלמנט להצביע באורח חשאי? כאשר הפרלמנט עצמו הופך מנבחר לבוחר. במקרה כזה הוא מייצג את הפונקציה הפרלמנטרית הרגילה של נבחרים. הנתונים דין-יחשבון לבוחרים, אלא הוא עצמו בוחר. למשל, הוא בוחר את נשיא המדינה בהצבעה חשאית. הוא בוחר את נציגי הכנסת לוועדה למינוי שופטים או דיינים. אז הוא בוחר כמו כל אודח רגיל. כתא הצבעה, ואז אין הוא חייב דין-יחשבון פומבי על בחירתו.

אבל לעומת זה, כאשר חבר הכנסת פועל כנבחר ציבור, הכלל הראשון החל עלי הוא אי-חשאיות. מדוע? מפני שקודם כול הוא חייב דין-יחשבון לבוחרים שלו. הוא חייב דין-יחשבון לבוחרים שלו, בין שמדובר בשיטה אזורית ובין שמדובר בשיטה שלנו, שכן הוא חייב לתת דין-יחשבון לבוחר, כדי שהבוחר ידע כיצד לשפוט אותו. זה סוד נשמתו של התהליך הדמוקרטי.

הספר "Parliaments" מספר, שבמדינות אחדות יש יוצאי דופן, כמו בלאוס, ברומניה או במדינות כמו אפגניסטן; אבל גם שם ההצבעה החשאית מוגבלת לקטגוריה מסוימת של נושאים.

הכנסת, שבשנותיה הראשונות לא היתה מודעת לעיקרון הברזל החוקתי הזה — שנבחר חייב דיווחשבון לבוחריו — כללה בטעות בתקנון שלה, עד לשנת 1975, הוראה שאפשרה הצבעה חשאית.

שר המדע והפיתוח י" נאמן:

— — —

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

הפרופסור נאמן, אני אשמע ממך שיעור בפיסיקה ולא אומר מלה.

שר התחבורה ח' קורפו:

למה רק בפיסיקה?

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

בהרבה דברים אחרים, בנושא זה הרשה נא לי להשימע את דברי.

אדוני היושב־ראש, בשנת 1975 הפנו כמה משפטנים, ואני כתובם, את תשומת לבם של ראשי הכנסת — אם אפשר להתבטא כך — לכך שבתקנון נכללה טעות, ושאינו כל אפשרות להחיל את עיקרון ההצבעה החשאית לגבי כל הצבעה רגילה. הכנסת — שמעולם לא השתמשה ולא העזה להשתמש בסעיף האנטי־דמוקרטי הזה — ביטלה את החוק הקודם וקיבלה תקנון חדש, והתקנון הזה מסדיר את ענייני ההצבעה.

אדוני היושב־ראש, אומרים לנו שבועות סעיף כללי וסתמי — המדבר על דיון, לא על הצבעה, שכן סעיף 148 מדבר על "הכנסת לא תדון" וכו' — אפשר לבטל את החוק הספציפי, המעוגן בנהגים הדמוקרטיים, אשר קובע איך תצביע הכנסת, אם זו ההצבעה, מחר תוכל ועדת הכנסת ברוב מקרי — והרי בוועדת הכנסת אין אפילו חובת קוורום — לקבוע, שהסעיף בתקנון המדבר על הצבעה בהרמת ידיים גם הוא בטל, ויצביעו במחיאות כפיים. האם נקבל פירוש מעוות, פרברטי, כזה של תקנון הכנסת, שארבעה חברי ועדת הכנסת יבטלו את סמכותו של היושב־ראש לקבוע את תוצאת ההצבעה?

אבל יש דבר יותר גרוע מזה: כמה מבקשים לשכנע אותנו להפר את העיקרון האוניברסלי — הקיים בכל הפרלמנטים בעולם — שנבחר אחראי לפני בוחריו: באיזה עניין? בעניין האחרון שלגביו מותר להצביע בהצבעה חשאית. אומרים לנו: הבה נפנה ליצר של חבר הכנסת הבודד, החושש מבחירות חדשות והרוצה לשבת בכנסת עוד שנה וחצי — אני משוכנע שאין חבר הכנסת כאלה — ונשתמש ביצר האפל הזה, המנוגד לחובתו הציבורית, המפלגתית והפוליטית, ונביא לכך שהוא יצביע בגנבה שלא לפזר את הכנסת.

מרס גלזר־תעסה (הליכוד):

אין כאלה.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

רבותי חבר הכנסת, בשום פרלמנט אין תקדים לדבר מסוג זה. כרוך הפרלמנטים בעולם הכנסת יכולה לפזר את עצמה בהחלטה פשוטה, וכשום מקום לא העלה איש על דעתו את הרעיון הנואל והנתעב להפר את הכלל הדמוקרטי הזה על־ידי פנייה ליצרים האפלים והאגואיסטיים של חברי הכנסת, כדי להרוס את יסוד היסודות של הדמוקרטיה. אני פונה אל חברי הכנסת, ובמיוחד אל היושב־ראש שאני מוקיר ומכבד אותו, שלא יתן ידו לתכסיס הזה, אשר כבר הוריד את קרנה של הדמוקרטיה, שכולנו מצוירים על שמירתה. תודה רבה.

יצחק זייג (הליכוד):

כאנגליה רק ראש ממשלה יכול — — —

שר התחבורה ח' קורפו:

האם להעביר חבר הכנסת מסיעה לסיעה זה לא ניצול יצרים אפלים?

היו"ר מ' סבידור:

חברי הכנסת, היושב־ראש שלכם לא המליץ בפני איש — חלילה — להשתמש בסעיף 148, אלא להיפך: שנית, אומרים לי שאין זה בסמכותי, בשום מקום, לסתור החלטה של ועדת הכנסת: שלישית, יש פה סכך מסוים, וחלק מהטיעונים שהושמעו הם בכל זאת טיעונים רלוונטיים, וההצבעה הזאת היא הצבעה לא רק על עצם העניין — האם יהיו בחירות — אלא היא הצבעה שיכולה גם לקבוע תהליכים מסוימים לעתיד לבוא. אין לי אלא להצטרף לשני מוכרח להודקק להחלטות עם סגני יושב־ראש הכנסת במעמדו של היועץ המשפטי, ועל כן אני מכריז עכשיו על הפסקה. תודה.

(הישיבה נפסקה בשעה 21:10 ונתחדשה בשעה 22:30)

היו"ר מ' סבידור:

חברי הכנסת, אני מחדש את הישיבה.

חברי הכנסת, לפני שאני שומע פה הצעות חדשות, אני מבקש להבהיר את עמדותי. לאחר החלטות עם הסגנים, עם היועץ המשפטי לממשלה ועם היועצים המשפטיים של הכנסת, הגעתי למסקנה — — —

מאיר כהן־אבידב (הליכוד):

אני מבקש.

היו"ר מ' סבידור:

האם אתה רוצה למסור הודעה לפני שאני מודיע?

שמעון פרס (המערך):

שמע קודם את ההודעה.

היו"ר מ' סבידור:

סגן יושב־ראש הכנסת, בבקשה.

אם כן, אין חולקין על הסמכות המוקנית על־פי סעיף 148 — שזה פירוש התקנון לתקדימים — שאכן ניתן לוועדת הכנסת, על־פי הכתוב, ובכלל זה על־פי בג"ץ — לקבוע לא רק סדרי דיון, אלא גם סדרי הצבעה. כמובן, לא היה תקדים בתולדות הכנסת לכך שעניינים, מסוג זה העומד על סדר־היום, העיבו או האפילו על האמור בסעיף 62, אשר על כן יש פה התנגשות בין עניינים ערכיים כסיסים, המוגדרים בסעיף 62, לבין האמור בסעיף 148, הנותן לוועדת הכנסת את הסמכות להחליט על סידורים שונים מאלה הכתובים בתקנון.

אני, כיושב־ראש הכנסת, אינני חושב שבתקופתי צריך להיווצר תקדים מסוג זה בנושא כזה, מה גם שחלק גדול בבית — לא אני הרוכ, אבל כמעט הרוכ בבית — אומר לי שהוא רוצה לפעול על־פי סעיף 62(ב), לכן, בטרם אשמע הצעות אחרות — אם אומנם לא יגיעו כל הצדדים לאיזו שהיא מסקנה, או שלא יסירו את ההצעה, וכדי שלא אני אפסוק שאני מבטל החלטת הכנסת — אודקק לומר: אני רואה בתחלפת ועדת הכנסת התורה למלאיה לערוך הצבעה חשאית.

שר האנרגיה והתשתית י" מודעי:

אין פרשנות כזאת.

היו"ר מ' סבידור:

אני מאוד מעריך את כל מי שיש לו דיפלומה של עורך־דין, אבל אני מסתמך על ישיבה ועל ייעוץ לעומק שאני קיבלתי.

שר האנרגיה והתשתית י' מודעי:
של היועץ המשפטי לממשלה.

שר הבריאות א' שוסטק:

היו"ר מ' סבירור:

אדוני שר הבריאות, סדרי ההצבעה במליאה ואינטרפרטציה או פירושים לחקנון — לאחר הצעות שונות — הם עדיין בידי יושב-ראש הכנסת, ואני מבקש לתת לי לנהל את הישיבה. בבקשה, חבר הכנסת בן-מאיר.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, לאור ההחלטה שלך, כפי שהבעת אותה כאן: שהכנסת כולה חצטרך להכריע בין שתי הצעות, אני רוצה להציע לכנסת — ולאחר ששוחחתי נדמה לי שאני מציע זאת על דעת כל חלקי הבית — שנסיים את היום הארוך לכבודה של הכנסת, ונתאחד כולנו על הצבעה גלויה, ושלא נעמיד את העניין להצבעה. בהסכמת כולם נתאחד על הצבעה גלויה, וזה יהיה לכבודה של הכנסת על כל חלקיה ולכבודה של הדמוקרטיה הישראלית.

מנחם הכהן (המערך):

כל הכבוד.

רוני מילוא (הליכוד):

שלא להצביע הצבעה חשאית זו פחדנות. חבר הכנסת בן-מאיר.

היו"ר מ' סבירור:

רשות הדיבור לחברת הכנסת גאולה כהן. חברת הכנסת גאולה כהן, נשי למיקרופון.

גאולה כהן (התחיה):

עם כל הכבוד להחלטת ועדת הכנסת, ועם כל הכבוד גם להצבעה חשאית — שלדעתי גם היא לגיטימית — אני מצטרפת להצעתו של חבר הכנסת בן-מאיר, ומציעה שהכנסת כולה תסיים היום את המושב בהצבעה גלויה על הבחירות.

היו"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת אהוד אולמרט, בבקשה.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להעלות הצעה רומה. אני רק רוצה לומר משפט אחד של הנמקה. על-פי מיטב הבנתנו, מבחינה משפטית, עם כל הכבוד לפרשנויות שנשמעו כאן, סעיף 148 הוא סעיף לא טוב. סעיף לא סימפטי. סעיף זה קיים בתקנון הכנסת הרבה מאוד שנים, הרבה לפני שהליכוד היה בקואליציה ובשלטון.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

צריך לבטל אותו.

אהוד אולמרט (הליכוד):

הרשו לי, לא באתי להתווכח.

סעיף 122, במתכונת הקודמת של התקנון, מאז ומעולם השתמשו בו, והוא, לפי מיטב הבנתנו אכן יכול לכפות שינוי בנוהל על פני כל סעיף אחר. לפי דעתנו, ההחלטה של ועדת הכנסת, מבחינה משפטית, אכן חייבה החלטה כזאת של היושב-ראש, להנהיג הצבעה חשאית.

אבל, הואיל ויושב-ראש הכנסת סבור אחרת, אדוני היושב-ראש, והואיל ועל-פי סעיף 149(א), כאשר התעורר ספק בוויכוח בזמן הדיון במליאה על פירוש התקנון הסמכות הסופית והמחלטת נתונה ליושב-ראש הישיבה — הצעתי היא, אדוני היושב-ראש, שלא תועמד הצעה זאת להצבעה.

היו"ר מ' סבירור:
אני מבקש לתת לי את האפשרות להתבטא.

אני מבין שיש הצעות לסדר עוד לפני שאחליט כיצד אני רוצה לנהוג: אבל העמדה שלי בסוגיה הזאת היא, שאם אני רוצה להשתמש בסעיף 53 — והיו הצעות לסדר שביקשו ממני לפעול כך או כך — לאחר החלטת ועדת הכנסת, לא אני אהיה האיש שיבטל את החלטת הכנסת.

קריאה:

את החלטת ועדת הכנסת.

היו"ר מ' סבירור:

סליחה, את החלטת ועדת הכנסת. המליאה.

שר האנרגיה והתשתית י' מודעי:

אין לה סמכות.

היו"ר מ' סבירור:

כמובן, עדיף היה שלא נגיע כלל להצבעה נגד החלטת ועדת הכנסת. מכיוון שבדרך כלל החלטת ועדת הכנסת היא סופית: אבל פה יש איזו שהיא התנגשות חשוכה, הצריכה לקבוע חקרים.

שר האנרגיה והתשתית י' מודעי:

רוני מילוא (הליכוד):

איזו התנגשות ישנה כאן? היועץ המשפטי לממשלה קבע שזה בסמכותה של ועדת הכנסת.

היו"ר מ' סבירור:

חברי הכנסת, אינני יכול להתעלם מהעובדה שעל שולחני מונחות חתימות של 60 חברי הכנסת המבקשים לפעול לפי זה.

עקיבא נוף (הליכוד):

היו"ר מ' סבירור:

אני מבקש שתשב.

חברי הכנסת, האם אתם רוצים לומר שבהחלטה בעניין זה גורלי, כה חשוב, רוב כוועדת הכנסת יכפה את רצונו על הבית הזה, על המליאה?

רוני מילוא (הליכוד):

על-פי התקנון, ועדת הכנסת — — —

שר החקלאות פ' גורפס:

מיכאל דקל (הליכוד):

היו"ר מ' סבירור:

לא אני אכפה, אתם ביחד תכפו.

רוני מילוא (הליכוד):

היו"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת בן-מאיר, האם יש לך הצעה אחרת? בבקשה.

רוני מילוא (הליכוד):

אין חקרים כזה. גם היועץ המשפטי קבע שוועדת הכנסת מוסמכת לכך.

שר האנרגיה והתשתית י' מודעי:
אדוני היושב־ראש, לכן אני תמה על הספקות ועל ההתלבטויות שיש לך אישית. על-פי הדברים שהצגת לכנסת כפתת הישיבה הזאת, אמרת שאתה מקבל את הקביעה של ועדת הכנסת. הוספת ואמרת לבית: אילו היו 61 חתימות, לא היית מקבל אותן, היית שוקל.

לכן, אם אתה תקבל את ההצעה לפסוק לפי סעיף 149 — אתה כבר פסקת. אם לא תקבל את ההצעה לפסוק לפי סעיף 149 — אין לך ניגוד בין ההצעות שיתקבלו, לפי עניות דעתי, שייצור תקדימים הסותרים סדרי עבודה יסודיים של הבית, דהיינו חלוקת סמכויות בין הבית לוועדותיו.

אני רוצה להתייחס לחוכמה הזאת, שקבעה שבכנסת יש רק 119 חברים. הייצוג בוועדות נעשה לפי מפתח של 120 חברים. חברי הוועדות הם נציגי הבית במלואו. אם יש ספק — הם רוב של חברי הבית, כפי שנשלחו הנציגים לוועדות.

לכן, אדוני היושב־ראש, נרמה לי, עם כל הכבוד לקבלת ייעוץ מיועצים משפטיים — וביניהם היועץ המשפטי של רשות אחרת במדינה, רשות שונה לחלוטין מהרשות המחוקקת — לפי דעתי, אדוני היושב־ראש, לא צריך להסתכן בפסילת קביעה של המוסד המוסמך בבית הזה לקבוע כעניינים פרוצדורליים, דהיינו — ועדת הכנסת. חודה.

היו"ר מ' סבידור:

חודה. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, אני מבקש מיושב־ראש הכנסת להראיל הפעם ולא לפעול לפי סעיף 149. כל כך למה? — לפנינו, חבר הכנסת אולמרט, סעיף 149(א), ושם אכן כתוב — לאמור: "התעורר בשעת הדיון בכנסת ספק בפירוש הוראה מהוראות התקנון או התקדימים, יכרע יושב־ראש הישיבה, והכרעתו באותה ישיבה תהיה מחייבת".

אבל יש סעיף (ב), האומר: "הרשות כידי חבר הכנסת — כל חבר הכנסת — תוך 15 יום אחרי הישיבה, לערער על הפירוש שניתן על-ידי יושב־ראש הישיבה לפני ועדת פירוש, המורכבת מיושב־ראש הכנסת ושמונה חברי כנסת, שייבחרו על-ידי ועדת הכנסת".

וסעיף (ג) — "החלטת ועדת הפירושים תהיה סופית".

על רקע מה שקרה כאן היום, אני חושש כי אותה ועדת הכנסת, אשר החליטה ברוב קולות לערוך כאן הצבעה חשאית, שאין לה תקדים בתולדות הפרלמנטריזם, תקבל את הערעור של אותו חבר הכנסת, ותמנה שמינייה כזאת שתבטל את הכרעתו של יושב־ראש הכנסת.

לפיכך אני מבקש ממך, אדוני היושב־ראש, — — —

אהוד אולמרט (הליכוד):

זה לא משנה את ההצבעה.

שבח וייס (המערך):

סליחה, אני לא הפרעתי לך, חבר הכנסת אהוד אולמרט.

אהוד אולמרט (הליכוד):

שאלה.

שבח וייס (המערך):

לא. סליחה.

על רקע הניסיון של הישיבה הזאת, אני מבקש ממך, אדוני יושב־ראש הכנסת, שלא תיטול על עצמך אחריות כזאת, אשר

ועל-ידי כך ייווצר תקדים של מליאת הכנסת בעניין שעל-פי התקנון אינו מסור לסמכותה, אלא שיושב־ראש הכנסת ישמש בסמכותו לפי סעיף 149(א) ויפסוק כפי הבנתו.

אדוני היושב־ראש, אני רוצה לומר, שאני יודע מראש שהיושב־ראש עומד לפסוק — כפי שהיושב־ראש אמר — בניגוד לעמדה שאני חושש שהיא עמדה נכונה. אבל אני חושש שכולנו מצווים לפעול על-פי התקנון. הואיל וסעיף 149 נותן את הסמכות הזאת ליושב־ראש — אני חושש שזה יהיה מכובד יותר. נאה יותר, שהיושב־ראש יפעיל את סמכותו. אנחנו נכבד את החלטת היושב־ראש, אף שאנחנו משוכנעים שמבחינה משפטית זה שיקול דעת מוטעה, בנסיבות העניין. תודה, אדוני.

היו"ר מ' סבידור:

אני מתכבד לתת את רשות הדיבור לשר מודעי.

שר האנרגיה והתשתית י' מודעי:

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, אינני מרבה להשתתף בדיונים פרוצדורליים בבית, אבל כאשר אני רואה את המבוכה השוררת בתהליך הקביעה על פרוצדורה כעבורת הכנסת, אינני יכול להחריש כחבר הכנסת, לא כחבר ממשלה.

יוסי שריד (המערך):

65%

שר האנרגיה והתשתית י' מודעי:

אילו עמדו לפנינו שתי קביעות נוגדות, הייתי מבין שיכול להתעורר הספק, אבל על-פי תקנון הכנסת, לא הפירושים, אין שום ניגוד בין החלטת ועדת הכנסת לבין משאלם של 60 חברי כנסת.

מה ביקשו 60 חברי כנסת? — הצבעה אישית. מה החליטה ועדת הכנסת? — הצבעה אישית חשאית. איפה הניגוד?

מעניין אתכם לצחוק. אתם מבקשים להיצמד לתקנון. בבקשה, להראות לי בתקנון.

משה שחל (המערך):

— — — כתוב הצבעה אישית וגלויה — — —

שר האנרגיה והתשתית י' מודעי:

סליחה, אתה יודע מה כתוב. אני שמעתי מה שאמר היושב־ראש.

יוסי שריד (המערך):

כפרלמנטר יש לך 95%.

שר האנרגיה והתשתית י' מודעי:

סליחה, עכשיו אני מדבר. אדוני, עכשיו אני מדבר. אם אתה רוצה לפגוע — — —

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת יוסי שריד, אבקש שלא לפגוע. אני מבקש שתחזור כך מההערה.

יוסי שריד (המערך):

אני חוזר ב.

שר האנרגיה והתשתית י' מודעי:

על כל פנים, 50% הם פחות מ-95%, וגם לזה לא הגעת. היה זהיר בדברך, ואל תתחכם.

יוסי שריד (המערך):

הייתי זהיר מאוד, אחרת הייתי אומר 100%.

שר הפנים י' בורג:
או מה אתה מפחד?

שבח וייס (המערך):

שר הפנים י' בורג:
רגע, הורש לי.

הרי המגמה שבאה לידי ביטוי גם בדבריו חבר הכנסת בן-מאיר וגם בדבריו חברת הכנסת גאולה כהן היא שלא — אומר את זה בפשטות — לא נשפשוף את התרמומטר. חלמידיים בבית-הספר, שרוצים לקבל יום חופשה — משפשופים את התרמומטר או שמים גפרור מתחת לתרמומטר, ומקבלים חופשה.

קריאה:

איך אתה זוכר את זה?

שר הפנים י' בורג:

היות שהייתי מורה בגימנסיה הרצליה, אני יודע את זה.

אני אומר, חבר הכנסת שבח וייס, בכל השבח לך: היום הסעיף 149(ב) איננו אקטואלי. למה להעסיק את הכנסת בדבר שאינו אקטואלי ושלא יודע אם יהיה אקטואלי?

שבח וייס (המערך):

כדי למנוע הפתעות.

היו"ר מ' סבידור:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת עקיבא נוף, ואחריו — לחבר הכנסת מאיר כהן-אבידב, ואחריו — אחרון יהיה חבר הכנסת ברמן.

עקיבא נוף (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בלי להתייחס לטיבו או לאי-טיבו של סעיף 148 — הוא נמצא בתקנון זה שנים רבות — אלא רק מבחינה משפטית גרידא, אין כל סתירה בין סעיף 148 לסעיף 62, משום שסעיף 62(ב), דהיינו החתימות שעליהן מבססים חברים מסוימים את דרישתם, מתחיל להיכנס לתוקף רק אחרי שהוחלט אם ההצבעה תהיה חשאית או, גלויה. אם ההצבעה גלויה — אזי יש אפשרות שהיא תיעשה בהרמת ידיים או על-ידי כך שתהיה הצבעה אישית. אבל קודם כול, צריך להכריע בשאלה האם ההצבעה תהיה גלויה או חשאית. ההחלטה הזאת כולה נתונה בידי ועדת הכנסת, והיא פסקה כפי שהיא פסקה. לכן, כל נושא החתימות שאחזק מתייחס אליו — עדיין הוא ביצה שלא נולדה, ואינו רלבנטי כלל. תודה.

היו"ר מ' סבידור:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מאיר כהן-אבידב, ואחריו — לאחרון הנואמים, חבר הכנסת יצחק ברמן. אחר כך אני אחליט.

מאיר כהן-אבידב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ככל חוק יש חוק פרוצדורלי ויש חוק רגיל. ועדת הכנסת מופקדת על הפרוצדורה של הכנסת, ולא הכנסת עצמה. כל ייעול ענייני הבית הוא מתפקידה של ועדת הכנסת בלבד.

שולמית אלוני (המערך):

מאיר כהן-אבידב (הליכוד):

הרשי לי. אני מבקש, חברת הכנסת אלוני, שלא להפריע לי.

ואתו רוב, שניסה לעשות מה שהוא ניסה בוועדה, יבטלה, אלא חן לנו — — —

שר התחבורה ח' קורסו:
הוא לא יכול.

רוני מילוא (הליכוד):

היועץ המשפטי לממשלה אמר שזה בסמכות הרוב — — —

שבח וייס (המערך):

סליח לי, חבר הכנסת רוני מילוא, לפי סעיף 149(ב) — — —

רוני מילוא (הליכוד):

— — — כבר לא טוב בשבילך.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אתה טועה. חבר הכנסת שבח וייס, אתה טועה.

שבח וייס (המערך):

לפי סעיף 149(ב) אפשר לערער, והוועדה — — —

רוני מילוא (הליכוד):

היועץ המשפטי לממשלה אמר שלפי סעיף 148 אפשר לקבל את ההחלטה.

שבח וייס (המערך):

זה סיפור אחר.

אני מבקש לערוך הצבעה, כפי שאכן התכוונת לעשות, כדי שזאת תהיה החלטה סופית וחד-משמעית, מחסום בפני פריצת הגדר של הדמוקרטיה הישראלית.

היו"ר מ' סבידור:

אדוני שר הפנים, בבקשה.

רוני מילוא (הליכוד):

מפחדים מהצבעה חשאית. איפה המוסר שלכם?

שבח וייס (המערך):

הפרופסור רובינשטיין הסביר לך יפה מאוד.

היו"ר מ' סבידור:

שר הפנים, בבקשה.

שר הפנים י' בורג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביקשתי רשות הדיבור, כדי לדבר נגד הצעתו של חבר הכנסת שבח וייס. שהיתה מכניסה אותנו לוויכוח על ביצה שלא נולדה.

מה ההבדל בין (א) לבין (ב), בנוגע לסעיף 149? — סעיף 149 קובע שהיושב-ראש הוא הקובע.

לפי ההצעות ששמענו מפי חבר הכנסת בן-מאיר — ונדמה לי שגם מפי חברת הכנסת גאולה כהן, ואולי עוד חברים — הרי הדבר הזה מקובל, לא הולכים לשנותו ואין הולכים לערער על סעיף 149 (א).

עכשיו בא חבר הכנסת שבח וייס — כפי שאמרתי על ביצה שלא נולדה — ואומר — אולי הוא כבר יודע מי הוא האיש, איזה הוא האיש צורר היהודים — שיכול להיות מישור, אשר ישתמש בסעיף 149 בתוך 15 ימים אחרי ההצבעה הזאת, כדי לערער.

שבח וייס (המערך):

יכול להיות, היו"ר בורג.

שנוצר, וגם מפני נימוק אחר, השאלה המהותית בעד או נגד הצבעה חשאית איננה פשוטה כל כך, כפי שכמה חברים ניסו להראות. זה לא עניין של שחור ולבן, יש מדינות שבהן אין מקום להצבעה חשאית. בארצות-הברית, למשל, הסנאט אחראי רק כלפי עצמו ובחוריו. במדינה שבה שולט העיקרון של משמעת סיעתית אין ערך להבדל הזה, מפני שחבר הכנסת המצוי מקבל את ההוראה ומצביע לפיה, ולא לפי הכנתו והכרתו. לכן כל ההבדל הזה בין הצבעה חשאית להצבעה גלויה הוא הבדל שבדיבור, עניין דקלרטיבי, אבל אין לו ערך מעשי במדינת ישראל.

לכן אני חוזר ואומר: הבה לא נטיל על היושב-ראש, אני טוען יותר מזה: במקום שיש משמעת סיעתית כזאת, אין צורך ב-120 חברי כנסת. מוטב שכל סיעה תשלח שני נציגים לכנסת. הם יבואו ויראו איזה אחוז הצבעה הם קיבלו, ולא יהיה צורך לשלם משכורת ל-120 חברי הכנסת. אבל זוהי שאלה אחרת. לא אכנס אליה. כדי לא להסתבך בכל השאלות האלה אני מציע שנקבל את הצעתם — — —

יוסף רום (הליכוד):

חבר הכנסת ברמן, האם אפשר לשאול אותך שאלה? לו המצב היה כאמת כזה, שכל חברי הכנסת היו מיצגים את מפלגותיהם כפי שנבחרו, אז היה מקום לאחריות כלפי הבוחרים. אבל היות שיש בין חברי הכנסת אנשים שפעלו בנידון לרצון בוחרים, בוודאי שיש מקום לבחירות חשאיות, ושכל אחד יוכל להתייחד עם עצמו.

יצחק ברמן (הליכוד):

לא ניכנס לבעיה מי פועל לפי רצון הבוחרים, האם מי שעומד על המצע שלפיו קיבלה הסיעה שלו את הקולות של הבוחרים או מי שנכנע להחלטות המנגנון, המתעלם מן המצע. לא ניכנס לנושא הזה. יש פילוסופיה סטליניסטית שלפיה מה שקובע הוא המנגנון, ריש מסורת דמוקרטית שבה קובע המצע. אבל לא ניכנס לשאלה הזאת.

לכן, כדי שלא להסתבך בכל השאלות האלה, נקבל את הצעתם של חברי הכנסת גאולה כהן ויהודה בן-מאיר, נימנע מן הצורך בהצבעה בכנסת ונצביע בהצבעה גלויה.

היור"ר מ' סבידור:

לפני שאתה יורד: האם אתה אומר לי, שאני יכול לבטל את החלטת ועדת הכנסת מבלי להצביע, אלא על סמך מה שהם הציעו?

יצחק ברמן (הליכוד):

לא, לא. אינני רוצה — — —

היור"ר מ' סבידור:

רגע, קיבלתי מוועדת הכנסת, עלי-פי סעיף 148, החלטה שאני רואה בה היתר. האם אתה אומר לי, שיש לי הסמכות לבטל את החלטת ועדת הכנסת?

יצחק ברמן (הליכוד):

אני אומר, שלפי סעיף 149 יכול להיות שכן. אינני רוצה להיכנס לשאלה זו. אני גם אינני מותח ביקורת על ההחלטה להביא ואת להחלטת הכנסת. אני לא אומר שזה פסול; במפורש לא. אני אומר, שלאור הנסיבות אין זה הוגן להטיל על היושב-ראש להחליט, לפי סעיף 149, אם-כי יש מקום לומר שזה חוקי. ולכן הייתי מציע, שלא יכנס היום לכל הסבך הזה. זוהי בעיה מאוד מסובכת מכל הבחינות. זוהי הסיבה שבגללה אני מצטרף לבקשתם של חברי הכנסת גאולה כהן ויהודה בן-מאיר, שנימנע מן הוויכוח הזה ונסכים — ללא הצבעה — על הצבעה גלויה.

לכל ועדה יש תפקידים שלה, והם מוגדרים. ועדת הכספים מחליטה החלטות מסוימות, שאינן מובאות לכנסת, ואיש איננו מערער עליהן. הן מתקבלות ברוב דעות. אותו דבר — בוועדות אחרות. ועדת הכנסת מופקדת על הפרוצדורה, והיא היא המחליטה.

ממה נפשך, האם אפשר שלגבי החלטה שתתקבל בוועדת הכנסת כל חבר הכנסת יבוא ויאמר: יש לי הצעה לסדר, אני מבקש להעמיד אותה להצבעה.

אנחנו, חברי המהמערך, גורמים לכך. אתם שרוצים לשמור על הסדר, אתם שאינכם רוצים ליצור תקדימים — זה התקדים המסוכן ביותר, כי בכל פעם שתהיה החלטה של ועדת הכנסת, אני מודיע לכם, אני אקום כאן במליאה ואומר: יש לי הצעה לסדר, אני מבקש להצביע. חברי הכנסת, זה לא תקין. זה לא מינהל תקין. אם אתם שומרים על המינהל התקין — זה לא מינהל תקין. זו איננה דרך תקינה לנהל את הישיבות.

שבח רייס (המערך):

כל אינדינט — — —

מאיר כהן-אבידן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, היועץ המשפטי אמר במפורש וקבע מפורשות: לא רק התרה. מה היא התרה? הוא קבע מפורשות, שוועדת הכנסת היא היא המחליטה, היא רשאית להחליט, לפי סעיף 148, והיא קבעה כפי שהיא קבעה. אלא מה? פה רשם הוא ניסה לומר, שהיות שהעניין הזה הוא משמעותי אז — — — מי קובע שהעניין הזה הוא משמעותי ולא דבר אחר? בעיני דבר אחר יכול להיות משמעותי לא פחות מהחוק הזה. או כל דבר, אדוני היושב-ראש, כל החלטה של ועדת הכנסת תובא למליאה להצבעה? אנחנו נשבש את כל עבודת הכנסת. מי שרוצה בעבודה תקינה של הכנסת חייב ללכת לפי החלטות ועדת הכנסת.

היועץ המשפטי אמר לך במפורש שהסמכות בידך. אם יש 60 או 62 או 70 חתימות — בידך היא הסמכות לקבוע. ועדת הכנסת החליטה: יש הצעה לסדר, ואתה יכול לומר: רבותי, אני מצטרף, ועדת הכנסת החליטה, אני מקבל את ההחלטה שלה. השיקולים הם שלך. השיקולים הם בידך. אינני יכול להחליט מה תהיה החלטה שלך. אני רק מבקש לומר: אל תיצור תקדים. חברי הכנסת מהמערך אמרו שאל ניצור תקדימים. אתה עלול ליצור תקדים, שיהיה תקדים רשום. כתקנון, שונלל לערער על כל תקנה של ועדת הכנסת, וזה מסוכן מאוד. תגרום בכך לשיבוש עבודתה התקינה של הכנסת.

אריאל יאנישטיין (הליכוד):

האם אתה אומר בזה, שבדבר היועץ המשפטי לפני שעה הובנו בצורה שונה?

היור"ר מ' סבידור:

תודה. חבר הכנסת יצחק ברמן.

יצחק ברמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להצטרף לבקשתם של חברת הכנסת גאולה כהן ושל חבר הכנסת יהודה בן-מאיר להימנע מהצבעה על אופן ההצבעה, ולהסכים, בלא הצבעה, להצבעה גלויה. אנמך.

ראשית, אינני חולק, ודאי שלא, על הסמכות שניתנת לוועדת הכנסת לפי סעיף 148. סעיף שאולי הגיע הזמן להוציאו מן התקנון. זהו סעיף שכל פעם שהייתי נתקל בו הייתי רואה בו ניגוד וסתירה לכל עצם היעיון של תקנון. אבל הוא קיים, ואין טעם להכחיש את קיומו ולהתעלם ממנו; אבל לרגל המצב

אנחנו מצביעים על ההצעה להתפוזות הכנסת העשירית, שהוגשה על-ידי חברי הכנסת שמעון פרס וכדומה. האם אתם רוצים, שעכשיו — בשעה מאוחרת זו — אתחיל לקרוא את כל השמות? אנחנו מצביעים.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק שפ"ד: הצעת חוק התפוזות

הכנסת העשירית, התשמ"ד — 1984,

לדיון מוקדם בוועדה — 61

בעד ההצעה להסיר את הצעת

החוק מסדר-היום — 58

ההצעה להעביר את הצעת החוק שפ"ד, הצעת

חוק התפוזות הכנסת העשירית.

התשמ"ד — 1984, לדיון מוקדם בוועדת

החוקה, חוק ומשפט, נתקבלה.

היו"ר מ' סבירור:

ברוב של 61 קולות לעומת 58 קולות הוחלט להעביר את הצעת החוק שעליה הצבענו עכשיו לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכניסה לקריאה ראשונה.

מאיר כהן-אבידב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לוועדת הפנים,

היו"ר מ' סבירור:

למה בחרו המונים? מי שחרר אתכם? אנחנו עוברים להצבעה על הצעת החוק של חברי הכנסת צ'רלי ביטון, מאיר חילנר, חופיק ויאר וחופיק טובי.

עקיבא גוף (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש תקנון.

היו"ר מ' סבירור:

אני מבקש ממך, כל חוקי הבחירות הועברו לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

עקיבא גוף (הליכוד):

אני מבקש להעביר לוועדת הכנסת.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק שפ"ח: הצעת חוק התפוזות

הכנסת העשירית, התשמ"ד — 1983,

לדיון מוקדם בוועדה — 60

בעד ההצעה להסיר את הצעת

החוק מסדר-היום — 58

ההצעה להעביר את הצעת החוק שפ"ח:

הצעת חוק התפוזות הכנסת העשירית.

התשמ"ד — 1983, לדיון מוקדם בוועדת

החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר מ' סבירור:

גם הצעת חוק זו עברה ברוב של 60 קולות מול 58. אנחנו מצביעים עכשיו על הצעת החוק של חבר הכנסת אהרן אבוחציר.

היו"ר מ' סבירור:

הצעה לסדר לשך הפנים.

שר הפנים י' בורג:

הצעה לסדר.

היו"ר מ' סבירור:

אדוני שר הפנים, שוב הצעה לסדר? כל ההצעות לסדר אינן נותנות תשובה לשאלה התכליתית שלי.

שר הפנים י' בורג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביקשתי את רשות הדיבור כדי להבהיר עניין אחד, ואני מקווה שכתוצאה מההבהרה יתקבלו דברי חברי הכנסת בן-מאיר, גאולה כהן ויצחק ברמן על דעת כולנו.

ההחלטה — כך אני מפרש — של ועדת הכנסת עומדת בזכות עצמה; היא אינה מחייבת להצביע כך, אלא היא מרשה להצביע כך. ברם, אם חלק גדול של הבית — ובכלל זה אלה שהיו קודם בדעה אחרת — ברעה שאפשר להצביע בהצבעה גלויה, אין בזה לא שינוי של התקנון, ולא פגיעה — או פגיעה — בהחלטת ועדת הכנסת, אלא אנחנו אומרים: יפה שהם החליטו. לדעתנו הם צדקו, אבל אם אנחנו יכולים להשיג החלטה כמעט פה אחד — זה עדיף.

לכן, אם היו כאלה שדיברו בזכות שתי-עשרה שנים שהם נמצאים כאן, אני — משום עינא בישא — רוצה לומר שאני שלוש-יחמש שנה כאן, ואני חושב שבעניין ההחלטה של ועדת הכנסת, אם החברים אשר ביקשו אותה אינם רוצים בה — אפשר בהחלט להחליט לפי סימן א' ולא לפי סימן ב', כדעת היושב-ראש.

היו"ר מ' סבירור:

על-פי הצעתו הטובה של שר הפנים, אני קובע שההצבעה תהיה גלויה. יש לי עכשיו שאלה למציעים בעניין ההצבעה השמית. האם ההצעה עומדת בעינה?

שמעון פרס (המערך):

נבקש שני מונים.

היו"ר מ' סבירור:

האם אתם מסיים את ההצעה?

מנחם כהן (המערך):

כן.

היו"ר מ' סבירור:

האם אני יכול לשאול את הבית — בלי הצבעה — האם רוצים להצביע את כל שלוש ההצעות יחד?

שמעון פרס (המערך):

יחד.

יצחק ברמן (הליכוד):

אני מבקש להצביע רק בעד הצעה אחת.

מנחם כהן (המערך):

שהיה לחוד.

שמעון פרס (המערך):

בנפרד.

היו"ר מ' סבירור:

נצביע על כל אחת מההצעות בנפרד. אני מזמין את חברי הכנסת מיכה רייסר ואורי סבג — שני אנשים הנוסעים מפעם לפעם למתעצת אירופה מטעם הכנסת — שהם יהיו המונים.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת
 החוק שכ"ח: הצעת חוק התפוזרות
 הכנסת העשירית, התשמ"ג — 1983,
 לדיון מוקדם בוועדה — מיעוט
 בעד ההצעה להסיר את ההצעה
 מסדר-היום — רוב
 נמנעים — מיעוט
 ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום
 נתקבלה.

היו"ר מ' סבידור:
 ברוך קולות הוחלט שלא להעביר את הצעת החוק הוואת
 לוועדה.
 הישיבה הבאה — ביום ב' הבא בשעה 16:00. ישיבה זו
 נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 23:15.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת
 החוק שע"י: הצעת חוק התפוזרות
 הכנסת העשירית, התשמ"ג — 1983,
 לדיון מוקדם בוועדה — 60
 בעד ההצעה להסיר את הצעת
 החוק מסדר-היום — 58
 ההצעה להעביר את הצעת החוק שע"י: הצעת
 חוק התפוזרות הכנסת העשירית,
 התשמ"ג — 1983, לדיון מוקדם בוועדה
 החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר מ' סבידור:
 כאותן התוצאות, 60 מול 58, הוחלט להעביר גם הצעת
 חוק זו לוועדה.
 אנחנו עוברים להצביע על הצעת החוק של חברת הכנסת
 גאולה כהן.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות רצ"ט — ש"א

- א. חוק איסור לשון הרע (תיקון מס' 3), התשמ"ד — 1984 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ב. חוק לביטול דינים שנושנו, התשמ"ד — 1984 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ג. חוכנית שיקום השכונות — הצעתם של חברי הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו, ג' כהן, מ' וילנר, מ' שטרית ומ' בן-פורת.
- ד. גילויים מחתרתיים ופעילות ט.ט.ט. בגדה המערבית — הצעתו של חבר הכנסת י' שריר.
- ה. חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 5), התשמ"ד — 1984 (קריאה ראשונה).
- ו. סקירת שר הכלכלה ותיאום בין-משרדי על פעולות משרדו.
- ז. חוק הכיטוח הלאומי (תיקון מס' 56), התשמ"ד — 1984 (קריאה ראשונה).
- ח. חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 16), התשמ"ד — 1984 (קריאה ראשונה).
- ט. בחירת נציגי הכנסת לוועדת מינויים לדיינים.
- י. שאילתות בעל-פה.
- יא. הצעות לסדר-היום.
- יב. איסור הפעלת תחבורה ציבורית לפני צאת השבת — הצעתם של חברי הכנסת ר' נעים ומ' וירשובסקי.
- יג. לקחי הבחירות לשלטון המקומי 1983 — הצעתו של חבר הכנסת ש' וייס.
- יד. חוק המים (תיקון מס' 8), התשמ"ד — 1984 (קריאה ראשונה).
- טו. חוק הרשויות המקומיות (פטור חיילים, נפגעי מלחמה ושוטרים מארנונה) (תיקון מס' 3), התשמ"ד — 1983 (קריאה ראשונה).
- טז. חוק בית-הדין לעבודה (תיקון מס' 10), התשמ"ד — 1983 (קריאה ראשונה).
- יז. הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבדוק את פעולות הבנקים — הצעתו של חבר הכנסת ח' רמון.
- יח. הצורך בהקמת ממשלת אחדות לאומית — הצעתו של חבר הכנסת א' מלמד.
- יט. התקפה אלימה על ראש עיריית ירושלים — הצעתם של חברי הכנסת מ' הכהן וא' רובינשטיין.
- כ. שוריון זכויות הלכה למעשה לעדה הדרוזית — הצעתם של חברי הכנסת א' לין וא' נסראלדין.
- כא. הצעת שר האגרריה והתשתית לפטר את יושב-ראש דירקטוריון חברת החשמל — הצעתו של חבר הכנסת י' גיל.
- כב. עלייה תלולה בקורבנות תאונות דרכים — הצעתם של חברי הכנסת ש' הלפרט וא' כץ-עוז.
- כג. הכלכלה הנוכחית — סכנה לעתיד המפעל הציוני — הצעתו של חבר הכנסת ע' ברעם.
- כד. יש להקפיד לאלתר הקמת התנחלויות נוספות ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה — הצעתם של חברי הכנסת י' ברמן וד' זייגרמן.
- כה. הקמת קריה יהודית בשוק חברון — הצעתם של חברי הכנסת מ' וירשובסקי, י' צור ות' טובי.
- כו. עידוד תיירות יהודית לישראל — הצעתו של חבר הכנסת א' ויינשטיין.
- כז. ניסיונות בממשל בארצות-הברית להכשיל הצעת הסנטור מרינהן להכיר בירושלים כבירת ישראל — הצעתו של חבר הכנסת פ' גולדשטיין.
- כח. פיקוח ציבור על מוסדות כלכליים ציבוריים — הצעתו של חבר הכנסת א' רובינשטיין.
- כט. חוק לתיקון פקודת בריאות העם (מס' 19), התשמ"ד — 1984 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ל. החלטה בדבר אישור הנוראות:
1. בצו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 12), התשמ"ד — 1984.
 2. בצו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 13), התשמ"ד — 1984.
 3. בצו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת) (תיקון מס' 24), התשמ"ד — 1984.
- לא. הצעות חוק של חברי הכנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות רצ"ט — ש"א

233. ועד הרשויות המקומיות הערביות — שלוחה של אשף — הצעתו של חבר הכנסת ב' שליטא.
- 234 — 237. חקירת המשטרה בעניין כת התמהומים
- הצעתם של חברי הכנסת ד' בן-מאיר, מ' וירשובסקי, י' בן-מאיר, י' צור.
238. תנאי החיים בשכונת הרכבת בלוד — הצעתו של חבר הכנסת ח' טובי.

ג. הצעת חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ (תיקון). התשמ"ד — 1984

1. תיקון סעיף 1

בסעיף 1 לחוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ, התשמ"ג — 1983¹ (להלן — "החוק העיקרי"), במקום "2,100" יבוא "14,500".

2. תיקון סעיף 2

בסעיף 2 לחוק העיקרי —

- (1) בסעיף קטן (א), במקום "ב"16" יבוא "ב"17";
- (2) בסעיף קטן (ג), בהגדרת "שער החליפין", בסופה יבוא "שפרסם בנק ישראל".

3. תיקון סעיף 3

בסעיף 3 לחוק העיקרי —

- (1) בסעיף קטן (ב), בסופו יבוא "באישור ועדת הכספים של הכנסת";
- (2) בסעיף קטן (ג), בסופו יבוא "או בשיעור אחר שקבע שר האוצר באישור ועדת הכספים של הכנסת".

4. תיקון סעיף 4

בסעיף 4(א) לחוק העיקרי —

- (1) בפסקה (1), במקום "הנוסע בתפקיד" יבוא "הממלא תפקיד בכלי הטיס שבו הוא נוסע, למעט איש צוות כאמור בכלי הסעה פרטי";
- (2) בפסקה (2), בסופה יבוא "או על-פי רישיון לשיבת ארצי מסוג א/2 (תלמיד)";
- (3) בפסקה (3), במקום "דיפלומט" יבוא "נציג דיפלומטי או קונסולרי" ובסופה יבוא "והכול אם הם אזרחי חוץ, וכן בנידוגם וילדיהם";
- (4) בסופו יבוא: —

(5) "איש כמורה הנמצא בישראל על-פי אשרה ורישיון לשיבת ארצי מסוג א/3;

(6) מי שטרם מלאו לו שנתיים;

(7) ילד תושב חוץ, שטרם מלאו לו 18 שנים; לעניין זה, "ילד תושב חוץ" — ילד שבדרכונו רשום שהוא תושב חוץ או ילד הרשום בדרכונו של אחד מהוריו או בדרכונו המשותף, כשלפחות אחד ההורים הוא תושב חוץ".

5. הוספת סעיף 4א

אחרי סעיף 4 לחוק העיקרי יבוא:
"4א. החזר היטל

שילם אדם היטל וביטל את הנסיעה שבשלה שילם אותו, יוחזר סכום ההיטל לפי בקשת מי ששילמו; החזר סכום ההיטל לאחר חום 30 ימים מיום תשלומו, תצורף לו ריבית של 156% לשנה מהיום שלאחר שלושים הימים ועד יום הוצאת המחאת ההחזר".

6. תיקון סעיף 5

בסעיף 5 לחוק העיקרי, במקום "מי שמנהל אגף המכס והבלו הסמיכו לכך" יבוא "מנהל המכס ומע"מ או מי שהוא הסמיך".

7. הוספת סעיף 6א

אחרי סעיף 6 לחוק העיקרי יבוא:
"6א. עונשין

אדם שעשה אחת מאלה, דינו — מאסר שנה:

- (1) עבר על הוראת סעיף 3(ב);
- (2) מסר ידיעה כוזבת ככוונה להתחמק, או לסייע להתחמק, מתשלום ההיטל, או ככוונה לקבל החזר שאינו מגיע לו".

8. תיקון חוק הריבית (שינוי שיעורים)

בחוק הריבית (שינוי שיעורים), החשל"ג — 1972², בסוף התוספת הראשונה יבוא:

"(15) סעיף 4א לחוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ, התשמ"ג — 1983".

9. תחולה והוראת מעבר

תחולתו של חוק זה לגבי נסיעה שהתקיימה ביום הרכיבי שלאחר יום קבלתו בכנסת או לאחריו; מי ששילם היטל לפני היום האמור, ועד היום שקדם לו טרם התקיימה הנסיעה שבשלה שולם ההיטל, יהא חייב בתשלום נוסף בסכום השווה למחצית סכום ההיטל שבתוקף ביום התשלום הנוסף.

¹ סי"ח התשמ"ג, עמ' 60.

² סי"ח התשל"ג, עמ' 12.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 3

חבר הכנסת ח' רמון מציע:

פסקה (1) תנוסח כך:

"(1) בסעיף קטן (ב), במקום "שלושה ימים" יבוא "יומיים" ובסופו יבוא —

"באישור ועדת הכספים של הכנסת".

לסעיף 1

חבר הכנסת ח' רמון מציע:

במקום "14,500" יבוא "6,000" ובסוף הסעיף יבוא "ואחרי 'שקלים' יבוא 'בצירוף 5% ממחיר כרטיס הנסיעה'".

חבר הכנסת ח' טובי מציע:

במקום "14,500" יבוא "4,200".

לסעיף 4

"(8) אשת ימאי אשר בשנה לפני נסיעתה שהה לפחות 90 ימים בחוץ-לארץ".

חברי הכנסת ע' אמוראי וח' רמון מציעים:

לסעיף 5

א. בפסקה (4), בפסקה (6) החדשה, במקום "שנתיים" יבוא "שש שנים".

חבר הכנסת ח' טובי מציע:

ב. בפסקה (4), בסופו יבוא:

במקום "156%" יבוא "180%".

ד. הצעת חוק לחיקון פקודת בריאות העם (מס' 9), התשמ"ד — 1984

1. חיקון סעיף 365

פעולות הרדמה, צנתור או הזרעה מלאכותית, ופעולות רפואיות הנלוות להן:

בסעיף 365 לפקודת בריאות העם, 1940¹

(2א) התנאים שקיימו במרפאות לצורך מתן שירותי רפואה או טיפול רפואי מסוגים מסוימים;

(1) בסעיף קטן (1) —

(א) כרישא, במקום "כתקנות לקבוע" יבוא "לאחר התייעצות עם ההסתדרות הרפואית בישראל, לקבוע כתקנות";

(2) בסעיף קטן (3) —

(ב) אחרי פסקה (א) יבוא:

(א) בהגדרת "מרפאה", במקום "מקום המיועד" יבוא "מקום שאיננו בית-חולים הטעון רישום לפי פקודה זו או חלק ממנו והמיועד והמלים "הכול שלא בדרך של אשפוז" — "מחקר";

(יא) הטלת חובת רישום של:

(1) מרפאות מסוגים מסוימים, למעט מרפאות של קופת חולים;

(ב) בסופו יבוא:

(2) לשכה פרטית של רופא או של רופאים שבה מבוצעות פעולות כירורגיות שיצוינו,

"קופת חולים" — כמשמעותה בחוק מס מקביל, התשל"ג — 1973².

¹ ע"ר 1940 תוס' 1 עמ' 191.

² ס"ח התשל"ג, עמ' 88.

ה. הצעת חוק התפזרות הכנסת העשירית, התשמ"ד — 1983
(הצעתם של חברי הכנסת ש' פרס, י' רבין, ו' שם-טוב, ש' אלוני ומ' שחל)

1. התפזרות הכנסת העשירית

2. הבחירות לכנסת האחת-עשרה
הבחירות לכנסת האחת-עשרה יתקיימו 100 יום מיום קבלת חוק זה בכנסת.

הכנסת העשירית תתפור לפני גמר תקופת כהונתה.

ד ב ר י ה ס ב ר

הרכב הממשלה והכנסת אינם משקפים עוד את רצון הציבור, ויש ללכת אל העם ולערוך בחירות לכנסת האחת-עשרה.

לנוכח אי-תפקודה של הממשלה וההתפוררות ככל תחומי החברה והמשק ולנוכח ההכרעות המדיניות שיידרשו בקרוב, יש לערוך בחירות לאלתר.

ו. הצעת חוק התפזרות הכנסת העשירית, התשמ"ד — 1983
(הצעתם של חברי הכנסת צ' ביטון, מ' וילנר, ת' זיאד ות' טובי)

1. התפזרות הכנסת העשירית

2. בחירות לכנסת האחת-עשרה
הבחירות לכנסת האחת-עשרה יהיו כיום ג', כ' בשבט התשמ"ד (24 בינואר 1984).

הכנסת העשירית תתפור לפני גמר כהונתה.

ד ב ר י ה ס ב ר

השלמה וההתנכרות לזכויות העם הערבי הפלסטיני, מדיניות הסיפוח וההתנחלויות, החוסמת את הדרך לשלום, השירות למדיניות הגלובלית של ושינגטון, המשבר הכלכלי והחברתי

התפורותה של ממשלת בגין הינה ביטוי לכישלון מדיניותה שהביאה רק אסונות לישראל. המלחמה התוקפנית בלבנון על כל השלכותיה וכישלונה, מדיניות ארץ-ישראל

האינטרס האמיתי של ישראל מחייב לשים קץ לשלטון הליכוד, לנקוט מדיניות חדשה, שונה באורח יסודי, שתביא ליציאה מיידית וכלא תנאי מלבנון, לסיום הכיבוש של השטחים שנכבשו מאז 1967, לשלום צודק על בסיס הקמתה של מדינה פלסטינית בצד ישראל, למדיניות של קדמה חברתית ושוויון זכויות.

כדי לתת ביטוי לרצון ולצורך החיוני בשינוי השלטון ובמדיניות, על הכנסת להכריז על התפורותה ולהחליט על בחירות חדשות. את הבחירות יש לערוך בהקדם האפשרי ולכן, הצעת חוק זו מציעה לקיים את הבחירות לכנסת האחת-עשרה בראשית 1984.

העמוק, השירות לבעלי-ההון הגדולים והבנקים ורמיסת זכויות הפועלים והמוני העם והורדת רמת חייהם, התרפת האפליה הלאומית כלפי האוכלוסייה הערבית, התרחבות האפליה נגד עדות המזרח והאיום על החירויות הדמוקרטיות — כל אלה הביאו את ישראל אל פי התהום.

ממשלת שמיר, שהכריזה על עצמה כממשלת המשך, היא אף מהדורה גרועה מממשלת בגין העלולה להביא לאסונות גדולים יותר. הצעדים הכלכליים האחרונים, שהתבטאו בשור כספם של המוני העם לטובת הבנקים ובהורדה דרסטית של רמת החיים, מצביעים על כך.

ז. הצעת חוק להתפורות הכנסת העשירית, התשמ"ג — 1983 (הצעתו של חבר הכנסת א' אבו-חצירה)

1. התפורות הכנסת העשירית

הכנסת העשירית תתפור לפני גמר כהונתה:

2. בחירות לכנסת האחת-עשרה

הבחירות לכנסת האחת-עשרה יתקיימו ביום י"ח בחשוון התשמ"ד (25 באוקטובר 1983).

ד ב ר י ה ס ב ר

מִצְוָה. אם כן, להקדים את הבחירות לכנסת ולקיים אותן כד-בכד עם הבחירות לרשויות המקומיות. כמובן, קביעת מועד זה תחייב גם מערכת בחירות קצרה וחסיכותית.

בשל קיום בחירות לרשויות המקומיות ב-25 באוקטובר 1983 וקיום מערכת בחירות לכנסת שנה ומחצה לאחר מכן תיכנס המדינה לפרק זמן קשה שלא יאפשר כל התמודדות עם הבעיות הכלכליות הקשות.

ח. הצעת חוק התפורות הכנסת העשירית, התשמ"ג — 1983 (הצעתה של חברת הכנסת ג' כהן)

1. התפורות הכנסת העשירית

הכנסת העשירית תתפור לפני גמר תקופת כהונתה.

2. הבחירות לכנסת האחת-עשרה

הבחירות לכנסת האחת-עשרה יתקיימו ביום י"ח בחשוון התשמ"ד (25 באוקטובר 1983).

ד ב ר י ה ס ב ר

החקירה של חקירת האירועים במחנות הפליטים בלבנון, המסקנה ההכרחית היא, לפזר את הכנסת וללכת לבחירות כדי שהעם יאמר את דברו על הרכב נציגותו הנבחרת — כנסת ישראל.

נוכח העובדה שמאז הבחירות לכנסת העשירית נתחוללו במדינת ישראל ובאזורנו התפתחויות מדיניות שיש להן השלכות משמעותיות על השאלות הלאומיות הקיומיות של מדינת ישראל ועם ישראל, וכן, נוכח מסקנות הדוח של ועדת

ט. מסקנות ועדת הכספים בנושא מלאי בשר פטמים ותרנגולי הודו

לא היה כל אשם ביצרנים, באשר אלה עסקו בענף על-פי המלצות ועידוד מטעם הממשלה שהנחו אותם לייצר את הבשר בלא תכנון. עקב שינוי מדיניות האוצר והנחיותיו ואי-תיאום עם היצרנים ירדה הצריכה באורח ניכר ונגרמו הפסדים לענף וליצרנים.

לפיכך ממליצה הוועדה:

(1) לפצות עקרונית את היצרנים על הפסדיהם מיום 6 בנובמבר 1982 עד 15 במרס 1984 לפי קריטריונים שיוסכמו על דעת משרד האוצר ומשרד החקלאות.

(2) לפעול למען מכירת כל המלאים שנוצרו על-ידי סגירה זמנית של הוצאת בשר קפוא ומכירתו, או לחלופין מימון מלאי בשר הודים ו/או קניית מהיצרנים.

ביום כ"ד באדר א' התשמ"ד (27 בפברואר 1984) החליטה הכנסת להעביר את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אריה נחמקין בנושא: מלאי בשר פטמים ותרנגולי הודו, לוועדת הכספים.

ועדת הכספים קיימה דיון עם באי-כוחם של משרד החקלאות, משרד האוצר ומשרד התעשייה והמסחר וכן עם מנכ"ל מועצת הלול ונציגי המגדלים.

להלן מסקנות ועדת-המשנה כפי שאומצו על-ידי ועדת הכספים:

עודפים של אלפי טונות שנוצרו בענף ההודים גרמו הפסדים ליצרנים בחודשים האחרונים וקיימת סכנה להפסדים גדולים יותר בחודשים הקרובים ובעתיד.

מחסור ועודף, ובמחירים שאינם יקרים לצרכן ומאפשרים כיסוי הוצאות הייצור.

יש לציין, שענף זה שימש בשנים האחרונות כענף ייצור באזורים מיוחדים, קרי — אזורי פיתוח, כמו הבקעה, הערבה, רמת-הגולן וההתיישבות החדשה. ועדת-המשנה תלויה את ביצוע ההמלצות.

י. מסקנות הוועדה המשותפת חרף וביטחון — כספים בעניין הפסקת החשמל

הגנוק למשך כתוצאה מאיר-אספקה של ק"ש אחד הוא כ-0.5 דולר, ולכן, סך כל הגנוק שנגרם למשך מתקלה זו נאמד בארבעה מיליוני דולרים (לאומין זה לא נמצא כל ביטוס).

ד. כרקע לתקלה שאירעה ב-10 בנובמבר 1983 יש לציין את העובדות הבאות:

1. בחברת החשמל נוהגת השיטה של השלח עומסים כאמצעי עיקרי לשמירה על איוון בין הביקוש ליכולת הייצור הרגעים וככלל, עובדים עם דרכה סובבת קטנה מטעמים של חיטון בדלק.

2. משטר התפעול ששרר בבקר של 10 בנובמבר 1983 לא הביא בחשבון אפשרות של יציאה מפעולה, כזו אחר זו, של שתי יחידות ייצור אשר יחידו סיפקו 47 אחוזים מהביקוש.

3. יחידות הייצור בתחנת "מאור דוד" הן עדיין בחזקת יחידות חדשות הסובלות מ"מחלות ילדות", והדבר מתבטא במספר רב של תקלות בלתי צפויות. יחידה מס' 2 בתחנה זו הופעלה בפחם בנובמבר 1982; עד מרץ 1983 נפסקה פעולתה 46 פעמים, מספר הגדול פי 6—7 מהמקובל. יחידה מס' 3 הופעלה בפחם באוגוסט 1983.

ה. הוועדה קובעת בדאגה, שהתקלה האחרונה אשר אירעה ב-10 בנובמבר 1983 היא הרכיבית בסדרת תקלות שאירעו מאז 1979 ושיחקו כלי את מערכת החשמל הארצית למשך שעות רבות. נוהג זה, שלאחר כל תקלה ממנים ועדה, אשר חוקרת את סיבות התקלה, ומפיקים הלקחים על-מנת למנוע את הישנותה. אף כי לכל אחת מהתקלות הנ"ל היו סיבות שונות, הוועדה סבורה כי לא מצו עד תום כל הלקחים באשר לאמינות המערכת ויכולתה להתגבר על תקלות בלתי צפויות הגורמות להתמוטטותה.

ו. הוועדה מציינת בחומרה מיוחדת את העובדה, כי אף שחלפו שלוש שנים מאז שנתקלה, לא מומשה ההמלצה לעשות מאמץ מרכזי לשם הפעלה מוקדמת ככל האפשר של הפיקוח הארצי החדש, אשר אמור היה להיות גורם חשוב לקיצור משך הזמן, במקרה של התמוטטות מערכת הייצור, עד להחזרת המערכת לפעולה תקינה. המלצה זו נכללה בדוח ועדה שבדקה את התמוטטות מערכת החשמל ב-3 ביוני 1980.

ז. הוועדה סבורה כי חברת החשמל לא היתה ערה במידה הדרושה לעובדות המצטברות האלה:

1. מדיניות התפעול של מערכת החשמל הישראלית, שאינה משולבת עם רשתות חשמל שכנות (כפי שהדבר נעשה באירופה ובאמריקה הצפונית), חייבת להבטיח משטרי תפעול ואמצעים נאותים וסבירים על-מנת לגבור על תקלות בלתי צפויות, כדי לשמור על אמינותה.

2. משטר התפעול חייב להביא בחשבון את העובדה שיחידות הייצור בתחנת "מאור דוד" הן עדיין בחזקת יחידות חדשות הסובלות מ"מחלות ילדות" וזה מתבטא בתקלות רבות בלתי צפויות.

3. לקנות את ביצי הרבייה ולהשמידן, כדי למנוע המשך ייצור מופרז מעבר לביקוש.

4. להכניס את ענף ההודים למסגרת של תכנון ושל פיקוח מלאים בצירוף הסכם מחירים בדומה לענף הפטימים. פעולה זו חיונית, כדי להבטיח ייצור שוטף בלא זעזועים, וצריכה בלא

הכנסת החליטה בישיבתה מיום 16 בנובמבר 1983 להעביר לוועדה המשותפת חרף וביטחון — כספים לעניין האנרגיה, את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת מ' חריש בעניין הפסקת החשמל, שעניינה, התמוטטות שחלה במערכת אספקת החשמל ביום 10 בנובמבר 1983.

הוועדה, בדונה בנושא, שמעה את דבריהם של ע' פרוש, יושב-ראש מועצת המנהלים של חברת החשמל, י' חופי, מנכ"ל החברה, י' לב-ער, מהנדס הראשי של החברה וכן את הפרופסור א' אלכסנדרוביץ מהטכניון.

על שולחן הוועדה הונחו שני דוחות:

א. דוח הוועדה לבדיקת התמוטטות מערכת ההספק הארצי ב-10 בנובמבר 1983 (משדר האנרגיה, נובמבר 1983), בראשות הפרופסור א' אלכסנדרוביץ מהטכניון.

ב. מטעם הוועדה לבדיקת התקלה במערכת הארצית, אשר אירעה ביום 10 בנובמבר 1983, בראשות מר' י' לב-ער — דוח חקירת התקלה (חברת החשמל לישראל בע"מ דצמבר 1983).

הוועדה נעזרה בפרופסור ב' רוז ובר"ג ארד המשמשים כיועצים לוועדה.

מן העדויות והדוחות הגיעה הוועדה למסקנות ולהמלצות הבאות:

א. הובהר לוועדה כי השתלשלות האירועים שגרמו לתקלה היתה כדלקמן:

1. ב-10 בנובמבר 1983 סמוך לשעה 04:00 נפסקה, בזו אחר זו, פעולת ייצור החשמל בשתי יחידות בתחנת "מאור דוד" בחדרה.

2. הביקוש לחשמל בשעה זו היה 1,043 מגאוט; הדממת שתי היחידות הקטינה את יכולת הייצור נטו כ-489 מגאוט (47 אחוזים מהביקוש). סך כל העומס שניתן להשלה היה 420 מגאוט (40 אחוזים מהביקוש), וכמובן, זה לא הספיק לאיוון.

3. במשטר ההפעלה ששרר באותה עת לא הספיקה מערכת ההשלה לאזן את יכולת הייצור שהודממה, והיחידות האחרות במערכת הייצור (בתחנות-כוח אחרות) לא הצליחו לספק את הפרש החסר לאיוון המערכת, היות שלא ניתן להעמיס מידית במהירות הדרושה את העתודה הסובבת שהיה קיימת באותה שעה, וכתוצאה מכך התמוטטה מערכת הייצור.

ב. לפי דיווחי חברת החשמל הוחל מיד בשיקום המערכת.

לפי אומדן חברת החשמל סופקו בשעה 08:00 כ-18 אחוזים מהביקוש; בשעה 10:00 — 65 אחוזים; ב-14:00 כ-90 אחוזים ובשעה 15:30 היו כל הצרכנים מחוברים.

ג. מאומדן שהובא לוועדה מסתבר, כי האנרגיה שלא סופקה נאמדת בכ-8,000 מגאוט-שעות; כן נמסרה הערכה

2. ייערך ניתוח מחודש של אמינות מערכת הייצור ויוסקו מסקנות לגבי הספקי יחידות הייצור העתידיות. כניחות זה יש להציג את תחזית הגידול בשיאי הביקוש ובצריכה השנתית ולבחון את ההשקעות באמצעים לאבטחת אמינות המערכת מול הנוקים הנגרמים למשק כתוצאה מאי-אספקת חשמל.

3. יושקעו מאמצים מיוחדים על-מנת לכסס את אומדן הנוק שנגרם למשק כתוצאה מאי-אספקה של חשמל היות שערך זה הנאמד בכ-0.5 דולר לקו"ש הוא משמעותי בחישובי כדאיות של השקעות לשמירת אמינות המערכת.

4. הוועדה מבקשת משר האנרגיה והתשתית לדווח לה בתוך 6 חודשים על מימוש המלצותיה וכן להניח על שולחנה, לא יאוחר מ-30 ביוני 1984 דוח, המפרט:

(א) את הצעדים אשר ננקטו על-ידי חברת החשמל, לרבות אמצעים להעמסה מיידית של עתודה סובבת ומשטרי תפעול מומלצים, לאבטחת אמינות המערכת.

(ב) ממציא מעקב אחר כיצוע מסקנות הוועדות אשר חקרו את התקלה, לרבות מימוש נהלים פנימיים בחברת החשמל.

(ג) ניתוח אמינות מערכת הייצור לשנים הבאות והמסקנות מניתוח זה לגבי גודל יחידות הייצור העתידיות.

(ד) ממציא מעקב אחר כיצוע המלצות ועדות אשר חקרו תקלות קודמות במערכת הייצור.

3. בצעדים שנקטו לא היה די כדי שמערכת השלת העומס תביא לאיזון חוסר ההספק, בנסיבות ששררו בעת התקלה. כן לא נמנעה השתתת אספקת שיעור כה גבוה של הביקוש לחשמל בשעות שפל על יחידות הייצור בתחנת הכוח "מאור דוד".

ח. הוועדה מודעת לעובדה שרצף האירועים אשר גרם לתקלה כ-10 בנובמבר 1983 הוא נדיר; אולם, נוכח החרדה לנוק הרב שנגרם למשק כתוצאה מהתמוטטות מערכת החשמל, יש לדעת הוועדה להיערך באופן ההולם יותר את העובדות האופייניות למשק החשמל בישראל.

ט. הוועדה התרשמה שאכן חברת החשמל נערכת עתה למיצוי הלקחים ולנקיטת הפעולות הדרושות בתחומים, תפעול המערכת והעמסת יחידות ייצור, תחזוקת המערכות בתחנת "מאור דוד", מערכת השלת העומסים, צעדים להעמסה מיידית של עתודה סובבת, השלמת מערכת הפיקוח על העומס ונהלים פנימיים — כל זאת על-מנת למזער את הסיכוי לאירוע חוזר של התמוטטות כללית של מערכת החשמל.

נוכח האמור לעיל ממליצה הוועדה כי:

1. חברת החשמל תבחן לאלתר את מדיניות התפעול הנקוטה כיום, ואת משטרי התפעול הנגזרים ממנה, לרבות דורכה סובבת — הכול מותאם לכמות ביקוש וליכולת השלה משתנות.

יא. מסקנות ביניים של ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא הרפורמה במיתוח של מדינת ישראל

תל-אביב — של מחוז תל-אביב, חיפה — של מחוז חיפה ונצרת-עילית — של מחוז הצפון.

4. הוועדה מדגישה כי החלטת הוועדה בדבר חלוקת הארץ ל-6 מחוזות לא תפגע במעמד ובזכויותיהם של העובדים המאיישים תפקידים במשרדי ממשלה הפועלים כיום שלא על-פי חלוקה של 6 מחוזות.

5. בכל עיר-מחוז תוקם קריה ממשלתית, כדי להקל על האורח להסדיר את ענייניו.

6. לצורך גיבוש מפת מיחוז אחידה תוקם ועדת מומחים בת 3 חברים לפי ההרכב הזה: ה"ר מאיר שחם ממשרד הפנים, מנכ"ל משרד האוצר ומר אהרן כפיר מאוניברסיטת תל-אביב. חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו תרכז את הוועדה.

למרות האמור לעיל, ועדת המומחים לא הופעלה בעקבות הודעתה של מנכ"ל משרד הפנים מר ח' קובורסקי, כי הממשלה הטילה עליו לגבש הצעה למפת מיחוז אחידה. ואומנם, בישיבת הוועדה ב-12 במרץ 1984 מסר מר קובורסקי את עיקרי ההצעה שהונחה לדיון על שולחן הממשלה על-ידי שר הפנים הד"ר י' בורג ב-11 במרץ 1984.

להלן עיקרי ההצעה:

א. לקיים גם בעתיד מבנה של שישה מחוזות מינהליים עם כיצוע שני שניניים:

האחר — לחלק את נפת עכו לשתיים: נפת כרמיאל תהיה לנפה חדשה ואילו נפת עכו המוקטנת תצורף למחוז חיפה. השני — להוציא את העיר אשדוד ממחוז הדרום ולצרפה למחוז המרכז.

ביום 27 באוקטובר 1982 העבירה מליאת הכנסת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת שבח ייס בנושא האמור.

מליאת הוועדה קיימה ארבע ישיבות שהוקדשו לנושא זה וכישיבה שהתקיימה ב-28 ביוני 1983 הוחלט לדון בנושא במסגרת של ועדת-משנה, כראשונה של חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו. וחברים בה חברי הכנסת עדנה סולודר, בני שליטא, מאיר שטרית ואהרן נחמיאס.

בפני הוועדה הופיעו המנכ"לים של משרדי הממשלה, הפנים, העבודה והרווחה, התקשורת, הבריאות והתיירות, של מינהל מקרקעי ישראל, נציגי המנכ"לים של משרדי הממשלה, הפנים, השיכון, החקלאות, החינוך והתרבות והמשפטים ונציגים מטעם השלטון המקומי.

בישיבה שהתקיימה ב-14 בדצמבר 1983, לאחר דיון ממצה, קיבלה ועדת-המשנה — והציעה — את הסיכום שלהלן, שנתקבל על דעת כל המשתתפים בישיבה:

1. הוועדה קובעת כי על כל משרדי הממשלה ליישם את החלטת הממשלה משנת 1949 בדבר החלוקה הארמיניסטית-בית של המדינה לשישה מחוזות.

2. הוועדה רושמת בחיוב את תמיכתם של המנכ"לים ונציגי המנכ"לים שהופיעו לפני הוועדה כרעיון של גיבוש מפת מיחוז אחידה לכל משרדי הממשלה ולמוסדות הציבוריים הקשורים אתם.

3. הוועדה ממליצה כי ערי המחוז שבהן ירוכזו משרדי הממשלה יהיו: ירושלים כעיר המחוז של מחוז ירושלים, באר-שבע — של מחוז הדרום, רמלה — של אזור המרכז,

ח. שר הפנים ישתמש כסמכותו להקים ועדת תכנון משותפת בעניינים הנוגעים ליותר ממחוז אחד.

ט. להקים ועדות מחוזיות לתכנון בנושאים בעלי אופי בין-מחוזי.

7. הוועדה רשמה לפניה בסיפוק את הודעתו של מר קוברסקי בדבר ההצעה להכין מפת מיחוז אחידה התואמת את העקרונות שוועדת הפנים המליצה עליהם ביום 14 בדצמבר 1983.

8. הוועדה מציינת בהערכה את שיתוף הפעולה של המנכ"לים במשרדי הממשלה ונציגי המנכ"לים עם הוועדה. הם נענו לבקשתה והגישו הצעות משלהם למפת החלוקה למחוזות. המשרדים שהגישו עד כה הצעות למפת מיחוז הם: משרד החינוך והתרבות, משרד החקלאות, משרד התיירות, משרד הכריאות ומינהל מקרקעי ישראל.

9. הוועדה תקיים דיון חוזר בנושא בעוד שלושה חודשים, כדי לשמוע דיווח על הצעדים שנקטו לשם קידומו.

יב. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא אפיונים בחינוך כמסדות החינוך של רשת "עמל" על-ידי ההסתדרות הכללית של העובדים

"מורה, וכן עובד אחר במוסד חינוך, לא ינהל תעמולה לטובת מפלגה, או ארגון פוליטי אחר, בקרב תלמידים של מוסד חינוך". ובסעיף 34 נאמר: "שר החינוך והתרבות, השר הממונה על ביצוע חוק זה והוא יתקן תקנות בכל עניין הנוגע לביצוע ובכלל זה תקנות בדבר מניעת כל תעמולה מפלגתית ומדינית במוסד חינוך בכל צורה שהיא, בין על-ידי מורי המוסד ועובדיו ובין על-ידי אנשים מן החוץ".

להלן המלצות הוועדה:

על שר החינוך והתרבות להקפיד על שמירת הוראות חוק חינוך ממלכתי, התשי"ג—1953, כפי הנאמר בסעיף (19) ובסעיף (34).

ועדת החינוך והתרבות מגישה המלצות אלה למליאת הכנסת ולשר החינוך והתרבות ומבקשת לדווח לה תוך שישה חודשים על ההתקדמות בביצוע המלצות אלה.

ג. מסקנות ביניים של הוועדה המשותפת של ועדת הכלכלה וועדת העבודה והרווחה בנושא תשלומי משכנתאות לנוכח האינפלציה המואצת ושחיקת השכר

שחיקת שיעורי הסיוע כאחוז ממחיר הדירה והרתיעה מהסתכנות בהחזרי משכנתאות נוכח שחיקת השכר. להלן מסקנות שקיבלה הוועדה כסיכום-ביניים של עבודתה:

א. הלוואות משרד השיכון לזכאים

1. הוועדה קוראת למשרד השיכון והבינוי לערכן מייד את שיעורי ההלוואות לזכאים השונים, באופן שערך הריאלי ומשקלן במחיר הדירה יחזור לפחות לרמת סיוע ראוי, לפי הקווים האלה: לזכאים של 1800 נקודות — 75% ממחיר הדירה. לזכאים של 1400 נקודות — 60% ממחיר הדירה. לזכאים של 600 נקודות — 30% ממחיר הדירה.

2. הוועדה תובעת משר השיכון והבינוי לפעול לשם עדכון חודשי שוטף של הסדרי הסיוע לזכאים על-ידי הצמדה למד.

ב. התייחסו האמור יחייב את כל משרדי הממשלה. אולם, אם משרד ממשלתי כלשהו אינו זקוק למבנה מחוזי הוא אינו חייב להקימו והוא יבחר כרצונו את מספר המחוזות הדרושים לו ובלבד שיצרף יחידות מחוזיות שלמות למחוז אחד.

ג. הרשות נתונה בידי משרדי הממשלה להחליט, אם לתת את השירותים דרך המשרד המחוזי או דרך המשרד הראשי המחוזי.

ד. לאחר שהממשלה תחליט בעניין המפה, יהא על כל משרד להודיע כמה מחוזות בחר.

ה. החלוקה האמורה למחוזות תהיה בתוקף החל מ-1 באוקטובר 1984.

ו. המשרדים המחוזיים ישבו בערים קבועות. ערי המחוז יהיו: ירושלים, תל-אביב, חיפה, נצרת, רמלה ובאר-שבע.

ז. בכל עיר מחוז יוקצה שטח לבניית קריה ממשלתית.

מליאת הכנסת העבירה ביום כ"ב באדר התשמ"ג (7 במרס 1983) לדיון בוועדת החינוך והתרבות את הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת יהודה פרח, בנושא: אפיונים בחינוך כמסדות החינוך של רשת "עמל" על-ידי ההסתדרות הכללית של העובדים.

ההצעה לסדר-היום מציעה מניעת פוליטיזציה, או אפיונים בחינוך.

המניע להעלאת הנושא הוא העובדה, שמנהלי בתי-ספר ורכזי החינוך החברתי של רשת "עמל" קיבלו נושא לחיבור שבניסוחו היתה הזמנה מכוונת, עם התייחסות פוליטית כרוכה, של תשובות התלמידים.

ועדת החינוך והתרבות, בהסכמתו של חבר הכנסת יהודה פרח, דנה בנושא כישיבת ועדה פנימית ולמדה כי קיים חוק חינוך ממלכתי, התשי"ג—1953. בסעיף 19 בחוק נאמר:

הכנסת העבירה ביום כ"ב בטבת התשמ"ד (28 בדצמבר 1983) לוועדה משותפת של ועדת הכלכלה וועדת העבודה והרווחה את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת יאיר צבן בנושא: תשלומי משכנתאות לנוכח האינפלציה המואצת ושחיקת השכר.

הוועדה קיימה שש ישיבות, שבמהלכן שמעה את נציגי משרד הבינוי והשיכון, משרד האוצר, ועדי משתכנים, איגוד הבנקים למשכנתאות, ההסתדרות הכללית ומרכז הקבלנים.

במהלך דיוני הוועדה נחשפו הקשיים ההולכים ומתרחבים בדרכם של המשתכנים שכבר חתמו על התחייבויות לפירעון המשכנתה, נוכח האינפלציה ושחיקת השכר. כן, נחשפו המכשולים הניצבים על דרכם של זכאי משרד השיכון הבאים לממש כיום את זכויותם, וזאת, נוכח התייקרות מחירי הדירות,

הבנק, ולדווח לה, כדי שאפשר יהיה לבחון את האפשרות להזלתו.

ג. הוצלת מחירי הדירות והתשלומים הנלווים להם

הוועדה סבורה ששאלת המפתח בנושא הבטחת שיכון לאזרחי המדינה בכלל ולזכאי משרד השיכון במיוחד, היא שאלת הוצלתם של מחירי הדירות. נושא זה, שהוא בעל חשיבות כלכלית-חברתית ממדרגה ראשונה, תובע את פתורו הדחוף, אך חורג מתחום דיוניה של ועדה זאת. עם זאת החליטה הוועדה:

1. הוועדה ממליצה בפני שר האוצר, שמשרד האוצר יגבה מס רכוש קבוע מזכאי משרד השיכון בשיעור של חצי אחוז ממחיר הדירה.

2. הוועדה ממליצה בפני שר האוצר לשחרר את זכאי משרד השיכון ממס בולים המוטל על ההלוואות.

3. הוועדה ממליצה בפני שר האוצר שיבדוק את האפשרות להחיל על המשכנתאות של זכאי משרד השיכון, בצורה כלשהי, את הכללים הנוהגים במס הכנסה לגבי חיסכון בקופות-גמל, וזאת, עם לימוד מניסיוןן של מדינות אחרות גם כן.

4. הוועדה מבקשת מהגורמים הנוגעים בדבר לדווח לה בהקדם בכל הנוגע להסדרים הכרוכים בביטוח רכישת הדירה הנעשה על-ידי הקבלן על-פי חוק המכר, כדי להבטיח את מלוא זכויותיו של המשתכן.

ד. המשך דיוני הוועדה

1. הוועדה מבקשת משר השיכון והבינוי ומאגוד הבנקים למשכנתאות לדווח ליושב-ראש הוועדה על ההתפתחויות בנושא בשכונות הקרובים.

2. הוועדה תחדש דיוניה בנושא במחצית השנייה של תורש מאי בשנה זו.

בהמליצה על כך, לא התעלמה הוועדה מהקשיים הכרוכים בכך; אולם, היא מצאה לנכון להגיש את הצורך בהבטחת סיוע ממשי לזכאים ובצמצום אי-הוודאות, שהזכאים ניצבים נכחה, כאשר המועד של הערכון ושיעורו אינם ידועים.

3. הוועדה מבקשת משר השיכון ומשר האוצר לבחון מחדש את הטיפול במשתכנים שהשתתפו בתוכנית "מפעל חיסכון לדור", במגמה להקל את נטל ההחזרים, ובהתחשב בצפיפות שיעור פרסומי הממשלה בנדון בקרב המשתכנים.

ב. ההלוואות המשלימות של הבנקים למשכנתאות

1. הוועדה מכרכת על החלטת הגורמים הנוגעים בדבר להסדיר פריסת החזרי המשכנתאות לבנקים למשכנתאות על פני תקופות זמן ארוכות יותר (בעבור משכנתנים חדשים — רכיבית של 6.2% במקום 7.5% שהיתה נהוגה עד כה).

2. עם זאת הוועדה קובעת כי אי-אפשר לראות בהחלטה יחידה זאת תשובה מספקת למצוקת המשתכנים, במיוחד לאלה הסובלים כיום מנטל כבד של ההחזרים. לכן, הוועדה תובעת משר האוצר, משר הבינוי והשיכון ומהבנקים למשכנתאות למצוא הסדר מיוחד לאלה מהמשתכנים שכבר חתמו על התחייבויות ואשר נקלעו למצוקה קשה ויאלצו להאריך את משך שנות החזר מ-60% עד 100%. הוועדה ממליצה לחשב גם עבורם את הריבית בשיעור של 6.2%.

3. הוועדה מבקשת מאגוד הבנקים למשכנתאות להגיש לה בהקדם דוח מפורט על הסדרי העמלות המוטלות על הזכאים והלווים, על חישובי הריבית, על הסדרי הפירעונות המוקדמים, ועל בעיית הערכים.

4. בתורש יוני, עם הפעלת המסלוקה המשותפת לבנקים, הוועדה מבקשת מנציג אגוד הבנקים למשכנתאות להשיב על הדרישה לקבוע את מועד החזר החודשי של ההלוואה ל-7 בכל חודש.

5. הוועדה הטילה על היושב-ראש שלה, חבר הכנסת י" עבן, לבדוק את שאלת כיטוח הדירה בו מחויב הלווה על-ידי